

At the heart of the image

Slika prikazuje realnu veličinu i skoro realnu težinu

Nikon D40x. Zapanjujuće mali i lagan za superiorni DSLR.

Inovativna Nikonova tehnologija ugrađena u model D40x i Nikkor objektiv pruža trenutni odziv, izražajne boje, brz i vrlo precizan fokus. Sve to poseduje mali, lagani fotoaparatus sa korisničkim menijem koji je izuzetno lak za korišćenje.

Na raspolaganju Vam stoji i širok raspon opcione opreme.

Nikon
D40x
DIGITAL

10.2
MEGA
PIKSELA
Najlakši D-SLR
NA SVETU

To nije samo fotoaparatus, to je Nikon.

www.nikon-is-different.com

www.refot.com

REFOTB

Ekskluzivni uvoznik i distributer:
Pčinjska 15a, Beograd, tel. 011 308 7004, fax. 011 446 0234

REFOTO

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 43 OKTOBAR 2007 WWW.REFOTO.CO.YU

DINARA 250
K. MARAKA 8
KUNA 34
DENARA 250
SIT 958,56
EVRA 4

FOTOGRAFI

Velimir
Savatić
Marko
Todorović

LED makro rasveta
Mali problemi
PRAKTIČNA REŠENJA

TEHNIKA
Nikon D3 i D300
Canon EOS D1 mark III i 40D
HP štampači

KONKURSI

Lepota oko nas / Svetlost i senke / Eksperiment

190X

Dvadeset godina kasnije, revolucionarni razvoj se nastavlja.

Product PVC free

Designed and Made in Italy

Extend your warranty go to www.manfrotto.com

Prikazan sa opcionalnom 804RC2 glavom

Potpuno redizajniran 190XPROB koristi čuvenu i patentiranu Manfrotto tehnologiju koja pruža još lakše postavljanje centralnog nosača u horizontalni položaj: samo ga izvucite do kraja i okrenite u horizontalu – bez potrebe za skidanjem ili demontiranjem. Postavljanje stativa i promena položaja centralnog nosača iz vertikalnog u horizontalan položaj nikad nije bila lakša, brža i prilagodljivija. Postigli smo i znatan napredak u ergonomiji nogara i mehanizmu koji kontrolišu njihovo postavljanje pod uglom i fiksiranje bravicama.

4 pozicije nogara podešavanje uglova

15% lakši

Brže horizontalno poziciranje

Horizontalno ili vertikalno postavljanje centralnog nosača

Brzo pozicioniranje centralnog nosača uz korišćenje libele

Niski ugao i horizontalno postavljen centralni nosač

Ekskluzivni uvoznik i distributer:
Pćinska 15a, 11000 Beograd, t. 011 2456 151,
308 7004, f. 011 446 0234, e-mail: info@refotb.com

Manfrotto

190x.manfrotto.com

Retail Partner

UZ HP DOBIJATE VIŠE.

Fotografišite i štampajte jednostavnije i kvalitetnije sva Vaša dokumenta i fotografije. Uz HP Photosmart M547 fotoaparat, brzo i lako ćete zabeležiti sve one momente koje ne želite da zaboravite, dok ćete sa pouzdanim HP Photosmart C4280 All-in-One uređajem, uz upotrebu originalnog HP potrošnog materijala, svaki put dobiti savršene otiske bez linija i fleka.

ODABERITE POTROŠNI MATERIJAL KOJI ODGOVARA VAŠIM POTREBAMA

HP Photosmart C4280 All-in-One

- Štampa/kopira do 30 str/min crno-belo i 23 str/min u boji
- Rezolucija 4800 x 1200 dpi u boji
- 48-bitno kolor-skeniranje, 1200 x 2400 optimizovanih dpi
- Obim štampe: do 1000 stranica mesečno

96€*

HP Photosmart M547 digitalni fotoaparat

- Vrhunske fotografije u rezoluciji 6.2 MP
- 18x totalni zum (3x optički, 6x digitalni)
- 16MB interne memorije
- SD/SD HC čitač kartica za kartice do 8GB
- LCD ekran dijagonale 6 cm

109€*

Posetite www.hp.co.yu/partneri

©2007 Hewlett-Packard Development Company, L.P. All rights reserved. Windows Vista i Windows Vista logo su zaštitni znaci ili registrovani zaštitni znaci Microsoft korporacije u Sjedinjenim Američkim Državama i/ili drugim zemljama. *Preporučena maloprodajna cena u dinarskoj protivrednosti, bez PDV-a. Cena prikazanih foto kompleta nije uključena u cenu HP Photosmart C4280 All-in-One uređaja. Autorizovane HP prodavnice: Arandelovac: ComTrade Shop: 034 701 235; Beograd: Big Apple Electronic: 011 3242 522; 011 3612 720; ComTrade Shop: 011 3343 813; 011 3118 969; 011 3446 357; 011 3670 901; 011 3115 392; 011 3549 194; 011 2631 279; 011 2120 155; Flamingo: 011 688 933; 011 3343 391; 011 3541 030; 011 3243 582; 011 2168 046; Office1 Superstore: 011 3131 003; 011 2656 161; 011 3231 500; 011 2627 039; 011 3554 582; 011 3559 544; 011 2761 071; 011 3168 254; 011 3187 658; 011 3460 600; Pakom Shop: 032 310 015; Jagodina: Tehnomarket Evropa: 011 2642 838; PC4U: 011 180 134; 011 3017 488; Tehnomarket Evropa: 011 2603 122; 011 2439 396; 011 3551 342; Čačak: ComTrade Shop: 032 320 262; Office1 Superstore: 032 345 830; Leskovac: Office1 Superstore: 016 250 580; Loznica: ComTrade Shop: 015 878 470; Niš: ComTrade Shop: 016 526 888; Office1 Superstore: 016 515 560; Pakom Shop: 018 513 153; 037 443 371; Office1 Superstore: 037 21 039; Leskovac: Office1 Superstore: 016 250 580; Loznica: ComTrade Shop: 015 878 470; Niš: ComTrade Shop: 016 526 888; Office1 Superstore: 016 515 560; Pakom Shop: 018 513 153; Tehnomarket Evropa: 018 580 317; Novi Sad: Big Apple Electronic: 021 523 588; ComTrade Shop: 021 426 180; 021 520 053; 021 452 845; Office1 Superstore: 021 4736 100; Pakom Shop: 021 425 452; PC4U: 021 4722 688; Tehnomarket Evropa: 021 520 352; Pančevo: ComTrade Shop: 013 333 442; Tehnomarket Evropa: 013 333 476; Paraćin: Office1 Superstore: 035 573 674; Piroć: Office1 Superstore: 010 321 616; Priboj: ComTrade Shop: 033 52 328; Sombor: Office1 Superstore: 025 434 000; Sremska Mitrovica: ComTrade Shop: 022 222 182; Subotica: Office1 Superstore: 024 671 740; Svilajnac: ComTrade Shop: 035 325 391; Šabac: ComTrade Shop: 015 324 362; Velika Plana: ComTrade Shop: 026 522 147; Vranje: Office1 Superstore: 017 414 757; Vrbas: ComTrade Shop: 021 705 975; Vršac: BB Kanon Tehnobiro: 013 838 884; ComTrade Shop: 013 801 680; Zrenjanin: Office1 Superstore: 023 581 680

STALNE RUBRIKE

- 4 **AKTUELNOSTI**
Događaji u protekla dva meseca
- 9 **KNJIGE**
Pomažemo vam da obogatite svoju biblioteku
- 10 **MOJE ISKUSTVO**
Kako razrešiti nekoliko malih problema
- 24 **ŠTAPOM I KANAPOM**
Svetla nikad dosta
- 26 **U STUDIJU S PROFESIONALCEM**
Od studentskih vežbi do ozbiljnog studijskog rada
- 28 **IZLOŽBE**
Najlepše boje i šare na krilima leptira sveta
- 30 **FOTO-AMATER**
Ambasador dalekog, ali nama bliskog Japana, Tadashi Nagai predstavlja nam svoje fotografije
- 34 **POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE**
Paralelno umetničkoj razvijala se i dokumentarna fotografija
- 60 **KOLEKCIJARSTVO**
Fotoaparati naše mladosti
- 64 **FOTO-KOMENTAR**
Dobra kritika dvostruko vredni
- 67 **DIGITALAN FOTO-KOMENTAR**
Poziv da zajedno "sredimo" fotografije i dalje stoji
- 68 **KONKURS EKSPERIMENT**
Fotoaparat je više nego dovoljan za brojne kreativne izlete
- 71 **KONKURS SVETLOST I SENKE**
Razotkrivena mističnost
- 74 **KONKURS LEPOTA OKO NAS**
Konačno ste se oslobodili, ali požurite...
- 80 **PISMA ČITALACA**
Vaša interesovanja su raznorodna i podsticajna za razgovore o svetu fotografije

© VELIMIR SAVATIĆ, "NJIVE NA BRDU", 1998

© OZ RITTNER, ARGENTINA

© MARKO TODOROVIĆ

FOTOŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

22 ŠKOLA DIGITALNE FOTOGRAFIJE

Nedestruktivna obrada fotografija na delu

FOTOGRAFI

PORTFOLIJ POZNATIH IMENA FOTOGRAFIJE

14 VELIMIR SAVATIĆ

Širokougaonim objektivom do uskih vizura

36 MARKO TODOROVIĆ

Deo našeg reklamnog "neba"

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

42 NOVITETI

Jesen postaje standardno vreme kada se pojavljuju najžešći noviteti

46 NIKON D3

Novi Nikonov FX format senzora otvara nove mogućnosti, posebno kod širokougaonih objektivna

50 NIKON D300

Da li će novi model uspeti da nadmaši slavu jednog od najprodavanijih D-SLR fotoaparata

51 NIKKOR OBJEKTIVI

Kao i obično uz nove modele fotoaparata stižu i novi objektivni

52 CANON EOS-1DS MARK III

Do skoro je izgledalo neverovatno ali pred nama je fotoaparat sa 21 milionom piksela

54 CANON EOS 40D

Pored fotoaparata za isključive profesionalce pojavili su se i oni po ceni mnogo pristupačniji

56 SONY α 700 I PANASONIC LUMIX DMC-L10

Dva nova D-SLR fotoaparata renomiranih proizvođača

58 HP ŠTAMPAČI

S baterijom ili bez, kvalitet se podrazumeva

AIDA HAJDAREVIĆ

NASLOVNA STRANA

NIKON D3

reč urednika

ŽELJA PUSTA

Možda će mnogi od vas reći – šta ste nas napali s tim novim i skupim fotoaparatom kada je nama to sve nedostižno. Odgovor je vrlo jednostavan. Kada odete, na primer, na sajam automobila prvo što ćete pogledati jesu najnoviji i najskuplji modeli Mercedes-a, BMW-a, Muebach-a... iako su oni udaljeni nekoliko stotina svetlosnih godina od vašeg realnog života. A zašto je to tako?!

I tu je odgovor jednostavan. Svi mi imamo neke svoje uzore, neke želje, ciljeve i snove. I uvek gledamo ispred sebe tražeći nešto ili nekog boljeg od nas koji će nas terati da idemo dalje, da jurcimo za tom našom nedostižnom "zvezdom" koja jednog dana, ako se dovoljno trudimo i ako imamo malo sreće, postane deo naše stvarnosti na iznenađenje svih a nas samih pogotovo.

Sve ove nove digitalne "spravice" koje vam predstavljamo u ovom broju, zaista su sjajne i zaista su užasno skupe ali ono što je njihova vrednost za nas obične smrtnike, jeste da nam proizvođači kroz njih predstavljaju najnoviju tehnologiju koja će ubrzo biti primenjena i na mnogo pristupačnije modele. Stručnu analizu prepuštam Borisu koji će u sledećem broju biti detaljniji oko nekih funkcija fotoaparata jer za sada je sve, još uvek, obavijeno velom tajne malo zbog "podgrevanja atmosfere" a malo i zbog konačne provere proizvođača. Naravno, mi ćemo svi i dalje kukati kako bi sve bilo drugačije kada bismo imali D3 ili Mark III ali drago mi je što nam neki čitaoci, a i profesionalni fotografi, konstantno potvrđuju da se fotografija pravi glavom a ne fotoaparatom. Imaćemo raspravu na tu temu u nekom od budućih brojeva samo da pronađem "suparnika" koji bi imao drugačiji stav od mene i raspoložen je za jedan verbalni "okršaj". Do tada pažljivo pogledajte naše konkurse i komentare i pokušajte da otkrijete šta je snimljeno SLR-om, kompaktnim fotoaparatom ili mobilnim telefonom.

Bliži se kraj godine pa samim tim i kraj naših konkursa a mi ne moramo da gledamo u kalendar da bi nam to bilo jasno jer nas veliki broj fotografija koje nam šaljete stalno podseća na to. Dobro ste nas preznajili dok nismo napravili odabir za publikovanje u ovom broju a već vidim da će izbor pobjednika za finalni decembarski broj ličiti na neku od beskonačnih sednica našeg parlamenta. Ne brinite, mi ćemo sigurno biti uspešniji od njih a vi ne zaboravite da imate vremena još samo do 20. novembra da pošaljete fotografije na konkurse. Nagrade su zaista lepe ali mislim da je pojavljivanje fotografije na stranicama časopisa najveća satisfakcija od svih naročito kada znate da je baš vaša fotografija izabrana među par hiljada drugih.

Dvojac vam se svideo, zar ne? I nama, moramo priznati! Tek sad počinjemo da se zahuktvamo, možda smo i preterali... vi nam recite. Problem je šta sada skoro u svim fotografijama pronalazimo teme za komentar ali i dalje nemamo potvrdu od mnogih čitalaca da smemo da ih stavimo pod našu "unakrsnu vatru". Ako ste za, molim vas to i naznačite i pišite nam šta biste voleli da čitate i gledate u sledećoj godini. I Deda mraz skuplja pisma tokom cele godine pa posle rezimira šta može da ispuni a šta će morati da sačeka neka bolja vremena. Nemam ni kapu, ni brađu ni veliki stomak (srećom!) ali mogu da sprovedem neke dobre ideje u delo.

IVANA BREZOVAC
ivana.brezovac@refoto.co.yu

OSNOVAČ I IZDAVAČ REFOT B, Beograd, Pećinska 17

DIREKTOR Slobodan Vukadinović
žiro-račun 255-0009780101000-19

CENA pojedinačnog broja 250 dinara

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr fot. Ivana Brezovac

IZVRŠNI UREDNIK Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.yu

UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.yu

SARADNICI Vojin Mitrović (Pariz), Stevan Ristić, Jelena Matic, Marija Milovanović-Maksimović, Miloš Zdravković, Srđan Vukmirović

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN Sanja Kovačević, Igor Ilić
LEKTOR Biljana Gordić

MARKETING Maja Šmitran, maja.smitran@refoto.co.yu
REFOTO, tel. 011/344-9641; 344-9642; faks. 011/4460-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd

PRE-PRESS REFOT B – Rukopisi i priloge se ne vraćaju.

E-POSTA: info.refoto@refoto.co.yu

KONKURSI

PETI SALON KOLOR-FOTOGRAFIJE I PRVI SALON KOLOR DIJAZOZITIVA, KINA

FIAP 2007/105

Rok: 14. 10. 2007.

Tema: slobodna.

Četiri dijazozitiva 5x5 cm, četiri fotografije 30x45 cm.

Participacija: 10 američkih dolara po sekciji, za grupe od preko 5 autora 8 dolara po autoru.

Radove sa prijavom slati na adresu: mr. W.K. Chan, S/F, TAI WO Neighbourhood Community Center, TAI WO ESTATE, Tai Po, N.T., Hong Kong, S.A.R. China. Više informacija: admin@tppc/hk.org.

OSMI SALON VIRTUELNE FOTOGRAFIJE, BUENOS AIRES, ARGENTINA

FIAP 2007/111

Rok: 31. 10. 2007.

Teme i sekcije: generalna i kreativna ("Izmenjena realnost").

Maksimalno četiri fotografije po sekciji.

Format: JPEG, kompresija 8, 1.024 x 768 piksela, 72 dpi, maksimum 2.25 MB, na CD-u, ili na e-mail adrese: salon@fotoclubba.com.ar, imagenvirtualfcbba@yahoo.co.ar. Participacija: jedna sekcija 15 američkih dolara, dve sekcije 25 dolara. CD poslati na adresu: Foto club Buenos Aires, Salon internacional de imagen virtual, Casilla Postal 5377, (C1000 WCB) Buenos Aires - Argentina.

PRVI MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE "ZAJEČAR 2007"

FSS 2007/23

Rok: 24. 11. 2007.

Tema: slobodna.

Format: digitalni, JPEG, 20x30 cm, 300 dpi na CD-u.

Participacija: 500 dinara za članove FSS, uplatiti na račun 170-4382-620.

Za ostale autore 10 evra.

Radove slati na adresu: Raša Milojević, COLOR 202, Trg Oslobođenja bb, 19000 Zaječar, Srbija.

IZLOŽBE

Bienvenue chers amis

BRANIMIR KARANOVIĆ, 5 - 23. 9. 2007, GALERIJA ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRAD

Profesor fotografije na Grafičkom odseku Fakulteta primenjenih umetnosti u Beogradu, i umetnički direktor Galerije Artget za 2008. godinu, Branimir Karanović predstavio

je seriju kolor i crno-belih fotografija nastalih u proteklih desetak godina. U foto-kolažima pod nazivom "Multiplikacije" i "Patch Work", Branimir Karanović fotografisao je izlomljene koševе, zastave, pohabane cirkade automobila, prozore. Ostavši dosledan dokumentarnosti i društvenom komentaru u novom ciklusu radova

autor je zabeležio Buvljak na Novom Beogradu, zapušteno Jevrejsko groblje u Pragu, Tursko kupatilo u Beogradu, Deponiju Vinča itd. Na novim, kao i na starim fotografijama ovog autora prisutan je otpad na kojem i oko kojeg postoji i funkcioniše savremeno društvo. Međutim "dok je prethodni otpad bio posledica recikliranja ostataka postkomunističkog društva i njegovih emotivnih simbola, novi se pojavljuje kao veoma moćni realni društveni pejzaž koji se ne može reciklirati kroz pojedinačne sentimentalne razmene na buvljaku, već onaj koji ostaje kao apokaliptična pretnja, postavljajući pitanje o smislu ovakve civilizacije."

(S. Timotijević, tekst iz kataloga izložbe).

J. MATIĆ

Zaustavljeno vreme – slike o plesu

5 - 20. 9. 2007, GALERIJA OZON HOTEL, BEOGRAD

Organizovana u saradnji s Sete institutom iz Beograda izložba je predstavila pedeset i devet kolor i crno-belih fotografija s temom plesa i pokreta. Radovi starije i mlade generacije fotografa nastale su krajem prošlog i početkom ovog veka i pripadaju zbirci Nemačkog plesnog arhiva (Tanzarchiv) iz Kelna. Iako im je zajedničko

GERT WEIGELT

ljubav prema plesu i igri, među starijim i mladim autorima postoje razlike u pristupu i tretmanu ovog žanra. S ciljem da uhvate i prenesu

dinamiku igre vodeći fotografi nemačke plesne fotografije kao što su: Gert Weigelt, Bernd Ulig i Jerg Rajhardt, pribegavaju različitim uglovima snimanja i fokusiraju se na pokret i detalje. S druge strane, Vanessa Ossa, Agnes Noltenius, Bettina Stob i drugi mladi fotografi rade portrete plesača pre ili u toku igre. Izložba na kojoj je pored fotografija predstavljen i video rad Petera Welza, prateći je program 41. Beogradskog internacionalnog teatarskog festivala (BITEF).

J. MATIĆ

Proces

TAMARA RADANOVIĆ, 3 - 21. 9. 2007, GALERIJA REMONT, BEOGRAD

Po rečima Tamare Radanović "Starenje stvara čudne i zanimljive vizuelne efekte, ali u isto vreme izaziva strah. Ove fotografije predstavljaju pokušaj da u isto vreme vizualizujem strah i prolaznost" (iz teksta izložbe). Na kolor-fotografijama prikazanim na izložbi, Tamara Radanović radila je dve godine. Fotografije prikazuju tela

žena različitih starosnih dobi (devojčica, mlada devojka, zrela žena i starica). Fokusirajući se na pojedine fragmente tela, kao što je torzo, vrat, deo ruke koje fotografiše ispred tamne pozadine uz jak kontrast svetlosti i senke, umetnica je otkrila na pogled neprimetne oblike i detalje tela u procesu starenja. Tamara Radanović (Beograd,

1978) završila je višu filmsku školu "Dunav Film" smer filmska/TV kamera. Kao fotograf radila je u magazinima: Maxim, Playboy, Lisa, Status, dnevnim novinama Danas i kao urednik fotografije u nedeljniku Reporter.

J. MATIĆ

Srbija slikana mobilnim telefonom

ZAJEDNIČKI PROJEKAT ČASOPISA NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA I KOMPANIJE SONY ERICSSON

Od 20. septembra fotograf Vladimir Tatarević krenuo je na tromesečno putovanje Srbijom, sa zadatkom da napravi ne baš sasvim običnu National Geographic fotoreportažu. Tema je jednostavna i veoma široka: Srbija, ali pred autora je stavljen izuzetan izazov – za fotografisanje će koristiti samo fotoaparati mobilnog telefona! Čitaoci magazina National Geographic Srbija moći će da prate putovanje na specijalnoj strani posvećenoj ovom projektu, da glasaju za najbolju fotografiju meseca i učestvuju u nagradnom

kvizu. Akcija će biti praćena i posebnom Internet stranom u okviru oficijelnog veb-sajta magazina NG Srbija www.nationalgeographic-srbija.com, gde će biti prezentovano i mnogo više informacija. Projekat će biti okončan u januaru kada će biti otvorena izložba fotografija nastalih u ovoj National Geographic avanturi.

M. A.

38. Susreti

3. 7 - 16. 9. 2007, ARL, FRANCUSKA

Grad Arl (Arles) poznat je pre svega po Međunarodnim susretima fotografije – nezvanično najvećoj međunarodnoj smotri fotografije danas. Ove godine Susreti je obeležilo preko 50 izložbi, javnih projekcija, radionica, kurseva, konferencija i debata (uglavnom usredsređenih na pitanja multi-kulturalizma i savremenih problema međusobnog razumevanja različitih kultura). U fokusu susreta bile su Indija i Kina. Povodom šezdesete godišnjice nezavisnosti, Indija je praktično u svojstvu "počasnog gosta" predstavljena izuzetno bogatim, šarolikim i iznenađujućim fotografskim stvaralaštvom od samih početaka fotografije u Indiji pa do dela Ragua Raja (Raghu Rai) slavnog fotografa i dopisnika agencije "Magnum" i novih ostvarenja fotografa mlade generacije koji nude sasvim novi pogled na društvo u konstantnom previranju, rušeći uvrežene stereotipe koje svet ima o Indiji. Kina je predstavljena kroz performans: fotografska ostvarenja mladih autora koja simbolizuje, ne samo sumanutu dinamiku urbanističkog razvoja i konzumerističke eksplozije kineskog društva danas, već i jezgro modernog umetničkog stvaralaštva i otvorenog dijaloga. Agencija "Magnum" izabrala je da svoj 60-ti rođendan proslavi u Arlu. Kartije-Breson, Kapa, Kudelka, Depardon... 80 kulturnih fotografa, od osnivača agencije do njenih današnjih članova, predstavljeni su publici kroz individualne projekcije i jednu sveobuhvatnu hronološku izložbu.

I. ŠEPIĆ

JEDNA OD POSTAVKI IZLOŽBE U ARLU

Zapis života

25. 9. SPLAV "GODO", FINALE KONKURSA I PROSLAVA 20 GODINA EOS FOTOAPARATA

Povodom 20 godina postojanja EOS profesionalne serije Canonovih fotoaparata, kompanija Canon Adria, dnevne novine 24 sata i Axelfoto.com organizovali su nagradni konkurs fotografija pod nazivom "Zapis života". Konkurs je trajao do 31. avgusta 2007. godine.

Prilikom dodela nagrada na splavu "Godo" na Savi, upričena je i prezentacija novog Canonovog profesionalnog fotoaparata EOS 1Ds mark III i modela EOS 40D kojeg je nekolicina imala priliku da isproba na polučasovnoj vožnji brodom po Savi. Prezentaciju je vodio gospodin Veljko Jukić, dugogodišnji Canonov ambasador i urednik magazina Avto Fokus iz Slovenije. Prvu nagradu – fotoaparati Canon EOS 5D osvojio je Nikola Fifić, druga nagrada – štampač Canon Color Pixma 9500 A3+ pripala je Vladimiru Marinkoviću, a treću nagradu – fotoaparati Canon EOS 400D osvojio je Vladimir Đinić. Četvrta nagrada – Canon Ixus 950 pripala je Dejanu Radosavljeviću i peta nagrada – takođe, Canon Ixus 950, pripala je Alenu Popovu.

M. ŠMITRAN

DOBITNICI NAGRADA SA SPONZORIMA KONKURSA

FOTO-KONKURS UDRUŽENJA "RODITELJ"

6. 10. SPENS, NOVI SAD

Povodom Svetske nedelje dojenja, udruženje "Roditelj-Novu Sad" po drugi put organizovalo je foto-konkurs na temu dojenja pod nazivom "Dojite sa ponosom".

Cilj konkursa bio je da se na fotografijama zabeleži jedinstveni trenutak u kome se beba na majčinim grudima hrani najdragocenijom hranom – majčinim mlekom. Prva nagrada, digitalan fotoaparati koji je dodelila firma BNL Systems iz Novog Sada, pripala je Dejanu Stojanoviću iz Niša. Dve ravnopravne nagrade pripale su Igoru Đorđeviću iz Beograda i Vladimiru Radivojeviću iz Bora koji su, kao i autor pobjedničke fotografije, dobili fotografiju izradenu na platnu koju je obezbedila digitalna fotolaboratorija Canon M iz Novog Sada. Na završnoj svečanosti 6. oktobra, na SPENS-u u Novom Sadu dodeljene su nagrade i otvorena je izložba nagrađenih, pohvaljenih i svih pristiglih fotografija koje možete pogledati na sajtu: www.roditelj.org.

DEJAN STOJANOVIĆ

PRVI EGIPATSKI FESTIVAL

Rok: 30. 11. 2007.

Teme i sekcije: kolor-print – "Portret", "Putovanja", "Priroda", kolor-slajd – "Putovanja", digitalni fajl – "Priroda", "Portret". Participacija: jedna sekcija 40 evra, dve ili tri sekcije – 50 evra. Omogućen je popust od 30% za grupe od preko 20 autora. Za studente 50% popusta.

Radove slati na adresu: T.E.N. Tours Egypt, Hossam Darwish, 17 Adeeb Ali Adham St. Masaken Sheraton, Heliopolis, Cairo, Egypt. Postal code 11351. Novčane nagrade za najbolje radove od 1.000 do 8.000 američkih dolara.

KONKURSI

MEĐUNARODNA IZLOŽBA
FOTOGRAFIJE 2007, HALIC
UNIVERZITET, TURSKA

Cilj ove izložbe je da okupi autore iz različitih zemalja širom sveta, koji će preko svoje fotografije predstaviti "prirodu, istoriju, kulturu i svakodnevni život njihovih gradova".

Rok: 19. 10. 2007.

Sekcije: crno-beli print i kolor-print. Maksimalno četiri fotografije po sekciji, formata 30x40 cm. Ukoliko su manjeg formata, moraju biti na tankoj podlozi veličine 30x40 cm. Učešće je besplatno, potrebno je poslati samo novac za poštarinu za vraćanje radova.

Obeležene radove sa potpunom prijaviteljom slati na adresu: Halic Univerziteti, Guzel Sanatlar Fakultesi, Buyukdere Cad.No.101 - Mecidiyekoy, 34394 - Istanbul - Turkiye.

KONKURS "CITTA DI
GARBANATE", ITALIJA

FIAP 2007/108

Rok: 20. 10. 2007.

Teme i sekcije: slobodna tema - kolor-print, crno-beli print, digitalno.

Portet - crno-beli print.

Format: print 20 x 40 cm duža strana, digitalno 1.024 x 768 piksela, JPEG, maksimalne veličine 500 Kb. Participacija: jedna sekcija 7 evra, 2,3 ili 4 sekcije 10 evra, samo digitalna 5 evra.

Autori rođeni do 1. 1. 1978. imaju popust u participaciji (5-7-5 evra), ali moraju priložiti kopiju lične karte i datum rođenja upisan u prijavi.

Autori koji žele da im radovi budu vraćeni, uz participaciju trebaju priložiti dodatnih 20 evra. Radove slati na adresu: 26 Concorso Fotografico "Citta di Garbanate", c/o Biblioteca comunale di Garbanate Milanese, via Monza 12, 20024 Garbanate Milanese(M), Italia. Fotografije u digitalnom obliku šalju se preko sajta: www.contest.fotogarten.it.

Primenjena nostalgija

DRAGOLJUB ZAMUROVIĆ, FERNANDO VELUDA, 14 - 28. 9. 2007, GALERIJA PROGRES, BEOGRAD

Izložba je deo projekta istoimenog naziva pokrenutog od strane Ambasade Portugala i Vlade Srbije u cilju promovisanja kulturnih vrednosti Srbije, kao i evropskih ideja i vrednosti domaćoj javnosti. Tokom avgusta srpski fotograf Dragoljub Zamurović boravio je u Lisabonu gde je fotografisao ljude i situacije iz gradske svakidašnjice koje ga podsećaju na Beograd. U

DRAGOLJUB ZAMUROVIĆ

isto vreme, portugalski fotoreporter Fernando Veluda u Beogradu je tragaio za scenama i motivima koji ga asociraju na Lisabon. Rezultat neobičnog poduhvata ovih autora jeste ciklus od četrdeset kolor-fotografija zgrada, ulica, ljudi i običaja iz dve tako bliske, a opet različite metropole. Fotografije su 11. septembra predstavljene u Muzeju vode u Lisabonu.

J. MATIĆ

FERNANDO VELUDA

Savremena srpska fotografija

LAND OF PROMISES, 12. 9 - 10. 10. 2007, APOLLONIA ART EXCHANGE

ANA ADAMOVIĆ

IVAN PETROVIĆ

Fraza Obećana zemlja obično se vezuje za Ameriku. Ona zvuči kao naziv nekog filma ili knjige koji govore o toj zemlji. Obećana zemlja, takode, priziva u svest neku drugu zemlju a ne onu u kojoj mi živimo. Izložba koja se trenutno odvija u Strazburu predstavlja umetnike koji dolaze iz zemlje koja je godinama bila sve osim obećane. Ipak, na jedan ili drugi način, u nekim slučajevima simbolično, u nekim ironično, svaki rad predstavljen na izložbi asocira upravo

na ove reči, počevši od radova koji se bave detinjstvom ili poznatima do onih koji prikazuju podzemna skloništa. Prikazujući širok spektar tema - od uspomena iz detinjstva, porodičnih priča - onih intimnih i onih manje intimnih, života drugih, regiona, kulturnih fenomena - izložba kroz medijum fotografije predstavlja krug ideja i tema prisutnih na savremenoj umetničkoj sceni Srbije. Preplitanje društvenih i ličnih istorija vidljivo je u svim predstavljenim radovima. Ovako koncipirana istražuje i fotografiju kao medijum koji je verovatno najviše korišćen i najdopadljiviji, njen kvalitet da bude u isto vreme i dokument i suvenir i art-e-fact. Umetnici koji učestvuju na izložbi su: Zoran Naskovski, Vesna Pavlović, Uroš Djurić, Tijana Pakić Feterman, Vladimir Perić, Ivan Petrović, Dejan Kaluderović, Ana Adamović koja je ujedno i kustos izložbe.

J. MATIĆ

Flash for Fantasy, Phase 2

IVAN GRLIĆ, 7 - 14. 9. 2007, GALERIJA SUPERASPACE / OFF SPACE, BETON HALA, BEOGRAD

Pre nekoliko godina Ivan Grlić predstavio je ciklus akt fotografija pod nazivom "Flash for Fantasy". Istraživanje i rad na temu erotike autor je nastavio i u najnovijem ciklusu fotografija radenim od 2005. do 2007. godine. Kao i u prethodnoj, i u ovoj seriji fotografija model je fotografisan u studiju ispred tamne pozadine. Međutim, svetlost kod ovih fotografija je redukovana, a akt sveden na igru oblika i senki. Na ovaj način autor je pokušao da modelu da dozu zagonetnosti, a posmatraču fotografija mogućnost da ih na svoj način protumači i

doživi. Oficijalni fotograf BITEF-a, Ivan Grlić profesionalno se bavi fotografijom od 1999. godine. Diplomirao je na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu u klasi profesora Branimira Karanovića, a pored akt i pozorišne radi pejzažnu i portretnu fotografiju.

J. MATIĆ

EGO

NENAD MARJANOVIĆ, 22 - 29. 9. 2007, GALERIJA OZON HOTEL, BEOGRAD

Na izložbi je predstavljen ciklus crno-belih fotografija poznatog modnog fotografa Nenada Marjanovića povodom izlaska njegove pete po redu knjige pod nazivom "Ego". I u ovim kao i na starijim radovima Marjanović ništa nije prepustio slučaju. Ostao je veran stavu da radi pre svega zanimljivu fotografiju koja će posmatrača

naterati ne da je gleda diveći se majstorstvu izrade ili nagom modelu, već da je čita i razmišlja. Odlično odbran prostor i ovoga puta poslužio je autoru kao kulisa u koju smešta modele nalik lutkicama, u jednom trenutku fatalnim i zavodljivim u drugom tajanstvenim i jakim. Nekadašnji asistent Pompea Pazara, Nenad Marjanović se skoro tri decenije bavi fotografijom. Radovi su mu objavljivani u prestižnim modnim i svetskim časopisima kao što su: *Elle*, *Cosmopolitan* i *Playboy*.

J. MATIĆ

SAD sa druge strane

DRAŽEN GRUJIĆ, 29. 8. 2007, BANJA LUKA

Narodna i univerzitetska biblioteka i Američki kutak u Banja Luci organizovali su samostalnu izložbu fotografija Dražena Grujića pod nazivom: "SAD sa druge strane". Sve fotografije nastale su za vreme Draženovog boravka u SAD na zapadnoj obali. To su ulični kadrovi, isečci iz svakodnevnog života prikazani s druge strane izbjegavajući ustaljene predstave i predrasude o Americi. Fotografije su spontane bez režije, a kad ih pažljivo proučimo uočavamo kulturološke

razlike, različite fizionomije, rastojanje među ljudima ili vakuum praznog prostora usred velikog prostiranja. To su fotografije putnika tragača koji se zaustavio da zabeleži svoju putanju, bez suvišnih tehničkih pomagala, vođen instinktom posmatrača.

M. A.

More than 100 Words

HEINRICH SASSEFELD, 11. SEPTEMBAR, GALERIJA DISTRICT, BEOGRAD

Još jedna nova galerija, galerija District u Vuka Karadžića 18 u Beogradu (u zgradi Muzeja primenjenih umetnosti), otvorila je vrata i za fotografe. Tako je 11. septembra otvorena izložba fotografija Heinera Zassenfelda (Heiner Sassenfeld), direktora kancelarije Fridrich Ebert fondacije u Beogradu sa nazivom "More than 100 Words". Odavno je poznata izreka da "jedna dobra fotografija vredi više nego 1.000 reči", ali Zassenfeld se poigrao sa rečima na svojim fotografijama, kao sastavnim delom slike sadržanim na zidovima, tablama, bilbordima i raznim drugim mestima,

snimljenim pretežno u Beogradu, Novom Sadu, ali i u Berlinu, Vankuveru i nekim gradovima Latinske Amerike gde je pre naše zemlje boravio. Autoru je ovo druga izložba fotografija u Beogradu. Godine 2004. imao je izložbu o polurazrušenom Berlinskom zidu "Zeichen an der Wand (1990)" (Crteži na zidu) u Goethe institutu.

I. SZABÓ

Duple senke

SMILJANA VUKOVIĆ, 17 - 30. 9. 2007, GALERIJA ZVONO, BEOGRAD

Zgrade Centralnog Komiteta na Ušću i novobeogradskih blokova, neki su od motiva fotografija Smiljane Vuković koja od 2003. godine istražuje gradsku reprezentaciju i građanski identitet. Lišene čovekovog prisustva, štampane na slikarskom platnu ili radene postupkom kolaža, fotografije se bave promenama gradskog pejzaža pod uticajem promena političkih režima, dolaska ili povlačenja

zapadnog kapitala, anksioznosti koja prati rat i društvene promene. Smiljana Vuković počela je studije slikarstva na FLU u Beogradu u klasi prof. Čedomira Vasića, a 2004. godine magistrirala je na Likovnoj akademiji u Beču u klasi prof. Heimo Zoerniga. Trenutno živi i radi u Kanadi, gde je otišla kao rezidencijalni umetnik pri Univerzitetu Britanske Kolumbije u Vankuveru.

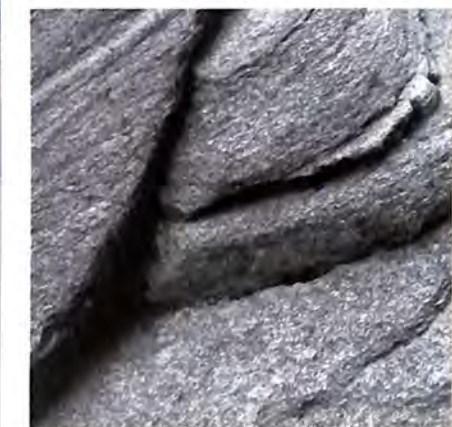
J. MATIĆ

DEVETI PODRAVSKI SALON
UMJETNIČKE FOTOGRAFIJE

8. 9. 2007, ĐURĐEVAC

Na devetom podravskom Salonu umetničke fotografije u Đurđevcu, od prijavljenih 131 autora sa 898 radova iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Mađarske, Makedonije, Novog Zelanda, Slovenije i Srbije, međunarodni žiri je u kategoriji "Slobodna tema" prve tri nagrade dodelio autorima: Dejanu Pavloviću (FK Paraćin), Raši Milojeviću (FK Zaječar) i Borisu Bjelici (FR Art Natura Art, Begorad). U kolekciji, prvu nagradu je dobio Boris Bijelica - Beograd, drugu Ivan Stanić - Beograd, a treću Željko Car iz Đurđevca.

M. A.

BORIS BIJELICA, "STENA"

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

DR. MILORAD MILOŠEVIĆ BREVINAC, 24. 8 - 8. 9. 2007, CENTAR ZA KULTURU "GRADAC", RAŠKA

Kao etnolog i antropogeograf, fasciniran lepotama Kopaonika, Brevinac prilikom svojih istraživanja fotografiše pejzaže, običaje (koji polako već počinju da nestaju) i život planinaca, ali ne čisto faktografski već na jedan umetnički način. Većina fotografija na izložbi je iz perioda 1932-1935 godine. Sa doajenom srpske fotografije, Braniborom Debeljkovićem, i članovima foto-sekcije Srpskog planinarskog društva, 1939. godine učestvuje u osnivanju kluba foto-amatera "Beograd" od kojeg će kasnije nastati Kino-klub "Beograd". Šarmom crno-belih fotografija starih 75 godina, dočarava Kopaonik koga više nema, planinu kojom ne gospodari čovek, već u njenu lepotu samo svrati.

J. RASPOPOVIĆ

KALENDAR

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

OKTOBAR, NOVEMBAR

BEOGRAD

GALERIJA ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRAD – TRG REPUBLIKE 5/1

23. 11 – 14. 12. Ana Adamović, "Drugi". Izložba fotografija čiji se koncept bazira na percepciji Balkana koju promovise zapadno društvo a koja je pojednostavljena i često površna. Namera autora je da vizualizuje "međuprostor", kako se Balkan često definiše, kao prostor koji nije ni tamo ni ovdje (ni na istoku ni na zapadu), prostor koji se pre svega ne može jednostavno odrediti.

KULTURNI CENTAR BEOGRADA – TRG REPUBLIKE 5/1

29. 9 – 11. 11. Oktobarski salon "Mikronarativi". Podeljen na dve celine "Izazovi malih realnosti – Mikro zajednice" i "Urbana raskršća – Njujork, Pariz, Seul" salon će predstaviti radove 86 umetnika iz 13 zemalja realizovane u medijumu fotografije, filma, videa, crteža, instalacije. Radovi će biti predstavljani i u Muzeju "25 maj", Kući Legata i Javnom kupatilu.

REMONT – NEZAVISNA UMETNIČKA GALERIJA – TRŽNI CENTAR TRG REPUBLIKE, MAKEDONSKA 5/II

1 – 12. 10. Aleksandrija Ajduković, "Slični". Na izložbi će biti predstavljene dve serije fotografija "Slični" i "Narod protiv Soleta". Radeći na ovim serijama umetnica je pokušala da izdvoji, prati i vizuelno razradi određene društvene fenomene. Precizno uočene socijalne anomalije uvek su najživopisnije interpretirane kroz umetničke studije.

DOM KULTURE STUDENTSKI GRAD – BULEVAR ZORANA ĐINĐIĆA 179 GALERIJA

18 – 31. 10. Nenad Malešević, "Doba obnove". Ciklus crno-belih fotografija koji će biti predstavljena na izložbi nastao je od 2005. do 2007. godine kao reakcija na mnogobrojne motive bede i očigledne primere rasula i dezorganizacije društva u tranziciji, koje umetnik svakodnevno zapaža u sredini u kojoj živi i radi.

FRANCUSKI KULTURNI CENTAR – KNEZ MIHAILOVA 31

12 – 28. 11. Tjeri Nektu, "Sedma umetnost". Na izložbi će biti predstavljen ciklus fotografija glumaca, reditelja i tehničara urađenih prilikom reportaža za francusku kinoteku i Skolu filma La Femis. Izložba je prateći program francuskog Meseca dokumentarnog filma.

Paunovo Pero

31.8 – 1. 9. 2007, GOSPODINCI, DESETI MEĐUNARODNI ETNO FESTIVAL

Danas skoro nema zaljubljenika u fotografiju a da nije čuo za "banatski trougao" koji sačinjavaju Omoljica, Banatski Brestovac i Ivanovo. Pored ova tri vojvodanska mesta srpska fotografija može da se pohvali još jednim festivalom koji se održava u selu Gospodinci. Kada jednom dođete na bilo koju od ovih manifestacija prvo što će vam se dogoditi je "izlečenje" od pogrešne konotacije reči selo jer ćete imati priliku da vidite kako to realno nema ama baš nikakve veze, kako je dobra organizacija i koliko su dobri domaćini. Nije lako steći poverenje ali ono je evidentno, jer broj fotografa koji žele da pored diplome dobiju pravo paunovo pero polako raste iz godine u godinu kao i kvalitet izložbi. Podjednako je važno i ponovno uspostavljanje pokidanih fotografskih veza između pojedinaca i organizacija iz naše zemlje i okruženja. U Gospodincima

OTON NAGLOST, SLOVENIJA, "STORMY TREE", ZLATNO PAUNOVO PERO – ZIMA

MARIJAN JERELE, SLOVENIJA, "SRNA", ZLATNO PAUNOVO PERO – LOV

i Brestovcu već dugi niz godina u žiriju su zastupljeni autori iz Slovenije a ove godine pored Branislava Brkića i Milana Živkovića, najbolje fotografije birao je i Peter Pokorn, majstor fotografije iz Slovenije.

Ovogodišnji festival "Paunovo pero" imao je tri teme: tradicionalna "Sepija", "Lov" i "Zima". Relativno teška zbog svoje specifičnosti tema "Lov" imala je nešto manji broj radova (izložbu čine 39 fotografija) ali zato je tema "Zima" potakla veoma veliki broj autora pa je samim tim i kvalitet fotografija bio na visokom nivou, a svoje mesto na izložbi našle su 84 fotografije.

M. A.

MARKO TANASKOVIĆ, "LOVAC", BRONZANO PAUNOVO PERO – LOV

Krenuo je Bpc!

Dugo očekivano uključanje Srbije, Crne Gore i Makedonije u sistem World Photo Contest najzad se desilo krajem avgusta. Inače, kao što smo opširnije najavljivali u brojevima 40 i 41, radi se o međunarodnom takmičenju u fotografiji na zadate teme. Na internet adresi: www.balkanphotocontest.com zaljubljenici u fotografiju iz tri države sada imaju mogućnost da pokažu svoje radove ali i da se međusobno takmiče. Najuspešniji fotografi kvalifikuju se za međunarodno takmičenje, gde će predstavljati sebe, ali i svoju zemlju u konkurenciji fotografa iz celog sveta. Trenutno Bpc okuplja preko 500 fotografa, a za nepunih mesec dana oni su u lične galerije stavili oko 2.600 fotografija. Autori međusobno komentarišu fotografije, čime se fotografsko znanje širi velikom brzinom, a to obezbeđuje i apsolutnim amaterima da uče i napreduju. Dobro druženje je zagarantovano, a Bpc je organizovao i susrete članova u Skoplju, Nišu, Beogradu i Podgorici. Već se priprema prvi foto-safari i još mnogo drugih aktivnosti. Naš časopis uspostavio je trajnu saradnju s Balkanphotocontest-om. U svakom broju

objavljivaćemo reportažu o aktivnostima na Bpc koja će obuhvatiti i prikaz najboljih fotografija i autora. U ovom broju predstavljamo vam nekoliko fotografija koje su pobudile veliku pažnju, i pokazale da se među članovima Bpc-a nalaze i zaista vrhunski autori.

Ovih dana kreće i takmičenje na zadate teme. Prva tema takmičenja će biti "Moj grad". Dakle, iskoristite lepe jesenje dane za fotografisanje, a da li će to biti panorama, gradski detalj, ulična scena ili nešto drugo što karakteriše vaš grad – odlučite sami.

[HTTP://WWW.BALKANPHOTOCONTEST.COM/INDEX.PHP?MENU=7&IMG=5967](http://www.balkanphotocontest.com/index.php?menu=7&img=5967)

KNJIGE

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

Kerry William Purcell ALEKSEJ BRODOVIĆ

(Alexey Brodovitch)

/izdavač: PHAIDON PRESS, 2002. **/jezik:** ENGLJSKI. **/format:** 25 X 29 CM; 275 STRANA; 75 CRNO-BELIH I 275 KOLOR-FOTOGRAFIJA. **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. **/cena:** 5.145 DINARA. **/mesto prodaje:** KNJIZARA "PLATO XI"

Grafički dizajner, osnivač Laboratorije Dizajna (Design Laboratory) i jedan od najpoznatijih umetničkih direktora modnog časopisa *Harper Bazar* (*Harper's Bazaar*), Aleksej Brodovič odigrao je veliku ulogu u edukaciji i promovisanju kako dizajnera, tako i fotografa (Richard Avedon, Irving Penn, Robert Frank, Andre Kertesz). Knjiga posvećena Brodovičevom životu i radu najbolja je i najobimnija publikacija o ovom autoru. Tokom rada na njoj, autor eseja Keri Vilijam Purcell koristio se gradom iz porodične zaostavštine, drugih privatnih kolekcija i arhiva. Pored dokumentarnih fotografija, reprodukcija nekih brojeva *Harper Bazara* i časopisa *Portfolio* (*Portfolio*), plakata, fotografija Ričarda Avedona, u knjizi su reprodukovane, danas gotovo nedostupne, Brodovičeve knjige Balet/Ballet, Pariski dan/Day of Paris i Salonsko društvo/Saloon Society.

David Alan Harvey KUBA

(Cuba)

/izdavač: NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY. 1999. **/jezik:** ENGLJSKI. **/format:** 27,6 X 27,6 CM; 216 STRANA; PREKO 100 KOLOR-FOTOGRAFIJA. **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. **/cena:** 3.418 DINARA. **/mesto prodaje:** KNJIZARA "PLATO XI"

Član Agencije "Magnum", Dejvid Alan Harvi (David Alan Harvey) više od dve decenije za Nacionalnu Geografiju fotografiše zemlje Latinske Amerike. Ciklus fotografija predstavljen u knjizi nastao je tokom druge polovine devedesetih godina prošlog veka. Fotografišući ljude i njihov svakidašnji život i običaje, zatim ulice i arhitekturu Havane, unutrašnjost ostrva, Trinidad i druga područja, Dejvid Alan Harvi pokušao je, a i u tome uspeo da uhvati i prenese lepotu i duh ove zemlje i njenih stanovnika. U tekstualnom delu knjige autorke Elizabet Njuhaus (Elizabeth Newhouse) predstavljena je istorija Kube od 19-tog do kraja 20. veka.

Pamela Roberts VEK KOLOR-FOTOGRAFIJE – OD AUTOHROMA DO DIGITALNE ERE

(A Century of Colour Photography – From the autochrome to the digital age)

/izdavač: ANDRE DEUTSCH BOOK. LONDON, 2007. **/jezik:** ENGLJSKI. **/format:** 26 X 31,5 CM; 256 STRANA; OKO 300 KOLOR FOTOGRAFIJA. **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. **/cena:** 4.236 DINARA. **/mesto prodaje:** KNJIZARA "MAMUT"

Osvrtom na istoriju fotografije 19. veka Pamela Roberts, nekadašnji kustos Kraljevskog fotografskog društva u Batu (Royal Photographic Society Bath), uvodi nas u priču o razvoju kolor-fotografije. U ostalih devet poglavlja (*The Autochrome 1907-1932; The Alternatives to the Autochrome 1900-1930; Colour for All 1930-1939; Documentary in colour, itd.*) autorka je pokušala da pruži uvid u istorijski, tehnološki i društveni razvoj počev od autohroma braće Limjer (Lumiere), preko upotrebe kolor-fotografije u dokumentarne svhe, njene ekspanzije u drugoj polovini dvadesetog veka, eksperimenata i pojave digitalne slike (od 1990. do danas). U toku rada na knjizi, u kojoj su zastupljene fotografije preko 40 najpoznatijih fotografa, autorka se koristila proverenom literaturom i arhivskom gradom iz svetskih muzeja i institucija. Pisana lako čitljivim jezikom, knjiga će biti zanimljiva i korisna studentima fotografije i umetnosti, kao i ljubiteljima ovog medija.

William Claxton NJU ORLEANS 1960

(New Orleans 1960)

/izdavač: TASCHEN, 2006. **/jezik:** ENGLJSKI, FRANCUSKI I NEMAČKI. **/format:** 20, 7 X 28, 9 CM; 192 STRANE; OKO 93 CRNO-BELE FOTOGRAFIJE I 46 KOLOR-FOTOGRAFIJA. **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. **/cena:** 1.920 DINARA. **/mesto prodaje:** KNJIZARA "MAMUT"

Fotografije Bilija Holideja (Billie Holiday) ili Djuka Elingtona (Duke Ellington), američkog fotografa Vilijema Klekstona objavljivane su u mnogim svetskim časopisima. Privučen džez muzikom, Klekston je s nemačkim muzikologom Joakimom E. Berntom (Joachim E. Berendt) 1960. godine putovao po Americi i fotografisao muzičare i ostale protagoniste džez kulture. Tako je nastao ciklus fotografija "Jazz Life", koju je izdavačka kuća Tašen objavila u velikoj monografiji istoimenog naziva. U knjizi koju predstavljamo nalazi se deo fotografija iz te serije, snimljenih u rodnom mestu džeza, Nju Orleansu. Tekstualni deo, na kojem su radili Klekston i Berent, govori o nastanku fotografija ali i o muzici, gradu, životu i običajima afroameričkog stanovništva Nju Orleansa.

Liz Vels FOTOGRAFIJA, KRITIČKI UVOD

/izdavač: CLIO, 2006. **/jezik:** SRPSKI. **/format:** 14,5 X 21 CM; 553 STRANE; 14 KOLOR I PREKO 80 CRNO-BELIH REPRODUKCIJA. **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. **/cena:** 1.512 DINARA. **/mesto prodaje:** KNJIZARE "AKADEMIJA", "PLATO", "STUBOVI KULTURE" I U SVIM VEĆIM KNJIZARAMA

Iako smo u februarskom broju predstavili englesko izdanje, prevod na srpski jezik dovoljan je razlog da se ponovo vratimo ovoj knjizi i kažemo nešto više o njoj. Sasvim je sigurno da predstavlja pravo osveženje jer do sada se ništa slično, kako na srpskom, tako i na engleskom jeziku, nije moglo naći u knjižarama. Po rečima glavne urednice i jedne od autora Liz Vels "... knjiga se u suštini bavi čitanjem fotografije, a ne njihovom proizvodnjom. Njena prvenstvena svrha jeste da pruži uvod u ključne debate i da ukaže na izvore da bi studenti (a i ostali čitaoci) mogli dalje da proučavaju pravce istraživanja koji su za njih bitni." Pisana čitljivim jezikom, knjiga u sedam poglavlja (*Razmišljanja o fotografiji–Debate, Nekad i sad, Posmatrači i posmatrani, Spektakli i iluzije na belim zidovima i izvan njih, Fotografija u doba elektronskih slika itd.*) donosi pregršt informacija o stavovima, teorijama i teoretičarima, umetnosti, fotografima i fotografiji. Pored Liz Vels, autori tekstova su i Martin Lister, Derik Prajs, Patriša Holand, Mišel Hening i Anandi Ramamurti. Vredno pomena jeste i to da je knjiga koncipirana tako da se ne mora čitati od početka. Odakle god da počnete, nećete izgubiti smisao.

Stevan Lazukić VOJVODINA STARA – FOTOGRAFIJE

/izdavač: FOTO-KINO I VIDEO SAVEZ VOJVODINE, 2007. **/edicija:** "ZLATNO OKO". **/format:** 21 X 29,7 CM; 230 STRANA; VIŠE OD 170 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA. **/povez:** TVRD. **/cena:** 1.600 DINARA. **/mesto prodaje:** GALERIJA FOTO-KINO I VIDEO SAVEZA VOJVODINE, PAŠIČEVA 34

Monografija Stevana Lazukića je sedamnaesta knjiga po redu u ediciji "Zlatno oko" i na najlepši mogući način predstavlja jednog od najpoznatijih vojvodanskih fotografa. Ovaj stvaralac je pet decenija fotoaparatom snimao predele, ljude i događaje, beležeći motive za koje je slavni Breson govorio da su "odlučujući trenuci" sagledani i snimljeni usred životnih zbivanja. Lazukićeva crno-bela fotografija izborom snimateljskog aparata, direktno se usredsređuje na temu i motiv pa se u svakom ostvarenju odista oseća jedan autentičan fotografizam koji je u spoju sa dokumentarizmom i estetikom bio i ostao prepoznatljiv znak ovog autora.

Mali PROBLEMI praktična REŠENJA

Svako od nas nailazi na brojne sitne probleme i traži za njih rešenja. Pokušaću da objasnim kako sam rešio neke od tih problema, jer sve što ovde napišem, ja sam lično isprobao i iskusio. S obzirom na to da se rubrika zove "Moje Iskustvo", ostajem veran imenu i duhu te rubrike

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

BEZ GREBANJA, MOLIM

Digitalni fotoaparati su "mladi" ali, kao i ljudi, najviše se menjaju u mladim godinama. Jedna od vizuelnih promena koja se pojavila jeste da su ekrani postali veliki, nije retko da se vide ekrani dijagonale 6,25 cm (2,5 inča) i 7,6 cm (3 inča). I raniji ekrani bili su podložni grebanju i oštećenju, ali su često bili postavljeni malo dublje u svoj okvir i, pošto su bili manji, nije postojala mnogo velika opasnost od oštećenja. Neki fotoaparati imali su ekrane koji su se dali okretati i koje je bilo moguće "zatvoriti", tj. okrenuti prema fotoaparatu, kada se ne koriste, no, to izgleda postaje sve ređe i ređe. Video sam oštećene ekrane i na onim najranijim fotoaparatom, a kod ovih novijih, gde ekran zauzima veliki deo površine zadnje strane fotoaparata, opasnost da se ošteti postaje zaista velika. Ne radi se tu samo o lepoti, nego ogreban ekran otežava posmatranje fotografije na njemu.

ZAŠTITNIK EKRANA

Tražeći rešenje tog problema, našao sam u jednoj prodavnici "univerzalni zaštitnik ekrana" (Universal Screen Protector), kako ga je proizvođač krstio, marke "Fellowes" (www.fellowes.com), ako neko hoće da ih kontaktira). Ovi zaštitnici se isporučuju u formi listova različitog formata, ja sam koristio format 3 x 4 inča (76 x 100 mm). Pozadina tih listova je sa kvadratnom mrežom, pa se lako

izmeri veličina ekrana koja želi da se zaštititi, i može se dosta precizno izrezati folija na zahtevnu veličinu. Kada se ukloni zaštitni sloj (to je onaj na kome je nacrtana kvadratna mreža), folija se zalepi na ekran fotoaparata. Jasno je da ekran treba pažljivo očistiti od nečistoće i masnih tragova (otisaka prstiju). Na fotoaparatom sa utisnutim ekranom, kao što je ranije bio slučaj sa fotoaparatom, ova folija je potpuno zadovoljavajuća, leži lepo i ne odvaja se.

SHIELDZONE

Na fotoaparatom kod kojih je ekran malo izbačen, folija se ne zadržava. Počinje da se odlepljuje prvo na uglovima, pa to odlepljivanje ide dalje. Zbog toga sam "prelistao" Internet i pronašao firmu "ShieldZone" (www.shield-zone.com), koja proizvodi zaštitne folije za sve moguće primene. Po njihovim informacijama, radi se o tankoj ali jako otpornoj foliji koja se

koristi od strane američke armije za zaštitu napadnih ivica helikopterskih elisa od erozije, znači nečemu vrlo otpornom. Ta folija se ne može naručiti u listovima i seći na meru, već se isporučuje prethodno isečena, za brojne primene, ne samo za fotoaparate. Zavisno od veličine folije, cena se kreće od ispod 10 dolara (600 dinara), pa naviše. Najbolje je otvoriti tu internet stranicu i pogledati koja folija treba za koji tip fotoaparata. Za D-SLR fotoaparate

folije se isporučuju kako za zadnji ekran, tako i za komandni ekran.

Lepa stvar o ovoj firmi je, ako imate kreditnu karticu, koja više nije egzotična stvar u Srbiji, možete da naručite čak i jedan komad te folije po istoj ceni kao bilo ko u svetu, i cena uključuje poštarinu, bilo gde na zemaljskoj kugli! Ja sam koristio nekoliko različitih folija ove firme. Svaka folija dolazi u paketiću koji sadrži samu foliju na zaštitnoj podlozi, detaljno uputstvo kako treba da se postavi folija (naravno, na engleskom jeziku), a uz to se isporučuje i sprej bočica sa nekom tečnošću sličnoj običnoj vodi kao i plastični pritiskivač, koji služi za istiskivanje suvišne tečnosti ispod folije, posle prilepljivanja za ekran. Uputstvo nalaže da se i prsti i folija dobro natope isporučenom tečnošću, i zatim prilepe na ekran fotoaparata. Pri tome ne treba kvasiti ekran, ali ga treba temeljno očistiti od otisaka prstiju i prjavnštine. Jednom nanosena folija može se skinuti sa ekrana, ali sama od sebe ne spada niti se odvaja u uglovi. Ja je koristim već duže vreme i zadovoljan sam. Folija se isporučuje za razne modele fotoaparata, za telefone, razne druge elektronske aparate, kao što su: iPod, kompjuteri, itd. Na njihovom sajtu ima dosta obaveštenja. Sony takođe nudi zaštitnik za ekran svojih modela fotoaparata. On je malo skuplji od ShieldZone, i nabavlja se preko prodajne mreže Sony fotoaparata.

PTIČICA – SNIMA SE

Verovatno često pravite grupne snimke, manje ili veće grupe ljudi. Kod mojih snimanja često je slučaj da poneko iz grupe ili ima zatvorene oči, ili otvorena usta, ili je okrenuo glavu kako ne treba, tek što je više ljudi na snimku, veća je šansa da neko od snimanih napravi neku grimasu i loše se prezentira.

Rešenje je da se u trenutku snimanja napravi više snimaka. To je lako, pogotovu ako se koristi daljinska komanda. Svi oni trikovi poznati od ranije ("zatvorite oči – otvorite oči – škljoc") i ovde pomažu, ali najviše pomaže da se snimljene fotografije pogledaju i utvrdi se koja je osoba najbolje izašla na kojoj fotografiji. Tu osobu treba uzeti sa fotografije gde je dobro izašla i prilepiti na onu gde nije dobro izašla – ali kako? Photoshop to može da uradi, no to nije

svakome u znanju ili imanju. Microsoft je za tu svrhu napravio simpatičan i besplatan softver koji treba skinuti sa sajta: www.research.microsoft.com/project/GroupShot. Kada se taj sajt otvori, sa njega se može preuzeti Group Shot preko setup.msi.com, od oko 1,3 MB. Moje iskustvo je da se uz pomoć ovog softvera vrlo lako i dobro rešavaju problemi grupnih snimaka da svi budu zadovoljni. Probajte, ne košta ništa.

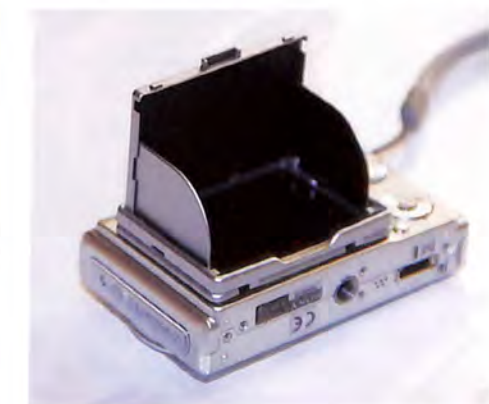
KAD UPEČE SUNCE

Sve češće proizvođači digitalnih fotoaparata izostavljaju optičko tražilo. Ekran od 2,5 ili 3 inča ostavlja jako malo mesta za okular tražila a, iskreno rečeno, najveći broj snimaka se i pravi gledanjem na ekran a ne gledanjem kroz optičko tražilo.

Na blještavom suncu, pogotovu ako vam je sunce iza leđa, teško da možete šta da vidite na ovom ekranu. Budući da fotoaparatom obično držimo s dve ruke, radi stabilnosti, nemamo "ekstra" ruku da zaklonimo ekran od upadajućeg svetla.

Nekoliko firmi proizvodi zaštitnike za ekrane. Jedna od njih je dosta razgranala svoj biznis, to je firma "Delkin" (www.delkin.com) i preko prodajne mreže raznih trgovačkih firmi prodaje svoje zaštitnike i za D-SLR i za kompaktne fotoaparate. Ovi zaštitnici se lepljivom površinom

bukvalno prilepe za telo fotoaparata i vratana mogu da se otvore da se vidi ekran. Delkin zaštitnik nalepi se na ekran fotoaparata i time se debljina fotoaparata povećava za 8 mm. Pošto je fotoaparatom tanak, to povećanje debljine ne predstavlja nikakav problem. Lepa osobina ovog zaštitnika je to što poklopac može da se skinu ako su uslovi snimaja takvi da zaštita od svetla sa strane nije potrebna ili ako želite da gledate

snimljene fotografije. Tada je povećanje debljine neznatnih 3 mm. Delkin zaštitnik u sebi sadrži i zaštitnik ekrana tako da ga ovo dvojako svojstvo čini vrlo praktičnim dodatkom. Na fotoaparatu koji nemaju optičko tražilo, ovaj zaštitnik je neophodan prilikom snimanja na suncu, dok je kod fotoaparata sa tražilom zaštitnik poželjan ali nije neophodan.

Pored ove firme slične zaštitnike pravi i firma "Hoodman" (www.hoodman.com). Ja sam na mom Canon G3 ekranu koristio Hoodman, i on mi je omogućio da snimam na jakom svetlu bez smetnji, gledajući u ekran kao što sam nekada gledao u Rolleiflexovo tražilo.

ZAKAČI ME!

Ne znam da li se često dešava i drugima da se kartica napuni tokom snimanja. Ovo je sigurno mnogo češći slučaj ako je kartica manjeg kapaciteta, ili ako se fotoaparat nosi na letovanje ili uopšte, na putovanje. Skoro, kupujući SD karticu, uz nju sam

dobio i "ambalažu", praktičan držač sa prstenom koji sasvim lepo ide uz moj fotoaparat. Tako sam udvostručio kapacitet memorije koja mi je na raspolaganju. Sa dve takve kartice, od kojih je jedna u fotoaparatu, imam "zalihu" od nekoliko stotina snimaka, zavisno kojom postavkom snimam, koja odgovara količini od deset i više normalnih 35 mm filmova! Ovaj prsten može se staviti na bilo koju kutijicu u kojoj se isporučuje kartica, a sam prsten se nalazi u gvozdarskim ili "do-it-yourself" radnjama.

HERMETIČNA KUTIJA

Nekada su ove plastične kutije korišćene za nošenje cigareta na plažu. Kako je sve manje pušača, kutije se odlično koriste za male digitalne fotoaparate. Pogledajte ilustraciju, siguran sam da će vam se sviđati. Ja sam ovakve kutije viđao kod prodavaca prtljaga "Samsonite", ima ih kod prodavaca cigareta u Americi. Nisam ih video u Srbiji, ali naši ljudi putuju dovoljno pa će se naći.

Ovi primeri mogu da budu nekome inspiracija za samostalno pravljenje pomoćnih detalja. Ako želite, ilustrujte svoju veštinu fotografijama i kratkim opisom rada i pošaljite na adresu redakcije. Najbolje inovacije i ideje objavićemo u ovoj rubrici.

primer, rezervna baterija. Dovoljno je stabilan da nosi manji digitalni fotoaparat, i omogućava da se fotoaparat usmeri u željenom pravcu. Praktična sitnica je plastični naglavak koji se navije na vijak za fotoaparat, i na kome se nalazi prsten kojim se stativ može nositi na vezi za ključeve i tako uvek može da bude pri ruci.

MINI ASISTENT

Onaj ko čita moje članke, zna da sam veliki ljubitelj stativa. Imam ih u raznim veličinama i jako mi je žao kada ne mogu da ih imam pri ruci. Skoro video sam mini stativ, verovatno kineske proizvodnje, distribuiran od firme "Hama". Stativ u poziciji za upotrebu je svega 7,5 cm visok, a njegov kuglični zglob (jeste, ima kuglični zglob!) može se zakrenuti za 90°, čime se njegova dužina svodi na 7 cm, i može da se nosi u džepčetu futrole u kome se nalazi, na

Fotografija napravljena sa mikrostativom, malim digitalnim fotoaparatom, uz ekspoziciju od 2 sekunde na otvoru 5,6, okidanje obavljeno samookidačem

LEXMARK

Štampajte bežično

Budite mobilni u poslu

Štampajte tamo gde se osećate najbolje dok radite
Bežični štampači u boji LEXMARK Z1420 i X4550

Z1420

X4550

WI-FI
PRINTING

AUTORIZOVANI DISTRIBUTER ZA SRBIJU

Direct Link
www.dl.co.yu/gdekupiti

PARTNERSKA MREŽA:

Beograd - Desk, 011/3292 140; Forum računari, 011/3029 292; Get Computers, 011/3130 628; Gigatron, 011/3541 379; Imikom Group, 011/3048 000; Imtel, 011/2013 460; Infograf, 011/3770 177; Informatika, 011/3215 333; Čačak - Alti, 032/262 222; Komteh, 032/333 366; Novi Sad - Telix, 021/4890 489

© VELIMIR SAVATIĆ, "TRAKTORISTI", 1998

© VELIMIR SAVATIĆ, "BORKA", 1997

Sećanja na vreme

Dodir okidača prstom proizvodi veliki broj senzacija ali u isto vreme zaodeva taj izdvojeni i, u isto vreme iščezli trenutak jedinstvenom posthumnom ironijom. Jer, to nije bilo kakav trenutak, već onaj u kome su sva čula skoncentrisana u deliću jagodice prsta koja aktivira, šta bi drugo, vremenski mehanizam namenjem upravo nemilosrdnom rezu u vremenskom kontinuumu

VELIMIR SAVATIĆ

kako god posmatrali, fotografija se u svim kategorijama izjednačava sa vremenom, istim onim koje bezuspešno pokušavamo da shvatimo, istražimo i pokorimo. Sva naša nastojanja do sada rezultiraju upravo isećcima koji će zahvaljujući baš vremenu jednoga dana nestati.

Jedan od tih zaljubljenika koji je svoje težnje usmerio ka očuvanju sećanja na vreme, koje nemilosrdno odnosi neke daleke i bliske vidike, jeste Velimir Savatić. Njegov (pretežno širokougaoni) objektiv nikada nije tragao za

temom – ona se nametala sama, već za ljudima, za sadržajima života. Pronađene i magičnom kutijom zabeležene životne sentence služe kao veoma specifično sredstvo kojim Velimir izjednačava trenutke sa neutaživom željom za trajanjem.

Iako najčešće fotografiše širokougaonim objektivom, ipak je njegova vizura uska, svedena samo na neophodno, tako da vrlo pažljivo prati sve što se dešava ispred njegovog fotoaparata uključujući tu i životnu filozofiju ljudi koje fotografiše.

© VELIMIR SAVATIĆ, "ROŽANJ", 1997

© VELIMIR SAVATIĆ, "DRAGISA", 1997

Opravljanje i razlog zbog kojeg je snimio određenu fotografiju, Velimir Savatić nalazi u otkrivanju prikrivene istine, koju pretvara u instrument ličnog stava koji ne pruža prostor za mnogo dorade, tek nekoliko zahvata primernih mraku foto-laboratorije i što tačnijem predstavljanju vizije koju je imao prilikom snimanja.

Oslobođen bilo kakvog kompromisnog udvaranja trendu, klasičniji od klasičara, Velimir beleži svoje verzije naizgled statičnih scena svakodnevnog života sela. Da bi u tome uspeo morao je da se zbliži sa ljudima koji tu žive, da ga oni prihvate kao svog, jer sam dolazak čoveka sa fotoaparatom razbija svakodnevnicu, tako da taj dan u životu starosedelaca postaje poseban i kod osoba koje se nalaze ispred objektivu izaziva ono jedinstveno osećanje da će biti ovekovečene.

A to je već nešto što na fotografijama ne sme, i ne treba biti zabeleženo.

© VELIMIR SAVATIĆ, "RADMILA", 1999

Fotografima nije jednostavno da izbegnu onom neprijatnom utisku da ono što prikazuje određena fotografija ne duguje mnogo name-rama umetnika i da je uvek prisutni slučaj umešao svoje prste. Baš obrnuto, na Veljinim fotografijama vidljiva je jasna namera da scenu koju je posmatrao pokaže i nama. Naravno da je u tom slučaju autorski otisak, lični stav,

© VELIMIR SAVATIĆ, "VIDA", 1997

© VELIMIR SAVATIĆ, "VOSKAR", 1996

prevazišao kliširane uzore lepote pronalazeći je u naizgled nezanimljivim mestima, koje Velimir ujedno koristi i kao dodatno sredstvo uže definicije fotografije: vremena nastanka, mesta... Istovremeno, na taj način, on brani svoja dela od sveprisutne opasnosti pretvaranja fotografija u prost potrošni objekat, do koje obično vodi proizvodnost fotografskog

© VELIMIR SAVATIĆ, "ŽIVKO", 1965

© VELIMIR SAVATIĆ, "BAMBI", 1994

© VELIMIR SAVATIĆ, "POSLE BERBE", 1996

stvaralaštva. Velimir Savatić naizgled nema želju da ove fragmente podvrgne bilo kakvoj klasifikaciji i pokuša da ih spoji u neku od istorijskih celina. Taj naoko ležeran odnos prema stvarnom svetu daju fotografije koje prevazilaze naizgled zauvek utvrđene pojedinosti i tako se približavaju logici samog života – sve je i ništa nije sigurno. Ali, kada ih duže posmatramo, podsvesno dobijamo informacije koje su vitalni delići istorije ljudi, sela i zemlje. Tada shvatamo da je svaki od tih trenutaka bio onaj pravi, u kome se fotograf uzdigao iznad ostalih jer je video ono što može svako – ali na sebi svojstven način. Fotografije Velimira Savatića tada menjaju ne samo način posmatranja već ukazuju na sve što oko prosečnog posmatrača nije u stanju da izdvoji i objašnjavaju razliku između ovog posvećenog i pukog viđenja radi viđenja.

M. ŽIVKOVIĆ

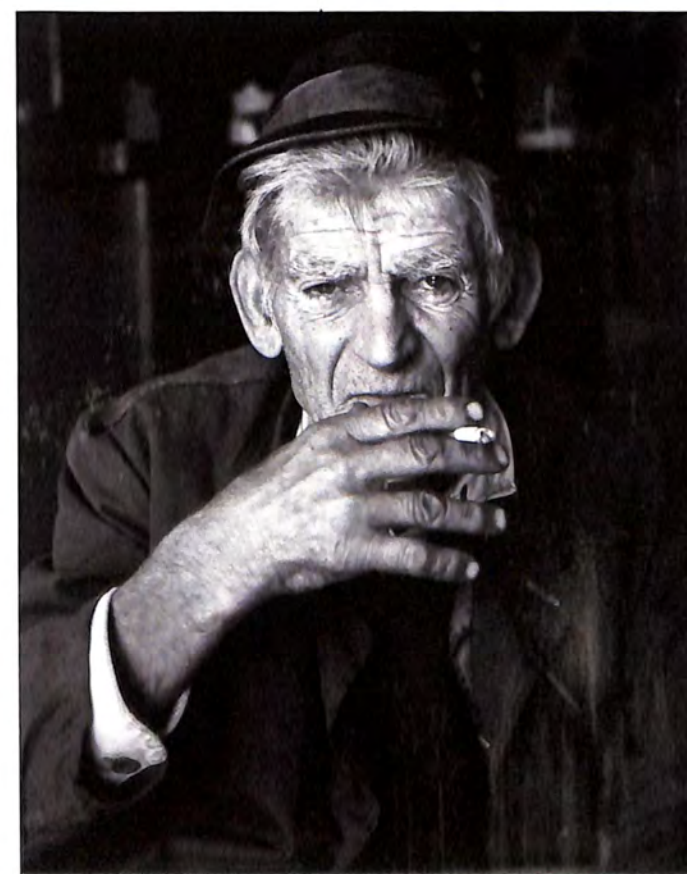

© VELIMIR SAVATIĆ, "PEĆA", 2001

© VELIMIR SAVATIĆ, "VOČNJAK", 2002

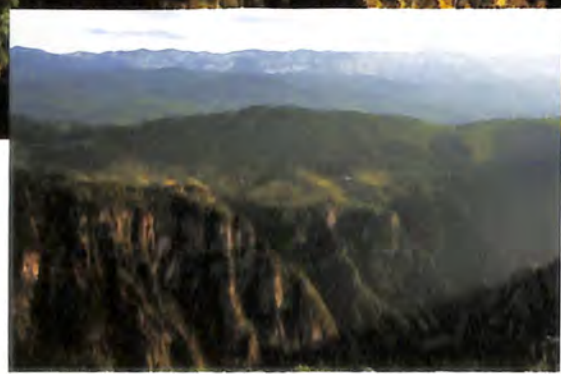
© VELIMIR SAVATIĆ, "LJUBINKO", 1995

Biografija

Velimir Savatić je rođen 1943. u Beogradu. Po profesiji je fotoreporter, a u Informativnom programu TV Beograd je radio 36 godina. Do sada je realizovao veliki broj fotografskih projekata u više oblasti a posebno je posvećen muzičkom životu Beograda. Posebnu pažnju u svom radu posvećuje klasičnim crno-belim fotografijama koje je publici do sada prezentovao u vidu nekoliko izložbi od kojih je ona o Podgorini i Rađevini sačinjena od 128 fotografija i postavljena u Beogradu 1998. njemu najdraža.

Originalna, neobrađena fotografija

Fotografija posle obrade

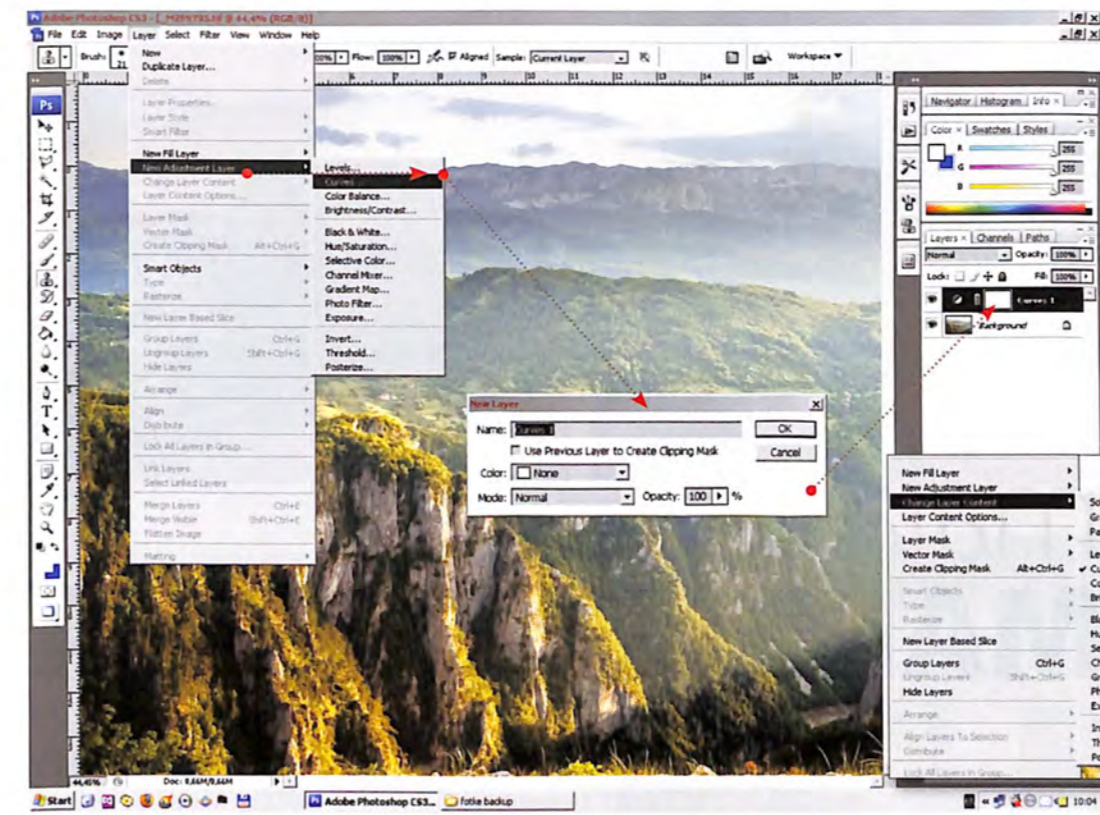
Slojevi 2

Originalna, neobrađena fotografija

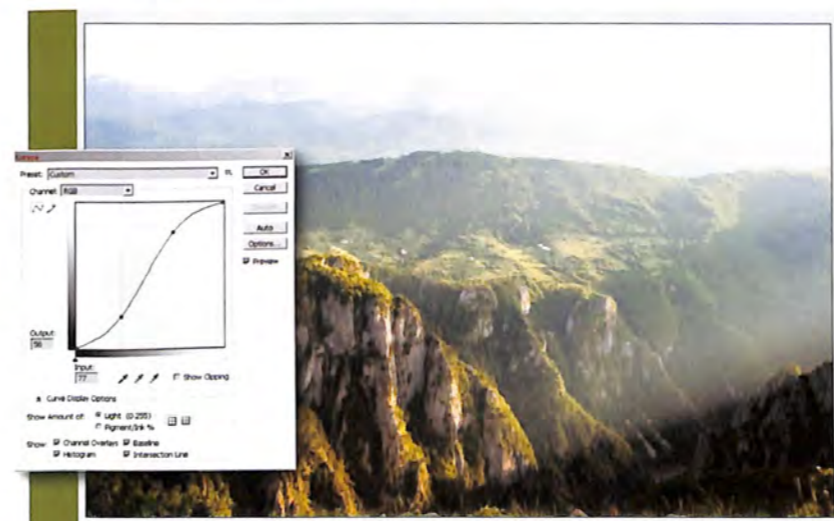
Ovih dana u modi je nedestruktivna obrada digitalnih fotografija. Ukoliko ste stekli utisak da je to novitet, moraćemo da vas razočaramo jer je ova izuzetno jednostavna i nedestruktivna obrada moguća uz pomoć posebne vrste slojeva – Adjustment Layera. Rad sa ovom vrstom slojeva pruža vam i veliki broj do sada neiskorišćenih mogućnosti od kojih ona da istu fotografiju mogu obrađivati dvoje ili više ljudi izgleda kao SF. Ali, kada stignemo do kraja tekstova biće vam jasno kako je moguće da jedan operater retušira fotografiju, drugi radi montažu, a vi podešavate konačan izgled. Ipak, sve ovo je moguće i, iznad svega, veoma je lako. Kada koristite slojeve broj Undo opcija doslovno je beskrajn, jer se svaka korekcija dešava u sloju ispod kojeg se nalazi netaknuta, originalna fotografija. A korekcije su potpuno slobodne i veoma kreativne. Moguće je globalno kontrolisati primenjeni efekat prostom promenom providnosti sloja (Layer opacity), kontrolisati intenzitet na određenoj površini bojeći sivom u prostoru Layer Mask ili odrediti neku od Blending opcija. U osnovi, sada pored neograničenih Undo opcija imate veoma selektivnu kontrolu, primenljiviju i od alatke History Brush. Rad sa kontrolisanim slojevima možemo uporediti sa fotolaboratorijom u kojoj je set filtera u kolor glavi na steroidima. Možemo kombinovati podešavanja, eksperimentisati sa njihovim interakcijama i konstantno proveravati rezultate klikom na okce: sloj uključen – sloj isključen.

MILAN ŽIVKOVIĆ

Kreiranje Adjustment Layera počinjemo klikom na padajući meni Layers. Tu se nalaze sve potrebne opcije od kojih će nam u kasnijem radu biti potrebne: Change Layer Content i Layer Content Options, kojima menjamo funkciju sloja i podešavamo njegove parametre. Jedan od načina da sebi olakšamo rad jeste smanjenje akcije kojom možemo da jednim klikom napravimo nekoliko neophodnih slojeva kojima po potrebi menjamo funkciju. A kako se prave veoma korisne akcije imate priliku da vidite u tekstu. Ja obično koristim sloj sa krivama, ekspozicijom i selektivnim bojama koje naknadno podešavam prema fotografiji koju obrađujem. Kao i sve ostale slojeve, i ove je moguće jednostavno prevući na drugu otvorenu fotografiju, s tim da je u nekim slučajevima neophodna identična veličina obe digitalne fotografije.

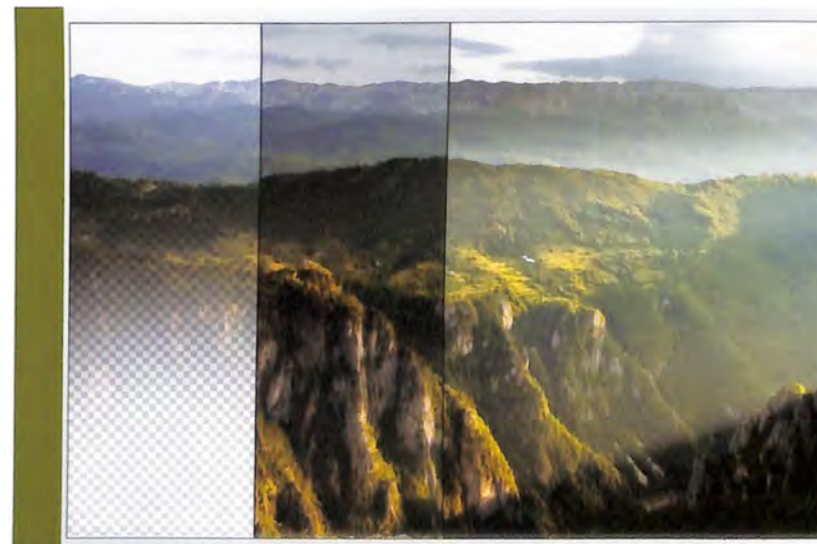
1 Osnovna podešavanja urađena su prilikom otvaranja RAW fajla. Vidimo da je prednji plan malo tamniji i da je nebo skoro bez detalja. Na fotografiju postavljamo Adjustment Layer – Curves.

2 Na prvi pogled fotografija sada izgleda još gore jer smo podigli kontrast. Na scenu stupa najvažnija osobina slojeva uopšte, a to je podešavanje providnosti kojim kontrolišemo jačinu efekta.

3 Nebo je još uvek presvetlo, pa ćemo iskoristiti drugu osobinu slojeva – Layer Mask. Napravimo Background Copy, aktiviramo masku (nalazi se među kanalima – Channels) i, u samom kanalu, bojimo je crnom bojom – koja se na fotografiji vidi kao crvena. Intenzitet se može menjati.

4 Ako sada pogledamo sloj na koji smo primenili Layer Mask, vidimo da je donji deo transparentan, što nam omogućava da ga potamnimo bez uticaja na tamne delove fotografije. Uz malo podešavanja kontrasta i osvetljenosti stigli smo do kraja, drugog po redu, nastavka.

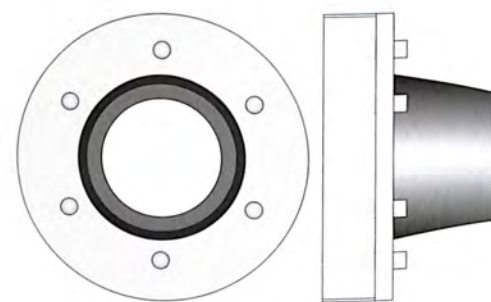

Pre nekog vremena moj zubar me je pitao kako da što lakše snimi i dobije što je moguće bolje fotografije zahvata koje obavlja u ustima pacijenata. Rasveta u ordinaciji nije dovoljna za fotografisanje a neki posebni dodaci teško se nabavljaju

mala MAKRO RASVETA

I tako su na red došle LED diode koje smo imali prilike da vidimo na delu kao dodatak za makro fotografiju uz moj stari Nikon Coolpix 5000. Manje od sat vremena bilo je potrebno da se iz šest upaljača sa lampicom izvade diode, pronade jedna stara zonen-blenda, iseče parče kašir pene i zaleme provodnici. Napravili smo čak i difuzer svetla od parčeta mlečno-providne plastike. Prototip je bio veoma jeftin za izradu, radio je lepo ali je bio i veoma nespretn (i vrlo, vrlo ružan pa je umesto fotografije predstavljena skica) jer ga nije bilo lako držati a još teže pričvrstiti skalameriju na fotoaparatus. Dodatni problem je bilo i šta raditi sa nosačem baterija koji smo gumicom pričvršćivali za fotoaparatus. Sve u svemu bilo je moguće napraviti fotografiju ali za pacijenta

kome je i ovako muka što je na zubarskoj stolici dodatno čekanje da se snimi fotografija nije dolazilo u obzir.

U potrazi za elegantnijim i efikasnijim rešenjem pokušavali smo razne varijante: rasturali male veb kamere sa rasvetom, pokušavali da je napravimo od sistema namenjenih kamerama za video nadzor...

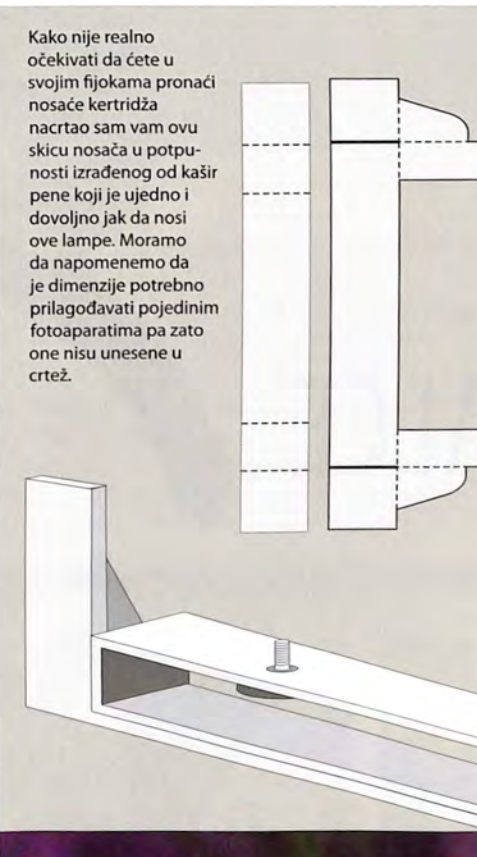

I onda je sinula spasonosna ideja u obliku svetla koje se nosi na glavi. Izbor ovakvih svetiljki je veoma veliki kao i razlika u cenama ali treba obratiti posebnu pažnju na način kojim se diode napajaju strujom. A od svih sprava najviše nam se svidela Sanyo LumyScout i to iz nekoliko razloga: baterija se nalazi unutar kućišta koje je vodotporno, ima lepo rešen prekidač i koristi bateriju CR 123 A dovoljnu za oko 50 sati rada, a cena mu nije velika, svega 1.850 dinara. Telo lampe okretno je po horizontalnoj osi tako da kada je oslobodimo kaiša koji nam više ne treba i okrenemo vertikalno dobijamo mogućnost okretanja levo-desno. Na taj način možemo prilično jako svetlo osam dioda usmeriti tačno tamo gde nam treba. I tako smo napokon pronašli pravu rasvetu ali kako je montirati za jednostavan i lak rad. Kako se ova rubrika zove "Pomoću štapa i kanapa" preturili smo malo po fijkama i gomilama raznih drangulija u potrazi za nečim podesnim. Ono što je izgledalo kao napravljenu za naše potrebe bili su nosači za kertridže Lexmark InkJet štampača. Uostalom pogledajte i sami kako izgleda gotova naprava bez imalo ulepšavanja.

Lampe sam prvo pričvrstio gumenim trakama za nosač kertridža a onda i prilepio na lepljivu stranu kašir pene. Od još jednog parčeta kašir pene napravljen je i deo koji će nositi fotoaparatus i koji je neophodan zbog položaja objektiva na malim kompaktnim, digitalnim fotoaparatusima. Pričvršćivanje fotoaparatusa za napravu urađeno je šrafom sa starog blica nakon čega smo bili spremni za fotografisanje.

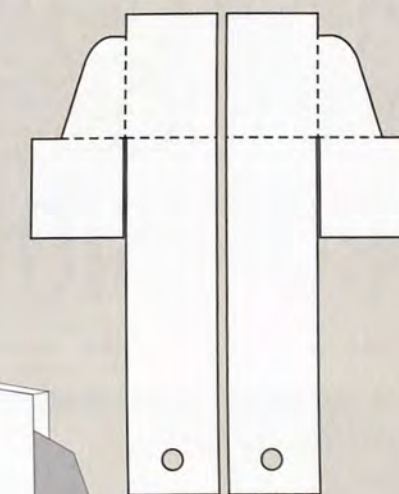
Prva stvar koju je neophodno uraditi je usmeravanje dve lampe koje bi trebale da ravnomerno osvetljavaju površinu koju objektiv vidi to jest da im se zraci seku u jednoj tački. Ono što se odmah može primetiti je velika brzina kojom fotoaparatus sada fokusira jer je svetlo jako i kontrastno što obično nije slučaj u makro modu. Svetlo je dovoljno i za fotografisanje u potpunom mraku a ukoliko želite mekšu rasvetu dovoljno je parčence paus-papira. LED diode daju intenzivno i blago plavičasto svetlo čiju obojenost korigujemo izborom ili merenjem balansa belog.

MILAN ŽIVKOVIĆ

Kako nije realno očekivati da ćete u svojim fijkama pronaći nosače kertridža nacrtao sam vam ovu skicu nosača u potpunosti izrađenog od kašir pene koji je ujedno i dovoljno jak da nosi ove lampe. Moramo da napomenemo da je dimenzije potrebno prilagodavati pojedinim fotoaparatusima pa zato one nisu unesene u crtež.

Postoji bezbroj načina da svoj sistem napravite i prilagodite određenim potrebama. Jedan od njih je i izrada ovakvih nosača koji rotiraju oko šrafa za pričvršćivanje. I da ne zaboravim na kraju da napomenem da je moguće i pričvršćenje gumenom trakom koja stiže uz uređaj direktno na protiv sunčani zaslon (zonen blendu) objektiva.

U prošlom broju predstavili smo vam Atelje za fotografiju na FPU (Fakultet za primenjenu umetnost) kroz najuspešnije radove studenata i priču o programu studija. Ovoga puta zavirili smo u "backstage" da bismo vam pokazali kako to sve izgleda u praksi i kako se studenti snalaze u ulozi profesionalaca. Izabrali smo nekoliko različitih vežbi, ali sve one u svojoj osnovi imaju izrazito zanatsko-komercijalni karakter koji će ove mlade ljude jednoga dana možda uvrstiti u profesionalce kojima je fotografija osnovno ili, još bolje, jedino zaposlenje

Upoznajte buduće PROFESIONALCE

DARKO STANIMIROVIĆ, IV GODINA

Kreativna radionica

Predmet *Kreativna radionica* predstavlja neku vrstu slobodne vežbe u kojoj studenti nisu ograničeni ni temom ni načinom rada. Ipak, akcenat je stavljen na to da sâm zadatak bude komercijalno primenljiv. Skoro svaka vežba na Ateljeu za fotografiju ima takav podkontest jer se smatra da škola treba da obuči i osposobi studente za profesionalno bavljenje fotografijom koje bi im omogućilo finansijsku

nezavisnost koja im zatim, ako imaju takve afinitete, dozvoljava da se bave umetničkim aspektima fotografije. To je jedna od odrednica koja će u budućnosti bolje definisati profile škola i njihovu programsku orijentaciju pa će tako svaki student, pre upisa u školu, imati jasnu sliku onoga što mu se nudi na školi i čemu ga škola obučava. U kratkim crtama princip ove škole mogao bi se definisati kao: zanat – baza, umetnost – nadgradnja.

Darko Stanimirović odlučio se za omot CD-a jedne rok grupe. Želeo je da snimi samo pevača naspram bele pozadine. Zadatak je bio prilično težak jer je trebalo dočarati energiju i dinamiku rokenrola u skoro "sterilnim" uslovima. Odlučio se za jednostavnu ali efektanu varijantu – pevač leti u vazduhu zajedno sa gitarom. Prvo je trebalo rešiti problem leteće gitare koju je vezao da visi u vazduhu. Iako je obrada u Photoshopu bila neminovna, Darko je želeo da što više dobrog materijala dobije u samom snimanju i zato se trudio da problem reši na fotografski način. S obzirom na to da je gitaru svakako morao da vezuje da visi u vazduhu da bi je snimio, odlučio se za samo jedan snimak, odnosno da snima pevača kako skače iza gitare sve dotle dok ne dobije dobar spoj skoka i gitare. Kasnije je u Photoshopu eliminisao nepotrebne detalje i rekvizite, kojih je bilo zaista malo. Izabrao je najjednostavniji princip a dobio je efekat nerealne situacije zbog koje bi mnogi u startu posegli za Photoshopom.

Na snimanju je koristio fleš rasvetu u veoma jednostavnoj postavci koju su činila dva bočna soft boksa i zilber za rasvetljavanje senki. Blizina rasvete samoj pozadini bila je dovoljan faktor da ona bude bela.

ISIDORA BOJOVIĆ, IV GODINA

Vežba iz modne fotografije

Snimanje modne fotografije uglavnom podrazumeva puno slobode i kreativnosti ali ovoga puta studenti su imali veoma specifičan zadatak. Povodom modne revije koju je imao odsek kostimografije s jednom francuskom školom mode, studenti fotografije snimali su kostime

koji su bili izloženi na njihovoj modnoj reviji. Zahtev je bio da se kostimi snime na tri lokacije: u studiju, na stepeništu škole i napolju oko škole s tim da svi studenti fotografišu u isto vreme što je uslovalo njihovo međusobno rotiranje po mestu snimanja. To znači da je svaki student imao određeno vreme za snimanje a zatim bi morao da se zameni s kolegom i ode na njegovu lokaciju. Ceo proces trajao je tri dana čime je provedbena kritična situacija kada imate kratak rok za realizaciju zadatka pa je samim tim uvežban i rad pod stresom a to je sve imitacija realne profesionalne situacije.

U studiju je radeno sa četiri fleš glave po 500 Ws, na stepenicama s toplom rasvetom (2 x 500 W) i napolju samo sa difuzerima i reflektujućim površinama. Olakšavajuća okolnost za spoljno snimanje bila je to što je snimano u martu kada su svetlosni uslovi skoro idealni. Ukupno je fotografisano 25 kostima, vežbu je radila cela četvrtina i deo treće godine (koji su bili asistenti na snimanju). Postavka svetla bila je unapred definisana (zbog brzine rada i ograničenosti vremena) ali je svaki student mogao da izvrši manje korekcije svetla kako bi postigao željeni efekat na konačnoj fotografiji. Cilj zadatka bilo je postavljanje vežbe u profesionalne okvire što podrazumeva da se fotografijama odgovori na zahteve klijenta: prikaže forma, struktura odeće a kreativnost se podrazumeva.

MARIJANA RADOVIĆ, III GODINA

Katalog o industrijskom proizvodu

Još jedna vežba iz druge godine koja je realizovana u saradnji s distributerom automobila i motora Peugeot. On je ustupio motor, prostorije svog prodajnog salona u kojem je napravljen montažni studio. Fotografisanje automobila i motora veoma je zahtevno jer njihova sjajna površina uslovljava savršene

uslove što priručni studio svakako nije. Iz tog razloga realizaciju ove vežbe ne treba smatrati idealnom već, pre svega, za mnoge fotografe jedinom mogućom. Ovo snimanje nije bilo baš uspešno a "spašeno" je tako što su "izvlačeni" izrezi, pravljene krupni kadrovi koji su eliminisali sve nedostatke. Uz dosta obrade u Photoshop-u na kraju je postignut efekat foto dizajna.

U salonu, naspram velikog izloga koji je bio osnovni izvor "neprilika" za fotografa, tj. veliki izvor refleksa, postavljena je crna pozadina i veliki broj reflektujućih površina (tabli stiropora) jer sjajna površina motora ne dozvoljava direktno usmereno svetlo zbog refleksa. Korištene su četiri fleše glave koje su bile usmerene na reflektujuće površine. U ovoj vežbi važno je zadržati izrazito difuzno svetlo koja lepo ističe formu, naglašava boju i precizno definiše strukturu tj. specifičnost materijala od kojeg se prave motori, automobili.

Kao što smo već naglasili, na snimanju su veliki problem bili upadni refleksi sa plafona i od velikog stakla izloga pa je za finalni izgled fotografija u značajnoj meri zaslužna postprodukcija tj. Photoshop.

LEPTIRI sveta

Red Lepidoptera sadrži oko 140.000 vrsta, jedan je od najbrojnijih redova klase insekata. Raspon krila se kreće od 0,5 mm pa do 250 mm. Celokupno telo i krila pokriveni su gustim slojevima crepato poređanih sitnih ljuspica (lepidos – ljuspa, krljušt), a po ovoj karakteristici su dobili ime ljuspokrilci

DIANA DEL-GIUDICE, Kanada

Kada pročitate ovakav, naučni tekst sve izgleda suvoparno ali na prvoj postavci Međunarodne izložbe fotografija koju je povodom 24. maja – Evropskog dana parkova prirode organizovao Nacionalni park Fruška gora sve je bilo mnogo zani-

mljivije i lepše. Više od 120 fotografija iz preko trideset zemalja sveta poslalo je svoje fotografije ovih zanimljivih životinja. Četrdeset odabranih fotografija sačinjavalo je izložbu a svi prispeli radovi mogu se videti na adresi: www.npfruskagora.co.yu.

DRAGISA SAVIĆ, Srbija

RAFAEL ESTEVEZ, Španija

Više od ERP-a

- ERP REŠENJA
- UPRAVLJANJE ODNOSIMA SA KOMINTENTIMA
- UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA
- B2B
- WEB REPORTING
- REŠENJA ZA MOBILNE UREĐAJE
- INTEGRACIJA SA MS OFFICE

AB SOFT POSLOVNI INFORMACIONI SISTEM

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

AB Soft d.o.o. / 11000 Beograd, Kneza Miloša 82 / t: +381(11) 361.37.55 / f: +381(11) 361.31.31 / e: office@absoft.co.yu / www.absoft.co.yu

ABSoft

Diplomatski jezik slike

© TADASHI NAGAI

TADASHI NAGAI

Verovali ili ne, ove prelepe i suptilne fotografije delo su Njegove ekselencije gospodina Tadašija Nagaja (Tadashi Nagai) – ambasadora Japana u Srbiji. I pored, skoro svakodnevnog, tačno isplaniranog dnevnog programa prepunog službenih obaveza, on uspeva da održi svoju pedeset godina staru ljubav zvanu fotografija

FOTO - AMATER

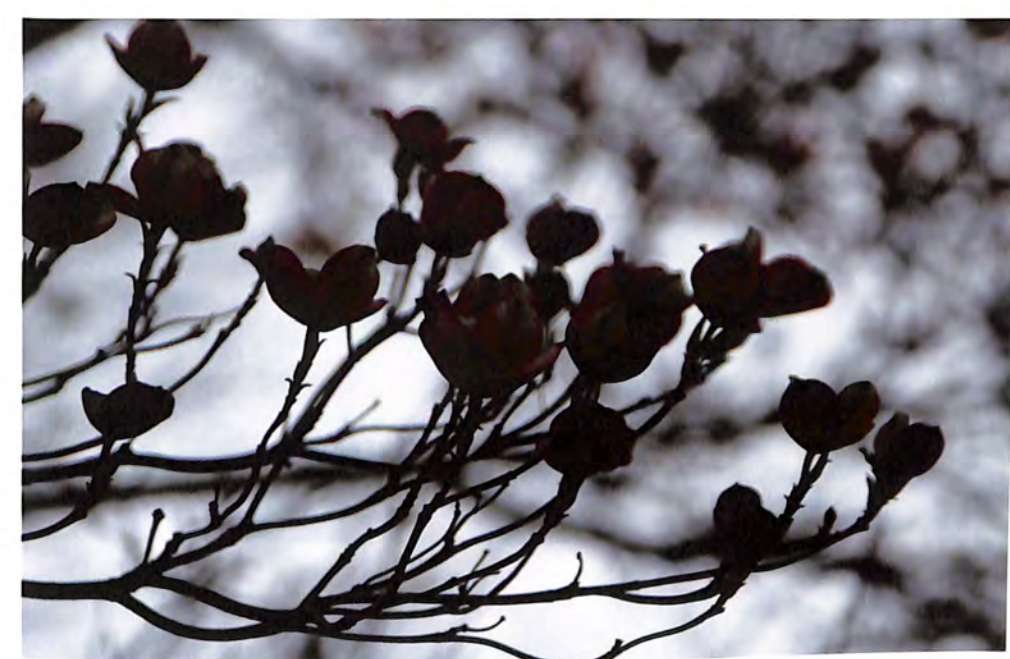
Verovatno su mnogi od vas pre nekoliko meseci pročitali vest u novinama da je ambasador Japana u Srbiji gospodin Tadaši Nagai, imao izložbu fotografija u Skupštini grada Beograda. U narednim mesecima izložba će obići i druge gradove Srbije i, najverovatnije, ponovo održati u Beogradu u nekoj od gradskih galerija. Iako se gospodin Nagai već pedeset godina bavi fotografijom, ovo je bila njegova prva samostalna izložba! Na svakom od deset panela metarskog formata bilo je prikazano po osam fotografija. Pažljivim rasporedom i odabirom fotografija posetioci su mogli da steknu vrlo dobar uvid u specifičan senzibilitet autora, odličan osećaj za detalj i veliku studioznost koja se vidi na praćenju jednog te istog motiva kroz godišnja doba i transformacije koja ona nose.

Osnove fotografije naučio je od oca, od kojeg je i nasledio prvi fotoaparat. Sada, naravno, fotografiše digitalnim SLR fotoaparatom, ali uvek u džepu nosi i jedan kompaktan jer smatra da dobru fotografiju ne pravi tehnika, već fotograf koji uoči dobro svetlo i motiv. Fotografije skoro uopšte ne obrađuje u Photoshopu, jedino ponekad napravi izrez iz originalnog snimka. Kao što možete i videti na ovim stranicama, cveće je skoro jedini motiv pre svega zbog lepote i bezbroj transformacija pri različitim osvetljenju. Zatim, snimanje cveća omogućava mu retke trenutke mira i samoće (ako prolazite pored "Geneksovih" apartmana, gde je sedište Japanske ambasade, možete ga sresti kako u pauzi za ručak fotografiše cveće ispred Hotela "Kontinental").

Prvi put došao je u našu zemlju, tadašnju Jugoslaviju, davne 1968. godine da bi pohađao časove srpskog jezika. Ovo mu je četvrti mandat u našoj zemlji i posle petnaest godina provedenih u Beogradu, na pitanje da li bi ostao da živi kod nas, bez razmišljanja, na odličnom srpskom jeziku, odgovara – da.

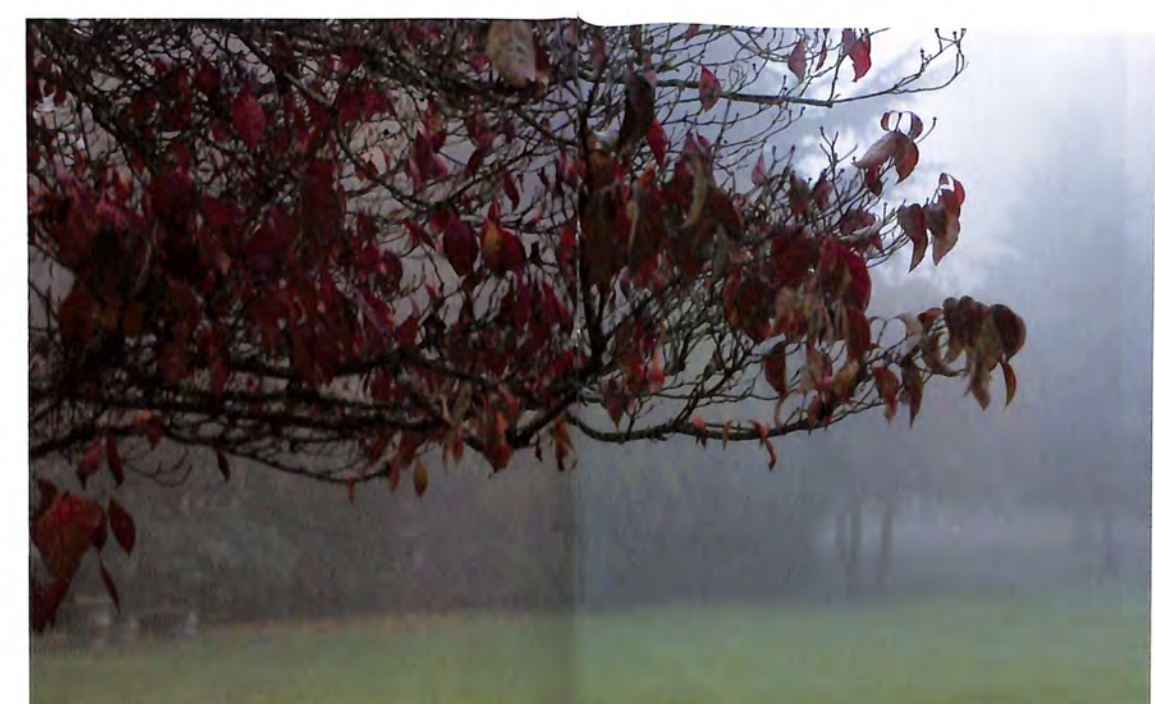
© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

Kad god je u prilici koristi vikende za šetnju i fotografisanje prelepih bašti na Šenjaku, u okolini rezidencije, da ode na Avalu, Adu, Košutnjak...

Fotografije koje objavljujemo nastale su u poslednjih pet godina, ali ne u Japanu, kako ste možda očekivali, već u Beogradu i Portlandu, SAD (prethodni mandat). One u potpunosti odslikavaju specifičan japanski senzibilitet toliko prisutan na japanskim slikama, grafikama, u ikebanama, baštama i, naravno, fotografiji. Njega čine istančani osećaj za svetlo, atmosferu, kompoziciju, detalj, boju... sve ono što vidimo i na ovim fotografijama.

Fotografija je, sasvim sigurno, najmasovnije korišćen medij i u svojoj kratkoj istoriji uspela je da izbriše razlike i granice među polovima, rasama, generacijama, društvenom staležu, političkom opredeljenju i postane najrasprostranjeniji hobi na svetu koji čini da mi, fotografi, lako nađemo zajednički jezik – putem slike.

I. BREZOVAC

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

© TADASHI NAGAI

RAZVOJ DOKUMENTARNE FOTOGRAFIJE

Paralelno s uzdizanjem piktorijalizma nastaju dokumentarne fotografije Luisa Hajna (Lewis Hine): imigranata, dece radnika, kao i fotografije sirotinjskih četvrti Jakoba A. Rijsa (Jacob A. Riis) ili starog Pariza Ežena Atžea (Eugene Atget). Interesovanjem za motive i situacije iz svakidašnjice, bez pretenzija da budu estetski privlačne i dopadljive, već isključivo realne, fotografije ovih autora udarile su temelje modernoj dokumentarnoj fotografiji

LEWIS HINE, "Prodavci novina na Bruklinskom mostu u ponoć", 1906, Međunarodni muzej fotografije, George Estman kuća, Ročester

Fotografije običnih ljudi i prizora iz života postoje još od vremena nastanka foto­grafskog medija. Kada su, međutim, s usavršavanjem foto­grafske opreme i materijala, kao i žute štampe, konačno stvoreni odgovarajući uslovi, ovakve fotografije su sve učestalije. U potrazi za motivima fotografi su izlazili na ulice, zalazili u predgrađa, boravili među prodavcima, bogatima i beskućnicima. Među glavnim svedocima svakidašnjeg života stanovništva Velike Britanije bili su: Tomas Anan (Thomas Annan), Pol Martin (Paul Martin) i Bendžamin Stoun (Benjamin Stone). Od kraja šezdesetih godina 19. veka Anan je uradio seriju fotografija sirotinjske četvrti Glazgova. No, dok su njegove fotografije statične, scene koje je snimio Pol Martin: zabavljača i prodavaca, dece i prolaznika na ulicama Londona – "Ulična prodavačica", ili na plaži Jarmaunta – "Lubavni par" spontane i duhovite. Naime, od 1884. godine kada počinje da fotografiše, Martin koristi fotoaparatus malog formata – detektivski. Gotovo neprimetan, ovaj fotoaparatus omogućavao mu je da neometano snima, a protagonistima njegovih fotografija da budu opušteni i prirodni.

S druge strane Lamanša vodeći dokumentaristi bili su: Žak Anri Lartig (Jacques-Henri Lartigue) i Ežen Atže (Eugene Atget). Dobivši fotoaparatus od oca, Lartig je imao svega sedam godina kada je načinio prve snimke. Prvenstveno su ga zanimali ljudi i stvari iz neposrednog okruženja. Dečija iskrenost i radoznalost, kao i talenat rezultirali su spontanitim i dinamičnim fotografijama članova porodice i prijatelja u igri i razonodi. Ubrzo, privučen prvim modelima aviona od 1908. do 1910. godine, Lartig je uradio seriju fotografija letelica i pilota, a zatim i sportskih događaja, kao što su trke automobila (France Grand Prix, Delaye Grand Prix itd.). Interesatno da je od 1909. pa sve do smrti 1986. godine, Lartig radio na albumima koji predstavljaju kombinaciju

teksta, crteža i fotografije. Pored pomenutih, u značajnije fotografije spadaju i one nastale u krugu imućnih Parižana. Na Bulevaru Bulonjska šuma, Lartig je fotografisao pripadnike visoke klase u šetnji i trenucima dokolice ostavljajući odlična svedočanstva o glamuroznom životu i načinu odevanja uoči Prvog svetskog rata.

Po Valteru Benjaminu (Walter Benjamin), Ežen Atže "je tragao za izgubljenim i skrivenim, i stoga se njegove slike okreću protiv egzotičnog, blistavog, romantičnog zvučanja u imenima gradova..."¹. Iako je bio malo poznat i cenjen među savremenim, Atže je od kraja osamdesetih godina 19. veka pa sve do smrti uradio oko deset hiljada fotografija ulica, trgova, bašti Versaja, kafića, zgrada i stepeništa, rečju – starog Pariza koji nestaje pred dolaskom modernog doba. Osim na nekoliko fotografija, na njegovim snimcima nema ljudi. Lišene čovekovog prisustva, pažljivo komponovane, fotografije kafića i prodavnica poseduju jednu specifičnu, gotovo nadrealnu atmosferu. Snimane fotoaparatom velikog formata (18 x 24 cm) postavljenim na stativ, postale su uzor generacijama fotografa i umetnika.

AMERIČKA DOKUMENTARNA FOTOGRAFIJA

Kada se 1890. godine pojavila knjiga Jakoba A. Rijsa pod nazivom "Kako živi druga polovina: Proučavanje među stračarama Njujorka", američkoj javnosti konačno je skrenuta pažnja na život imigranata i najsiromašnijih sunarodnika. Na prelasku veka, za većinu stanovništva Evrope, Bliskog i Dalekog istoka, Amerika je predstavljala zemlju nove nade. Dolaskom na ovaj kontinent ljudi su se, međutim, suočavali s poražavajućom bedom i nemaštinom. Iako je i Alfred Štiglic (Alfred Stieglitz) snimao dose­ljenike, Jakob A. Rijs ostavio je najbolju i najobimniju foto-dokumentaciju o životu ovih ljudi. Fotografijama njujorške četvrti: "Malberi bend", "Čovek koji spava u podrumu već četiri godine",

"Stanari jednog prenatrpanog svratišta – mesto za pet centi" uspeo je da prikaže mračnu stranu "obećane zemlje". Kako bi mogao da snima tokom noći, u kafanama i po podrumima, Rijs među prvima uvodi blic s magnezijumskim prahom (mešavina magnezijuma, kalijum-hlorata i antimon-sulfida).

Ako su njegove fotografije uspele da poboljšaju uslove života siromašnih, fotografije njegovog kolege Luisa Hajna postigle su identičan efekat kada su u pitanju deca radnika. Nekadašnji student sociologije i profesor na Kolumbija Univerzitetu u Njujorku, Hajn je u saradnji s Nacionalnim odborom protiv prisilnog zapošljavanja dece, od 1908. do 1918. godine fotografisao decu u fabrikama pamuka, stakla, u rudnicima ili dok prodaju novine u kasnim večernjim satima na ulicama Bruklina. Paralelno s radom na ovom projektu, Hajn je boravio i u Pensilvaniji gde je fotografisao imigrante i radnike. Godine 1932. objavljuje knjigu s fotografijama "Ljudi na radu: Fotografske studije ljudi i mašina", koja predstavlja svojevrsni omaž ljudima na izgradnji jednog o vodećih simbola modernog doba Empajer Stejt Buildinga.

- Literatura:
1. Michael Frizot: A New History of Photography, Konemann, 1998
  2. Mary Warner Marien: Photography – A Cultural History, Laurence King, 2002
  3. Goran Malić: Fotografija 19. veka, Fotogram, 2004
  4. Valter Benjamin, O fotografiji i umetnosti, Kulturni centar Beograda, 2006
  5. Gerry Badger, Eugene Atget, Phaidon Press, London, 2001

JACOB AUGUST RIIS, "Dom italijanskog skupljača krpa", oko 1890, Gradski muzej, Njujork

JAKOB A. RIJS (1849, RIBE, DANSKA – 1914, BARRE, AMERIKA)

Iako je u početku radio kao drvoseča u Kopenhagenu, 1870. godine odlazi u Ameriku gde počinje da se bavi fotografijom. Kao imigrant koji je živeo u siromašnom delu Njujorka, Rijs je na samom početku foto­grafske karijere bio zainteresovan za probleme sirotinje. Godine 1877. radi kao novinar reporter o policijskim akcijama u časopisu Njujork Tribjun (New York Tribune). Nakon objavljivanja knjige "Kako živi

druga polovina", inače prve foto­grafske ilustrovane knjige ovakvog tipa, nastavio je da fotografiše siromašne uporedno pišući i objavljujući tekstove i knjige među kojima su: "Deca siromaha" iz 1892. godine i "Kako postati Amerikancem". Rijs je doživeo sudbinu sličnu Atžeu. Postao je poznat i priznat tek onda kada su časopisi počeli da objavljuju njegove fotografije, a muzeji priređuju izložbe fotografija.

JACQUES-HENRI LARTIGUE "Bois de Boulogne", 1911, Gruber kolekcija

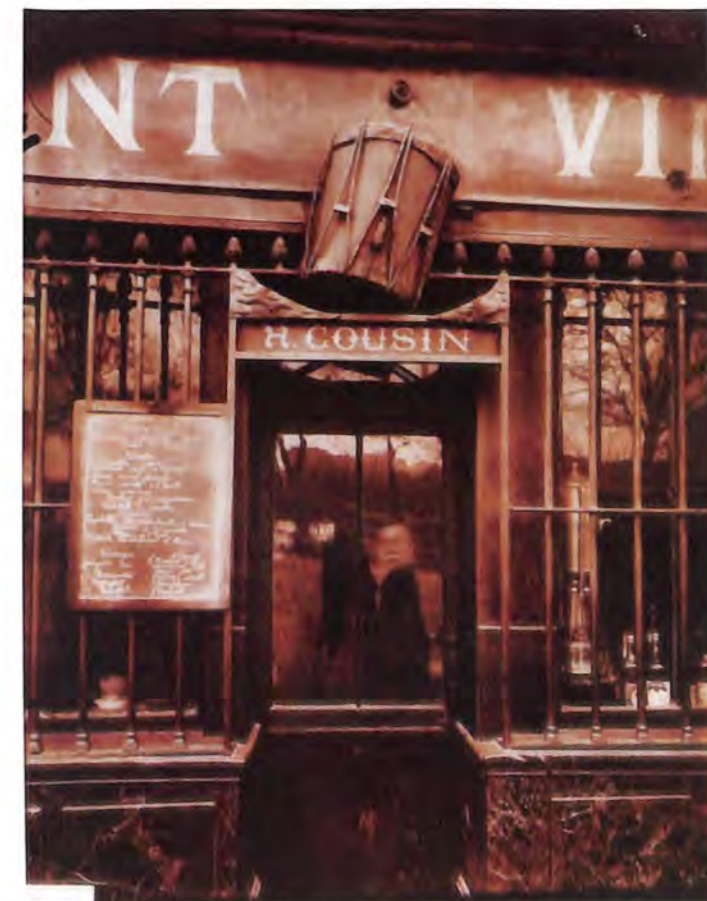
Portreti dece, žena, poglavica i ratnika, kao i fotografije njihove svakodnevnice, ceremonija i običaja, svojom iskrenošću i neposrednošću prikazale su bogatu kulturu i duh jedne civilizacije koja polako izumire. S druge strane, Kurtis je među prvima razbio predrasudu o indijancima kao primitivnom i divljačkom narodu.

JELENA MATIĆ

¹ Valter Benjamin, "Mala istorija fotografije", u delu "O fotografiji i umetnosti", Kulturni centar Beograda, 2006, str. 22.

EŽEN ATŽE (1857, LIBOURNE – 1927, PARIZ)

Studirao je glumu kod, tada poznatog glumca, Edmonda Gota (Edmond Got). Jedno vreme bio je čak i u vojničkoj službi, a zatim se pridružio pozorišnoj trupi. Godine 1888. napušta glumu i okreće se fotografiji. Počinje sistematski da fotografiše Pariz, uglavnom za potrebe umetnika, trgovaca, muzeja, biblioteke i drugih institucija. Krajem prve decenije dvadesetog veka za Nacionalnu biblioteku u Parizu radi seriju albuma: "Butici starog Pariza", "Pariski enterijeri" itd. Zbog neobične atmosfere Atžeove fotografije privukle su pažnju Mana Reja (Man Ray) i ostalih protagonista francuskog nadrealizma. Godine 1926. nadrealisti objavljuju njegovu fotografiju "Pomračenje sunca" na koricama časopisa Nadrealistička revolucija. Svega godinu dana nakon njegove smrti Amerikanka Berenis Abot (Berenice Abbott) uspela je da sakupi dobar deo Atžeove foto­grafske zaostavštine, a ubrzo i objavi njegovu prvu monografiju.

EUGENE ATGET, "Kafe Au Tambour", 1908, Arhiva fotografija, Pariz

KREATIVNA IGRA

**Marko
Todorović**

*Eksperimentisati i
igrati se, bez obzira
na medij, osnovno je
načelo ovog mladog
fotografa iz Beograda
čije fotografije svi mi
dobro znamo jer su
deo našeg reklamnog
"neba"*

© MARKO TODOROVIĆ, 1996

© MARKO TODOROVIĆ, 1996

© MARKO TODOROVIĆ, 2005-2006, SERIJA NASTALA ZA ČASOPIS ASFALT

Možda nikada niste čuli za njegovo ime, možda ga nikada niste upoznali niti videli u novinama, na televiziji, na izložbama... ali jedno je sigurno – njegove fotografije sigurno ste videli. Sa mnogobrojnih bilborda u gradu "gledale" su nas njegove fotografije koje su deo kampanje za Legend, Mercedes, Grand kafu, Exit festival, Grand plesure, Komercijalnu banku, Marbo grickalice, Gala vodu, Intimo, Delta City, Draganu Ognjenović... i da ne nabrajamo dalje, spisak bi bio zaista dugačak.

Već punih deset godina Marko Todorović jedan je od kreatora reklamne fotografske scene kojom, kao i svuda u svetu, suvereno vlada fotografija s izraženom postprodukcijom. Oduvek je bio obuzet naknadnim "igramama" s fotografijama, svojevremeno u mraku svoje foto-laboratorije a danas uz pomoć čarobne kutije zvane računar i svima nama dobro poznatog softvera Photoshop. Po njegovim rečima, fotografije koje snima samo su polazna tačka za dalju obradu i manipulaciju koja

© MARKO TODOROVIĆ, 2005-2006, SERIJA NASTALA ZA ČASOPIS ASFALT

© MARKO TODOROVIĆ, 2005-2006, SERIJA NASTALA ZA ČASOPIS ASFALT

© MARKO TODOROVIĆ, 2005-2006, SERIJA NASTALA ZA ČASOPIS ASFALT

Bilo da se radi o reklamnoj ili tzv. umetničkoj fotografiji, spoj realnog i nadrealnog jeste ono što karakteriše njegove fotografije. Taj spoj nastaje u postprodukciji, tj. u Photoshop-u koji je oduvek bio neodvojivi deo njegovog rada a tokom niza godina stekao je odlično iskustvo i znanje koje mu dozvoljava da kreira šta god poželi. Iz razgovora s njim saznali smo da svaka fotografija iziskuje puno sati obrade i da su mnogi elementi, za koje mislimo da su logičan deo fotografije, naknadno dodati i do savršenstva uklopljeni u ostatak scene. Iako su mnogi od ovih prizora vidljivo nerealni, jer je to bila i autorova namera, rezultat je harmonična slika – bajkoviti prikaz neke imaginarne priče.

Još jedan od čestih "elemenata" Markovih fotografija je i žena, često naga i, obavezno, vrlo atraktivna. "Styling" modela je vrlo bitan i naglašen i deo je sofisticiranog izgleda njegovih fotografija snimljenih maštovito i smelo uz visoku dozu estetizacije kojoj, pre svega doprinosi "lutkasti" izgled fotografisanih modela.

Voli da radi sa ljudima ali dešava mu se da neke predmete doživi kao "neodoljive" i tada ga inspirišu na kreativnu igru toliko svojstvenu njegovom senzibilitetu i afinitetu. Način njegovog rada odslikava i trenutne tendencije u svetskoj fotografiji gde su

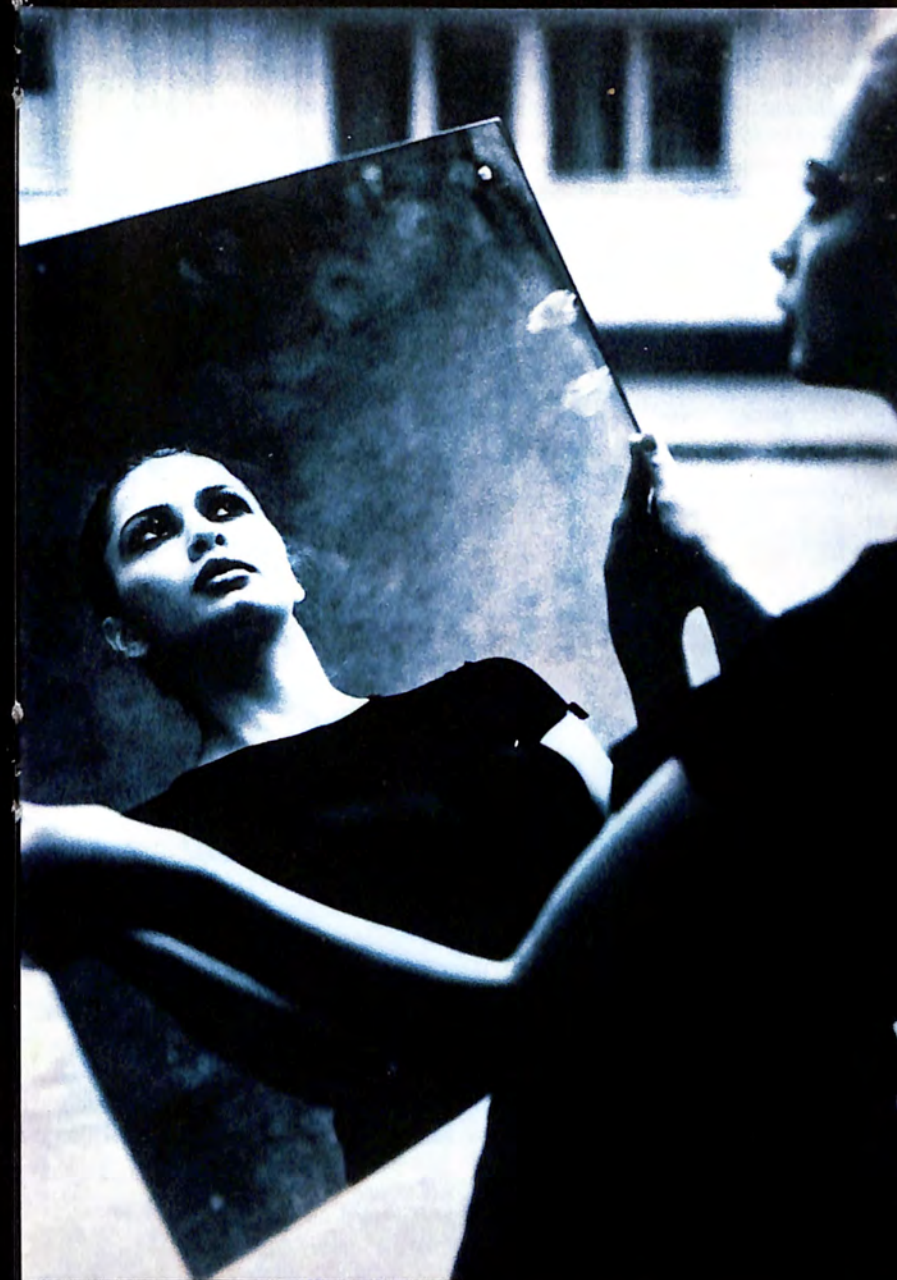

© MARKO TODOROVIĆ, 1997

glamur, do detalja aranžirana scena i stripovska grafika i kolorit glavno obeležje. Iako Marko ne voli da priča o opremi koju koristi jer misli da nije važna, evidentno je da je profesionalizam prisutan na svakom koraku – od vrste tehnike do zanatskog umeća korišćenja iste.

Iako je mlad (rođen 1975), poslednjih desetak godina rada u profesionalnoj fotografiji-svrstava ga u veoma iskusne fotografe. To iskustvo gradio je radeći na

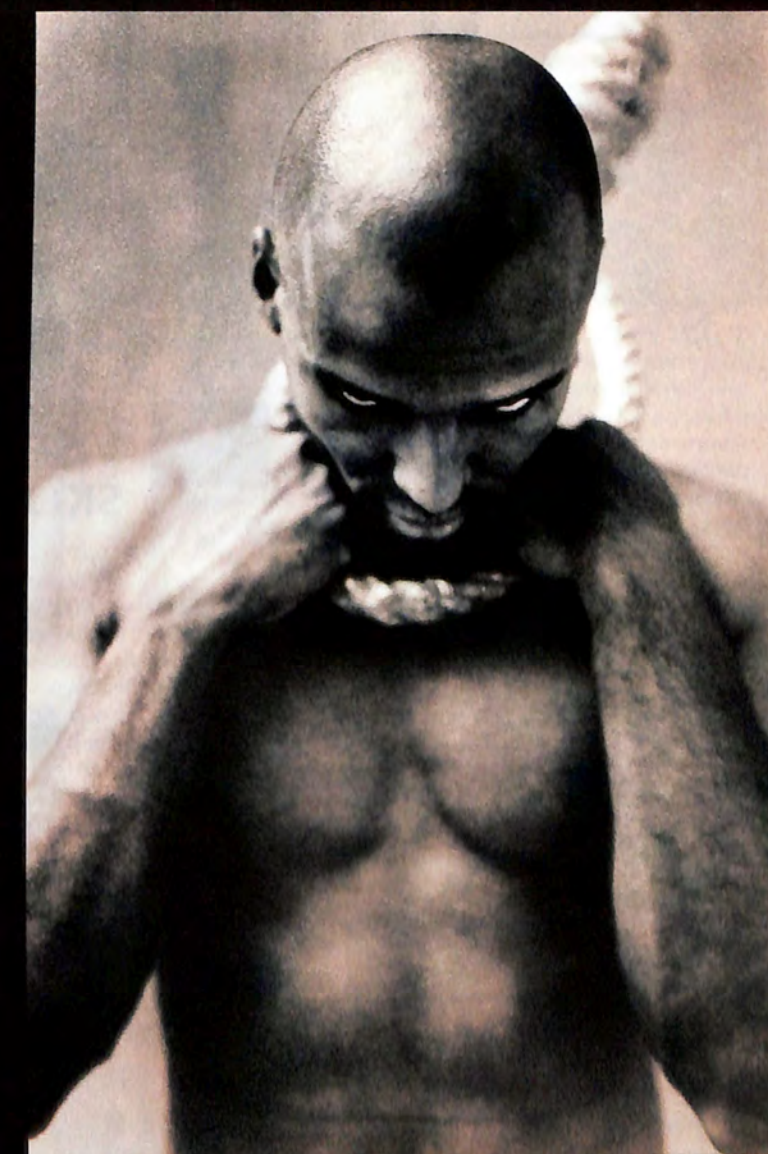
© MARKO TODOROVIĆ, 1996

mnogim projektima kao deo kreativnog tima gde je skupljao znanje i iskustvo koje je tako uspešno primenjuje u svom radu bilo da je to fotografija, dizajn ili video. Ovakvo "multimedijalno" delovanje karakteristično je za savremene stvaraoce jer su granice među umetničkim oblastima skoro potpuno nestale zbog izuzetno lakog pristupa i rada u skoro svim medijima a za to je, svakako, najzaslužnija digitalna era u kojoj živimo.

IVANA BREZOVAC

© MARKO TODOROVIĆ, 1997

© MARKO TODOROVIĆ, 1997

Canon DŽEPNI PROFI

Tačno godinu dana posle predavljanja modela Canon Power Shot G7 na tržište izlazi njegov naslednik G9 sa znatnim poboljšanjima, a najbitnija je mogućnost snimanja RAW zapisa, što će pre svega obradovati profesionalce koji žele da u džepu stalno imaju manji fotoaparata. Na poleđini ovog mališe nalazi se ekran dijagonale 3 inča, CCD senzor je veličine 1/1,7 inča od 12,1 miliona piksela. Ugrađeni šestostruki zum ekv. 35–210 mm ima optičku stabilizaciju slike, a ovaj model ima podršku i za bežično okidanje studijske rasvete ili dodatnog blica pomoću Canon ST-E2 transmitera što će opet obradovati profesionalce. Fotografisanje je olakšano nizom automatskih funkcija i detekcijom lica na polju slike, a spoljašnost je malo redizajnirana tako da je rukohvat ergonomski bolje prilagođen u odnosu na prethodne modele. Cena ovog fotoaparata je oko 500 evra (ili američkih dolara u Americi). Detaljnije pogledajte na: www.canon-adria.com.

Apple NOV iMAC

Sa poznatim dizajnerskim potpisom Apple predstavio potpuno novu liniju iMac "sve u jednom" računara gde je sve uklopljeno u elegantno kućište od aluminijuma i stakla bez nepotrebnih dodataka. Biće raspoloživ u dve verzije sa širokim monitorima dijagonale od 20 i 24 inča, koji daju ostru sliku idealnu za gledanje fotografija i filmova. Nova iMac linija ima najnovije Intel Core 2 Duo procesore do 2,8 GHz, ultra tanku aluminijumsku tastaturu i ugrađenu iSight kameru za video konferencije, što ga čini ultimativnim desktop računarnom za digitalni način života, kako za kućnu i kancelarijsku upotrebu, tako i za kreativne profesionalce. Postoji mogućnost izbora i bežične tastature kompaktnog dizajna koja zajedno sa bežičnim mišom čini radni prostor slobodnim i

neopterećenim kablovima. Imaće operativni sistem Mac OS X verziju 10.4.10 Tiger, a dolaziće sa iLife '08 programskim paketom. iLife '08 sadrži novu verziju iPhoto i iznova osmišljeni iMovie. iPhoto'08 automatski organizuje fotografske zbirke unutar foldera "Events" (događaji), što korisnicima omogućava lakše upravljanje sve većim kolekcijama fotografija. iMovie'08 predstavlja potpuno nov, brz način na koji korisnici mogu da snimljene filmove podele sa drugima. Više informacija, cene i mogućnosti nabavke novih proizvoda možete videti na sajtu: www.apple.co.yu.

Casio BILO KUDA – YOUTUBE SVUDA

U prošlom broju pisali smo o "Casio" Exilim modelima digitalnih fotoaparata koji su predviđeni da se sa njima snimaju i video-zapisi prilagođeni veoma popularnom YouTube internet sajtu. Izgleda da su ti fotoaparati privukli pažnju jer su opet predstavljena dva nova modela, **Exilim EX-V8** i **EX-Z1080**. Prvi model ima zum objektiv ekv. 38–266 mm i senzor od 8,1 miliona piksela,

dok je drugi sa senzorom od 10,1 miliona piksela i trostrukim zumom ekv. 38–114 mm, ali ima i opciju prepoznavanja lica, stabilizaciju slike, kao i osetljivost do ISO 6.400. Predviđena cena za prvi model je 349 evra, a za drugi 279 evra. Detaljnije na: www.casio-europe.com.

iPod player VIŠE OD SKLADIŠTA

Apple je predstavio novi iPod classic sa diskovima kapacitetima od 80 i 160 GB prostora, na kojem možete smestiti vašu kolekciju muzike, fotografija, video-snimaka i igrice. Sada u svojoj šestoj generaciji, novi iPod classic poseduje sve osobine koje korisnici vole kod svojih iPod-a, plus dodatno poboljšanje u vidu korisničkog okruženja Cover Flow i potpuno novo metalno kućište. iPod classic radi besprekorno sa iTunes-om, tako da možete importovati, sređivati i lako sinhronizovati sav svoj omiljeni sadržaj. Može biti i veoma koristan fotografima za skladištenje fotografija kada se nalaze na putu u kombinaciji sa dodatkom iPod Photo Dock. Njihove cene biće 250 evra i 350 evra.

Takođe, novi su i iPod nano koji pored novog dizajna nudi i dodatnu mogućnost reprodukcije video sadržaja sa istim kvalitetom kao i model iPod classic, a proizvodiće se u različitim bojama i kapacitetima od 4 i 8 GB. Njihove cene iznoseće 150 evra ili 200 evra.

Treći je iPod touch sa revolucionarnim korisničkim okruženjem i zadržavajući širokom (widescreen) ekranom osetljivim na dodir (multi-touch user interface) što omogućava korisnicima da, kao na telefonu iPhone, lako pronađu željeni sadržaj i uživaju u muzici, video snimcima i mnogo čemu još - samo jednim dodirnom prsta. iPod touch takođe ima i Wi-Fi bežičnu tehnologiju za umrežavanje i razmenu podataka koja je prvi put primenjena na iPodu. Safari, najnapredniji pretraživač sada je prilagođen mobilnim uređajima i korisnicima pruža pregled Internet stranica na isti način kao na kompjuteru jer sadrži Google Search i Yahoo. Ovaj uređaj ima i oneSearch opcije kao i Apple-ovu YouTube aplikaciju koja omogućuje korisnicima da na ovom uređaju besplatno gledaju više od 10 miliona video snimaka sa najpopularnijeg video sajta na Internetu. iPod touch je neverovatno tanak, samo 8 milimetara. Proizvodi se u kapacitetima od 8 i 16 GB i njegova cene će biti 300 ili 400 evra. Više informacija možete naći na sajtu: www.apple.co.yu

Nikon EXPEED U KOMPAKTNOM TELU

Pored najnovijih DSLR fotoaparata Nikon je ove jeseni na tržište izbacio čak osam novih modela kompaktnih digitalnih fotoaparata. Na vrhu lestvice nalazi se, svakako **Coolpix P5100**, naslednik modela P5000, o kome smo pisali opširno u broju 41. Ovaj fotoaparata sada je opremljen senzorom od 12,1 miliona piksela sa novim Expeed procesorom slike i, iako je zum u njemu ostao isti, zahvaljujući povećanju senzora, povećan je ugao na ekv. 35–123 mm. Sledeći je **Coolpix P50**, koji spolja prilično podseća na prethodno opisani model zbog isturenog dela rukohvata, ali je u njemu senzor od 8,1 miliona piksela, zum ekv. 28–102 mm, a stabilizacija slike je softverska uz mogućnost povećanja osetljivosti do ISO 2.000. U S-seriji predstavljena su četiri modela. **Coolpix S700** ima senzor od 12 miliona piksela i Expeed procesor sa trostrukim zumom velike optičke moći (2,8–5,6 mm), **S510** bi trebalo da bude najmanji kompaktni fotoaparata na svetu sa optičkom

stabilizacijom slike i senzorom od 8 miliona piksela. Modeli **S51c** i **S51** su blizanci sa senzorom od 7,99 miliona piksela, VR zumom ekv. 38–114 mm, i ekranom od tri inča, a razlika među njima jeste u tome što prvi ima i Wi-Fi konekciju za bežični prenos slike. U L-seriji predstavljena su dva modela. **Coolpix L15** ima stabilizaciju slike, senzor od osam miliona piksela, ekran od 2,8 inča i zum ekv. 35–105 mm, dok je **L14** namenjen početnicima, a proizvođač kaže da sa jednim parom litijumskih baterija AA veličine može da se napravi čak 1.000 snimaka. Ovaj fotoaparata opremljen je senzorom od 7,1 miliona piksela, zumom ekv. 38–114 mm, i ekranom dijagonale 2,4 inča. Cene im se kreću između 150 i 380 evra. Detaljnije na: www.refot.com.

Canon OD TITANIJUMA DO STABILIZATORA

U seriji kompaktnih i superzum digitalnih fotoaparata, "Canon" predstavlja više novih modela. **Canon PowerShot SX100 IS** je nov superzum sa desetostrukim zum objektivom sa stabilizatorom slike, senzorom od 8 miliona piksela veličine 1/2,5 inča i ekranom dijagonale 2,5 inča, ali bez optičkog tražila. I ostali modeli u nazivu imaju oznaku IS, što ukazuje na stabilizaciju slike. **SD950 IS** naslednik je modela Ixus 900 TI, u titanijumskom kućištu i sada sa senzorom od 12 miliona piksela. **PowerShot SD870 IS** ima zum objektiv ekv. 28–105 mm, ekran dijagonale 3 inča i senzor sa 8 miliona piksela, a u A-seriji tu su **A650 IS** i **A720 IS** sa senzorom od 8 i 12 miliona piksela. Cene ovih modela kreću se između 200 i 400 evra. Detaljnije informacije na: www.canon-adria.com.

NAJBRŽI DIGITALAC NA SVETU

Za sada najbrži digitalni fotoaparata na svetu najavljen je iz "Casia". To je digitalni fotoaparata iz Exilim serije čije je pravo ime još ne zna, ali se zna da je opremljen CMOS senzorom od 6 miliona piksela koji će moći da snimi čak 60 fotografija pune rezolucije u sekundi. Broj fotografija u sekundi uslovljen je, naravno, dužinom ekspozicije, a s ovim fotoaparatom (ili kamerom!) biće moguće i snimanje VGA AVI filmskog zapisa sa do 300 sličica u sekundi visoke rezolucije. Za sada se zna da će imati dvanaestostruki zum objektiv ekv. 2,7–4,6/35–420 mm, elektronsko tražilo, ekran dijagonale 2,8 inča i stabilizaciju slike koja se postiže plutajućom konstrukcijom senzora. Cena ovog fotoaparata još nije saopštena, a i na fotografiji je samo prototip. Detaljnije informacije na: www.casio-europe.com.

HP DEMO CENTAR NA NOVOJ ADRESI

Od jeseni je HP Demo centar promenio adresu i sada se nalazi u Brankovoj ulici broj 28 u Beogradu. U novim i većim prostorijama možete videti, probati i uz asistenciju stručnog osoblja izabrati za ličnu ili poslovnu upotrebu – inkjet ili laserski štampač, multifunkcijski uređaj, skener i digitalni fotoaparata koji odgovara vašim potrebama. Radno vreme je svaki radni dan od 9 do 17 h.

Sony SUPER ZUM ZA PONETI

U takmičenju za vodeće mesto među kompaktnim digitalnim fotoaparatom "Sony" je svakako na veoma visokom mestu, a to će se potvrditi i sa najnovijim "superzum" fotoaparatom **Cyber Shot DSC-H3**, koji je dovoljno mali da se nosi stalno sa sobom, a opremljen je desetostrukim Carl Zeiss zumom ekv. 38–380 mm, sa Super Steady Shot optičkom stabilizacijom slike, novim procesorom za optimizaciju dinamičkog opsega u polju slike i senzorom od 8 miliona piksela veličine 1/2,5 inča. Ovaj fotoaparata ima i HDTV izlaz, pa se snimljene fotografije mogu gledati odmah na televizorima visoke rezolucije (ukoliko se dokupi specijalni kabl za to!), a za proveru fotografija i upravljanje funkcijama fotoaparata tu je ekran od 2,5 inča sa promenljivom jačinom pozadinskog svetla. Cena ovog fotoaparata trebalo bi da bude oko 300 evra. Pored toga, ovaj proizvođač je napravio poboljšanja i u popularnoj T-seriji, a najznačajniji su novi **DSC-T200** i **T70** sa senzorom od 8 miliona piksela, petostrukim ili trostrukim zumom i "Touchscreen" ekranom gde se u meni i druge funkcije ulazi dodirno na samom ekranu. Ovi fotoaparati imaju, takođe, HDTV podršku, ali i optičku stabilizaciju slike, a prodavce se za oko 400 i 300 evra. Detaljnije na: www.sonystyle.com

HP KERTRIDŽ PO POTREBI

HP je na osnovu sprovedenih istraživanja o potrebama i zahtevima korisnika došao do zaključka da korisnici žele veći izbor kertridža za isti štampač, jer univerzalno rešenje koje bi zadovoljilo sve korisnike ne postoji. HP je napravio novu strategiju i ponudio za isti tip štampača tri tipa kertridža u novim pakovanjima obeleženim različitim bojama, radi lakšeg izbora prilikom kupovine.

Standardni HP kertridži za štampanje su u kutijama plave boje i namenjeni su korisnicima koji nemaju veliki obim štampe i to čine relativno retko, a prvenstveno ih interesuje cena štampe. Oni mogu

da kupe standardne kertridže sa HP Vivera mastilom koje će im pružiti pouzdanost štampe koju očekuju od HP-a, po veoma povoljnoj ceni od oko 10 evra.

HP Value kertridži velikog kapaciteta pakovani su u kutije zelene boje a namenjeni su korisnicima koji češće i obimnije štampaju pa stoga više vode računa o ceni operativnih troškova i intervencija. Oni mogu da kupe HP Value kertridže sa HP Vivera mastilima i tako obezbede uštedu do 55 %.

U kutijama crvene boje spakovani su specijalni HP kertridži za štampanje sa unapređenom tehnologijom mastila. Ovim kertridžima povećane su performanse štampača jer daju najbolji kvalitet kod štampanja fotografija i drugih specijalnih projekata. Na primer za štampu fotografija koriste se 6 ili 8 boja čime se proširuje gamut, dobijaju bogate i realistične nijanse kože i sivih tonova, i u znatnoj meri poboljšava prikaz svih nijansi crne. Više informacija potražite na sajtu: www.hp.co.yu.

Kodak LEPŠE JE UZ HDTV

Najnoviji modeli digitalnih fotoaparata iz EasyShare serije **V1253** i **V1233**, kao i **Z812** prilagođeni su gledanju fotografija i video zapisa na HDTV ekranima visoke rezolucije ili, na isto takvim "elektronskim foto-ramovima" preko HDTV postolja koji se isporučuju uz njih uz doplatu od 99 evra. Ovi fotoaparati mogu da snimaju i video-zapis visoke rezolucije u 16:9 odnosu slike i imaju optičku stabilizaciju slike. V modeli imaju senzor od 12 miliona piksela i trostruki Schneider-Kreuznach zum objektiv, s tim da V1253 ima ekran dijagonale 3,1 inča, a na V1233 fotografija se može posmatrati na ekranu dijagonale 2,5 inča. Model Z812 IS ima senzor od samo 8 miliona piksela i dvanaestostruki zum objektiv, ali je u njega ugrađen niz veoma korisnih pomagala koji

doprinosu dobijanju kvalitetnih fotografija bez prevelikog fotografskog znanja. Sva tri modela imaju nov sistem za elektronsko prepoznavanje lica radi lakšeg podešavanja oštine. Predviđena cena za V1253 i Z812 IS jeste 299 evra, a za Kodak V1233, 249 evra. U prodavnicama bi trebalo da se pojave u oktobru.

Olympus JESENJA TRKA

I "Olympus" se uključio u jesenju trku u prikazivanju novih modela. Olympus **SP-560 UZ** ima osamnaestostruki zum ekv. 2,8-4,5/27-486 mm, i naslednik je SP 550 UZ (pisali smo o njemu u broju 39), samo što je sada sa duplom stabilizacijom slike, mehaničkom i softverskom i to sve za cenu od oko 420 evra. Ostali novi modeli su kompaktni digitalni fotoaparati, i to četiri iz μ (mju) ili Stylus serije. Olympus **μ 1200** ima senzor od 12 miliona

piksela, novi TruePic III procesor i razne inovacije u vidu prepoznavanja lica, prosvetljavanja senki... Olympus **μ 820** i **830** su sa senzorom od 8 miliona piksela, zumom ekv. 36-180 mm i ekranom dijagonale skoro 7 cm, stim što drugi ima i stabilizaciju slike. Olympus **μ 790 SW** kao i prethodni SW modeli otporan je na pad sa visine od metar i po, i sa njim se može zaroniti do tri metra dubine.

Senzor je od 7,1 miliona piksela, osetljivost se može podići na ISO 1.600, a najveća novina je LED lampica za uoštavanje kod makrosnimanja. U FE-seriji ima četiri nova modela: **FE-300**, **FE-290**, **FE-280** i **FE-270** i imaju senzor od 7 do 12 miliona piksela. Cene ovih modela su između 140 i 330 evra. Detaljnije: www.olympus.com ili www.olympus.co.yu.

Samsung VAZA ILI ZVUČNIK?

Za kvalitetnu reprodukciju zvuka HDTV video zapisa dobro će nam doći ultra moderno dizajniran dvosistemski zvučnik kompanije Samsung pod brendom Pleomax. Kratkim pritiskom na sjajnu obrnutu kupu, koja odozdo svetli narandžastom svetlošću, uključujete ili isključujete ovaj zvučnik oblika vaze. Zvuk se rasprostire u sve tri dimenzije jer se odbija od površine na kojoj stoji. Podešavanje basa i visokih tonova vrši se preko prstenastih kontrola. Ovom kompaktnom uređaju nije potreban strujni adapter pošto se napaja preko USB-a. Informacije: Direct Link, www.dl.co.yu/gdekupiti.

Epson A2+ štampači.
Za potpun doživljaj u pravom formatu.

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

Štampajte bez ograničenja uz pomoć Epson A2+ štampača. Postignite izuzetan kvalitet i dugotrajne rezultate štampe zahvaljujući najnovijem sistemu sa 8 kertridža i Epson UltraChrome K3 mastilima, koja pružaju superiornu crno-belu i kolornu štampu. Ukoliko na to dodamo i izuzetnu brzinu štampe, široku paletu papira na kojima se može štampati i niske troškove štampe, nova Epson Stylus Pro serija je logičan izbor svakog ko se bavi profesionalnom fotografijom.

EPSON
EXCEED YOUR VISION

AUTORIZOVANI DISTRIBUTER I SERVISER ZA SRBIJU:

BSProcesor d.o.o.
a BSP Company

Hadži Nikole Živkovića 2 • Beograd • 011 328 44 88

Narodnog fronta 53 • Novi Sad • 021 63 65 272

<http://www.bsprocessor.com> • <https://dileri.bsprocessor.com>

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:

BEOGRAD: BEL COMPUTERS 011 354 97 10 • BIG APPLE ELECTRONICS 011 334 46 96 • DESK 011 329 21 40 • EWE COMP 011 3165 111 • FORUM RAČUNARI 011 302 92 92 • GRAPPOLO INTERNATIONAL 011 309 14 21 • MIKRORAČUNARI 011 207 98 00 • ONLINE COMPUTERS 011 328 44 55 • PLANET MULTIMEDIA CENTER 011 262 13 76 • PCAU 011 218 01 34 • SOLUTION JM 011 308 95 00 • BOR: SIM COMPUTERS 030 459 210 • ČAČAK: ALTI 032 303 000 • JAGODINA: LINK DOO 035 245 245 • KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 • LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 • NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 15 • COMTEL 018 53 03 53 • NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 833 • INFOGRAF 021 551 311 • LIM-IT 021 474 07 76 • PCAU 021 4722 688 • POSITIVE 021 472 03 88 • PANČEVO: BOŽIĆ I SINIĆI 013 355 567 • PARAČIN: LINKER 035 570 733 • POŽAREVAC: PRO CENTAR POŽAREVAC 012 53 22 44 • POŽEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125 • SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 • SUBOTICA: MICROMEDIA 024 600 300 • ŠABAC: AALTO 015 344 001 • UŽICE: DATA COMM 031 512 122 • PETAR PAN 031 511 139 • VALJEVO: URIDIUM TRADE 014 235 365 • VRŠAC: BB KANON TEHNOBIRO 013 838 884 • ZRENJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 • BRČKO: BSP +387 (49) 230 290

Kraj leta je obično vreme kada imamo veliki broj noviteta, ali ovaj put skoro svi proizvođači digitalnih fotoaparata izbacili su svoje nove D-SLR fotoaparate. Već odavno se beleži mnogo veći rast prodaje D-SLR fotoaparata pa su tako i razumljivi svi ovi noviteti.

Kao što se i očekivalo Canon je unapredio svoja dva D-SLR fotoaparata (Canon EOS-1Ds Mark III i Canon EOS 40D) dajući im senzore veće rezolucije i moderne, za ovo doba tehnološke novine, kao što su: živi prikaz slike na monitoru i sistem za čišćenje senzora od prašine. Tu su i tri nova objektivna. Nikon je predstavio dva profesionalna fotoaparata (Nikon D3 i Nikon D300) i čak pet profesionalnih objektivna, čime je dao do znanja da je započeo ozbiljnu trku za primat kada su u pitanju D-SLR fotoaparati. Nikon je posebno sve iznenadio jer je po prvi put ponudio i D-SLR fotoaparat sa

senzorom od 35 mm formata koji je dobio i novu brend oznaku "FX" format. Tu su i mnoge druge tehničko-tehnološke novine koje do sada nisu videne kod Nikonovih D-SLR fotoaparata.

Sony i Panasonic takođe su nastavili razvoj novih modela D-SLR fotoaparata i već nakon godinu dana od svojih prvih početaka imaju nove modele Sony a700 i Panasonic Lumix DMC-L10. Za oktobar je Olympus najavio da će konačno obelodaniti i detaljnije tehničke podatke za svoj D-SLR fotoaparat koji treba da zameni E-1.

Dali smo samo osnovni prikaz novih D-SLR fotoaparata, a Nikon D3 i D300 imali smo priliku da probamo, ali kada se zvanično pojavena tržištu daćemo i njegovu konačnu ocenu. Zbog toga smo test fotoaparata Nikon D3 podelili smo u dva dela. O svim ovim novim modelima čitaćete detaljnije u narednim brojevima kad se oni pojave u prodaji.

BORIS BJELICA

NIKON D3 Gospodar svetlosti

Posle dugog toplog leta stiže uzbuđljiva jesen prepuna noviteta iz najmoćnijih kuća foto-opreme. Zavirili smo malo u svet naj-klase da vam pokažemo kako se to "fotografiše na visokoj nozi". Očekujte nastavak u sledećem broju jer ovo je samo "svečano predstavljanje" a detalji stižu kasnije... kada se slegne "zvezdana" prašina

Ono što sigurno izdvaja D3 od svih dosadašnjih Nikonovih modela jeste da po prvi put koristi CMOS senzor punog 35 mm formata kojem je dao ime "FX" format. Imao sam priliku da probam i testiram Nikon D3 i pre nego što će se pojaviti na tržištu, ali konačnu ocenu i primere fotografija možemo obja-

viti tek kada se on i zvanično pojavi na tržištu, i zbog toga je ovaj test podeljen na dva dela. U prvom delu pričaćemo o konstrukciji i tehničkim novitetima, a u drugom delu, koji će te moći pročitati u sledećem broju, videćete uporedne fotografije, brojke vezane za brzinu i naravno našu konačnu ocenu.

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE: Dizajn novog D3 ne odstupa značajno od Nikonove novije linije za koju je zaslužan italijanski dizajner Đuđaro (Giugiaro), pa bi se moglo reći da je samo evoluirao iz fotoaparata D2x. Napravljen je isto od legure magnezijuma s rukohvatima koji su presvučeni mekanom gumom što ga čini veoma udobnim za držanje, a zaštićen je od uticaja prašine i vlage. Teži je za 170 grama i malo veći od D2x, što je razumljivo jer pun format senzora zahteva veće ogledalo, prostor za ogledalo, zavesicu i prizmu. Poklopac iznad prizme nešto je veći i izraženiji, i nema karakterističan beli prozorčić kao D2 serija koji je predstavljao ambijentalni senzor. Tu je i naglašeni crveni deo na rukohvatu, a u donjem desnom uglu zlatna oznaka "FX" koja označava da se radi o Nikon fotoaparatu koji ima pun 35 mm format senzora. Svi oni koji su gubili poklopčice za sinhro priključak i priključak za daljinski okidač mogu da odahnu jer su sada ti poklopci gumeni, sastavljeni iz dva dela i fiksirani za fotoaparat.

Raspored komandi uglavnom je ostao isti kao i kod D2 serije s nekoliko manjih promena koje su zaslužne za izuzetno lako rukovanje fotoaparatom što je već tradicionalna odlika Nikonovih SLR modela. Tako, na primer, pored funkcijskog dugmeta, kojem smo mogli zadavati određenu ulogu, sada je to isto izvodljivo i na dugmetu za kontrolu dubinske oštine i AE/AF dugmetu.

Velika, i svakako, uočljiva promena jeste novi monitor visoke rezolucije s dijagonalom od tri inča. Pritiskom na dugme pored kojeg stoji oznaka "info" na monitoru će se pokazati podaci koji su vidljivi na kontrolnom displeju.

MOGUĆNOSTI: Po svojim mogućnostima namenjen je širokom krugu profesionalnih korisnika, od novinskih i sportskih fotografa, do onih koji snimaju životinje ili rade u studiju. Spreman je za rad nakon samo 0,12 s, a kašnjenje okidača je 0,037 s. Zbog brze obrade signala možemo fotografisati s brzinom od čak devet snimaka u sekundi kada se koristi pun FX format i 5:4 isečak senzora ili jedanaest snimaka kada se koristi DX isečak senzora i isključu AF. Za brzu obradu

zaslužan je novi EXPEED procesor koji konvertuje 14 bitne podatke u 16 bitne, a takođe, obavlja i dodatno programsko procesiranje boje, aberacije i šuma čime se trenutno poboljšava kvalitet snimljene fotografije. U završnu obradu uključene su i korekcije greške objektivna. Ovaj sistem prilagođen je novim objektivima, ali daje iznenađujuće dobre rezultate i sa starim kvalitetnim objektivima.

Četiri puta je brži od D2 serije, jer je kompatibilan sa UDMA što omogućava maksimalno iskorišćavanje brzih memorijskih kartica s brzinom čitanja i pisanja od 45MB/s kao što je na primer SanDisk Extreme IV. Za jednostavnije podešavanje parametara u

samom fotoaparatu koji utiču na kvalitet snimljene fotografije (boja, ton, osvetljenost, kontrast, oština i zasićenost boja) tu je novi Picture Control sistem. Sistem za podešavanje ima četiri unapred podešena parametra (Standard, Normal, Vivid i Monochrome), a možemo kreirati i sopstvene parametre za fotografisanje koje zatim imenujemo i primenjujemo u različitim situacijama. Na grafikonu Picture Control sistema vidi se raspored svih podešenih parametara.

Novi D3 raspolaže i opcijama za retuš već snimljenih fotografija kao što su: D-Lighting koji izvlači mnogo više detalja iz tamnih delova fotografije; korekcija

ŠTA JE NOVO KOD D3:

- Pun 35 mm format CMOS senzora (FX format);
- 9 snimaka u sekundi s rezolucijom od 12,2 miliona piksela ili 11 snimaka u sekundi u DX modu rezolucije 5,1 miliona piksela;
- osetljivost od ISO 200 - 6.400 (sa proširenjem na Lo (ISO 100) ili Hi 0,3, 0,5, 0,7, 1 (ISO 12.800) i 2 (ISO 25.600);
- EXPEED procesor za bržu i bolju obradu fotografija;
- Picture Control System za jednostavniju optimizaciju fotografija po individualnom izboru;
- aktivni D-Lighting koji trenutno optimizuje reprodukciju tonova u senkama i visokim tonovima;
- dva Crop moda: DX ili isečak s odnosom strana 5:4;
- sistem za prepoznavanje scena (Scene Recognition System) čiji se rezultati koriste za AF/AE/WB;
- nov autofokusni sistem sa 51 AF poljem od kojih je 15 krstasto orijentisano;
- TFT monitor visoke rezolucije dijagonale 3 inča;
- živi prikaz slike s automatskim izoštravanjem;
- prostor za dve CF memorijske kartice koje mogu da rade paralelno ili serijski.

efekta crvenih očiju; pravljenje isečka; konverzija u crno-beli, sepia ili cijan ton; filter efekti s kojima možemo balansirati tonalitet i korigovati boju; pravljenje kopija u maloj rezoluciji i pravljenje jedne fotografije od više snimaka. Ima takozvani aktivni D-Lighting koji trenutno optimizuje reprodukciju tonova u senkama i svetlim tonovima sa tri stepena podešavanja čime se proširuje dinamički opseg snimljenih fotografija. Na taj način smanjuje se potreba za obradom fotografija u računaru, što je veoma zahvalno za brz reporterski rad, a i za fotografe koji fotografišu svadbe.

Nov je i autofokusni sistem sa Multi-CAM3500FX AF senzorom koji izostrava u čak 51 polju od čega petnaest ima senzore koji su krstasto orijentisani i prilagođeni za rad u slabijim svetlosnim uslovima i s objektivima s manjom svetlosnom jačinom od f/5,6. Ako vas broj autofokusnih polja zbunjuje možete ih smanjiti i konfigurisati na jedanaest kod pojedinačnog izbora AF polja ili na 9 i 21 polja kod dinamičkog izostravanja. To zajedno sa sistemom za prepoznavanje scena (Scene Recognition System) – lica i boje objekta koji se kreće, daje veliku preciznost i pouzdanost izostravanja objekata koji se kreću.

Zbog mikroskopskih dimenzija svakog piksela na senzoru zahteva se veća tačnost autofokusnog sistema nego što je to bilo potrebno kod filma i može se desiti da pojedini objektiv, kada se stave na jedan D-SLR fotoaparati, imaju malo pomeren fokus napred ili nazad, a na drugom telu funkcionišu normalno. Zbog toga Nikon D3, kao i Canon EOS 1D Mark III i novi Nikon D300, imaju opciju fine kalibracije autofokusa. Može se fino podesiti i registrovati dvadeset različitih tipova objektivna koje će fotoaparati sam prepoznati. To znači da će fotoaparati razlikovati, na primer, objektiv 17-35 mm f/2,8 od objektivna 50 mm f/1,4 i automatski će uzeti u obzir finu korekciju koju smo uneli, ali ako su objektiv isti tipa na primer 50 mm f/1,4 korekcija će za oba objektivna biti ista.

Vrlo interesantna novina jeste prikaz žive slike na monitoru. Dovoljno je okrenuti točkić za izbor načina okidanja u položaj za živi prikaz slike i možete videti sliku na monitoru. Na raspolaganju su dva

režima rada: u prvom, kada držimo fotoaparati u ruci, pre samog okidanja za trenutak se spusti ogledalo da bi se izvršilo izostravanje, a drugi režim rada koristi se za fotografisanje kada je fotoaparati postavljen na stativ i tada izostrava na bazi kontrasta koristeći CMOS senzor. Takođe, kod živog prikaza slike može se digitalno zumirati prikaz slike do deset puta.

Još jedna zanimljiva i jedinstvena mogućnost jeste Virtualni horizont. Na monitoru imamo grafički prikaz da li je fotoaparati u horizontalnom položaju, a u tražilu se takođe vidi skala koja pokazuje da li je fotoaparati u horizontalnom položaju. Ovo nam znatno može olakšati posao kada želimo da spajamo panoramu iz više snimaka.

Kada otvorite poklopac za memorijsku karticu videćete da ima prostor za dve CF memorijske kartice koje mogu da rade paralelno ili serijski (može se koristiti ukupni kapacitet obe memorijske kartice,

snimati na obe kartice iste fotografije, snimati na jednoj fotografije u RAW formatu, a na drugoj u JPEG i kopirati fotografije sa jedne na drugu CF memorijsku karticu). Za razliku od Canona EOS 1D i 1Ds Mark III koji koriste SD kao drugu memorijsku karticu, Nikon se odlučio za dve CF kartice, jer još uvek

imaju bolje performanse kada je u pitanju brzina pa se tako ne umanjuje brzina zapisa u fotoaparatu. Naravno svu ovu moćnu elektroniku morala je da prati i mehanika pa je tako nova zavesica, napravljena od karbonskih vlakana i testirana na 300.000 snimaka a ugrađen je i nov sistem za uravnoteženi i mirniji rad ogledala.

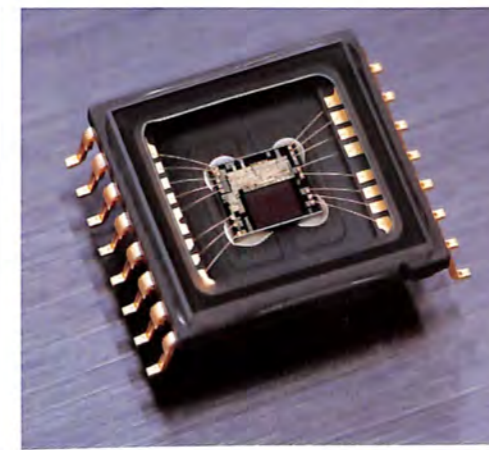
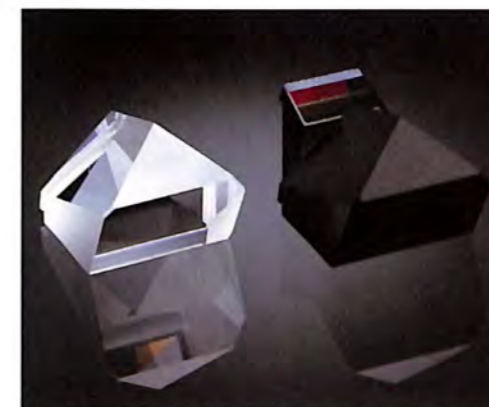
KVALITET FOTOGRAFIJA: Efektivna rezolucija ovog senzora iznosi, možda će neki reći, samo 12,1 milion piksela i nije ništa veća od prethodnika D2Xs, ali s veličinom tačke od 8,45µm daje odličan preduslov da izlazni signal koji dolazi sa senzora bude čistiji i bez šuma što daje fotografije, i s većim osetljivostima, bez vidljivog šuma. Ovo je prvi D-SLR fotoaparati koji u osnovnoj postavci ima maksimalnu ekvivalentnu osetljivost od čak ISO 6.400 i može da se proširi na čak ISO 25.600. Podaci sa senzora se paralelno čitaju preko dvanaest kanala i obrađuju u integrisanom senzoru A/D konverteru. Probao sam ga u praksi i moj utisak je više nego pozitivan i vidi se značajan napredak u odnosu na D2Xs. O ovom delu ćemo više pisati u sledećem nastavku, kada ćete moći videti i uporedne fotografije.

SOFTVER I OPREMLJENOST: Od sada će Nikon uz D-SLR fotoaparate isporučivati program VIEW NX. Po koncepciji i jednostavnosti podseća na Nikon Capture NX, i znatno je unapređen u odnosu na svog prethodnika – PictureProject programa. VIEW NX jednostavan je za pregledanje, izbor i organizaciju snimljenih fotografija, pripremanje za slanje elektronskom poštom i za štampu. S njim možete konvertovati RAW formate u JPEG ili TIFF ali, za napredniju obradu RAW formata tu je i dalje Nikon Capture NX, za koji dodatno morate izdvojiti novac.

Detalj zavesice

Za napajanje koristi takozvane "pametne" Li-jon baterije jer je potrošnja energije manja za oko 40 % od D2Xs i nema mesta strahu da ćemo ostati bez tako potrebne energije. Pored uobičajne kontrole s indikatorom na kontrolnom displeju, može se dobiti precizna informacija o istrošenosti i veku trajanja baterije. Novina je i HDMI video izlaz za prikaz slike na televizorima visoke rezolucije za visok kvalitet prezentacije snimljenih fotografija klijentima na licu mesta. Kao standardna oprema uz fotoaparati se isporučuju: punjiva Li-jon baterija EN-EL4a, punjač MH-22 za punjenje dve baterije istovremeno, USB i video kabl, kaiš, poklopac i program Nikon VIEW NX. Od ostale opreme tu je veliki broj Nikonovih manualnih i autofokusnih objektivna. Svi koji imaju neki od DX objektivna namenjenih isključivo za format koji je 1,5 puta manji od 35 mm formata ne treba da se brinu jer će Nikon D3 automatski postaviti senzor u manji format, ali će se smanjiti i rezolucija na 5,1 milion piksela, i u tražilu, uz pomoć

Izgled senzora

LED projekcije, biće maskirano tačno polje koje je obuhvaćeno kadrom.

Uz bežični transponder WT-4 povezuje se s računom. Mogu se videti kontrolne sličice pet fotoaparata i preuzeti odabrane fotografije. Kada se poveže sa GPS uređajem, uz pomoć kabla MC-35 i koristeći NMEA 0183 protokol za prenos podataka, dobijamo, osim uobičajenih podataka o fotografiji, i koordinate položaja s kojeg fotografisemo.

CENA / KVALITET: Radi se o skupom i moćnom profesionalnom alatu, pogotovo za reporterski rad. Ovo je prvi Nikonov D-SLR fotoaparati koji ima senzor s punim 35 mm formatom. Pozicionirao se kada je konkurencija u pitanju između dva Canonova Mark III modela, i po ceni i po rezoluciji. Zaslužuje najveću ocenu kada su u pitanju mogućnosti i performanse koje nudi, a videćete u sledećem broju da je kvalitet slike ono što ga zaista čini posebnim.

Detalj levo: kontrolno dugme
Detalj desno: ležišta kartica
Detalj dole: pentaprizma

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE

Cena (sa PDV)	399.900 din. (4.990 evra)
Priključak za objektiv-bajonet	Nikon F-bajonet
Faktor uvećanja žižne daljine	1 x
Tip senzora / veličina	CMOS/ 36 x 23,9 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3 : 2)
Maksimalan efektivni broj piksela	12,1 milion piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG, TIFF
Tražilo	pokriva 100 % vidnog polja, korekcija dioptrije -3 do +1 m ⁻¹
Displej	3 inčni (7,5 cm) TFT LCD s 922.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 51 AF polja / 15 krstasti / -1 do 19 EV
AF osvetljivač	ne
Brzina zatvarača	30 s do 1/8.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/250 s
Ekspozicijski režimi rada	P, A, S i M
Merni sistem	3D Color Matrix II u 1.005 segmenata, centralno i spot (1,5 %)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ručno (od 200 do 6.400 s korakom 1/3) Lo (ISO 100) ili Hi 0,3, 0,5, 0,7, 1 (ISO 12.800) i 2 (ISO 25.600)
Korekcija ekspozicije	+/- 5 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	-3 do +1 EV (korak 0,3 EV)
AutoBracketing	2 snimka ili 9 snimaka s korakom +/- od 0,3 do 1 EV
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija, prethodno izmereni i u Kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da / da
Ugrađeni blic	ne
Blic TTL sistem	i-TTL
Tip memorijske kartice	CompactFlash tip I i II i MicroDrive (2 komada)
Daljinski okidač	elektronski MC-36/30
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da (sastavni deo)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Priključci	USB 2.0, daljinski okidač, video izlaz, HDMI, AC adapter i X sinхро priključak
Napajanje	Li-jon baterija EN-EL4a (2.500 mAh)
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	160 x 157 x 88 mm / 1.240 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija EN-EL4a, punjač MH-22, kaiš, USB i video kabl, poklopac BF-1A okular DK17, softver VIEW NX
Informacije	www.refot.com

Nikon D300

Napravljen je da nastavi uspeh i nasledi veoma popularni D-SLR fotoaparat D200, ali ne donosi samo promenu efektivne rezolucije i tipa senzora sa 10,1 milion piksela CCD senzora na 12,3 miliona piksela CMOS senzora DX formata, već i niz drugih novina koje zavređuju da se ovaj fotoaparat nazove mali D3

Bliže profesionalcima

Pored svih tih novina, dodato mu je još nekoliko profesionalnih performansi, pa tako tražilo pokriva 100% prikaz slike, a ostali dodaci skoro su identični kao kod D3 kao što za izoštravanje koristi skoro isti autofokusni sistem kao i D3, koji je samo prilagođen manjem DX formatu. Takođe, moguće je izoštravanje u čak 51 polju od čega petnaest polja ima senzore koji su krstasto orjentisani i prilagođeni za rad u slabijim svetlosnim uslovima i s objektivima s manjom svetlosnom jačinom od f/5,6. Zajedno sa sistemom za prepoznavanje scena (Scene Recognition System) daje veću tačnost i brzinu.

Osetljivost se može podešavati u osnovnoj postavci od ISO 200 do ISO 3.200, s mogućnošću proširenja na Lo (ISO 100) ili Hi 0,3, 0,5, 0,7, 1 (ISO 6.400). Nov EXPEED procesor daje isti nivo i brzinu obrade kao i kod fotoaparata Nikon D3, a tu je i Picture Control sistem za jednostavniju kontrolu. Spreman je za rad za samo 0,13 s, a kašnjenje okidača je 0,045 s. Sada je moguće snimati u punoj rezoluciji šest snimaka u sekundi, a kada se koristi dodatni nosač baterija sa vertikalnim rukohvatom MB-D10, može se snimiti i osam snimaka u sekundi. Sa MB-D10 može da koristi, pored baterije EN-EL3e, i osam baterija formata AA, a i baterije EN-EL4 i EN-

EL4a koje koriste modeli D2 i D3. Ostale novine su: zavesica testirana na 150.000 snimaka, individualna kalibracija autofokusa prema objektivu, živi prikaz slike na monitoru,

ŠTA JE NOVO KOD D300:

- CMOS sensor DX formata sa efektivnom rezolucijom od 12,3 miliona piksela;
- osetljivost od ISO 200–3.200 (sa mogućnošću proširenja na Lo (ISO100) ili Hi 0,3, 0,5, 0,7, 1 (ISO 6.400));
- EXPEED procesor
- Picture Control System za
- aktivni D-Lighting
- sistem za prepoznavanje scena (Scene Recognition System)
- nov autofokusni sistem sa 51 AF poljem, od kojih je 15 krstasto orjentisano;
- TFT monitor visoke rezolucije dijagonale 3 inča;
- tražilo koje daje 100% prikaz slike;
- sistem za čišćenje senzora;
- živi prikaz slike sa automatskim izoštravanjem.

sistem za čišćenje senzora, monitor dijagonale 3 inča, podržava bežični transponder WT-4 s istim mogućnostima kao i model D3, i podržava CompactFlash UDMA, a ima HDMI video-izlaz.

Njegova cena će biti oko 1.700 evra, a u prodaji će se, takođe pojaviti u novembru.

Objektivi za profesionalce

Dva objektivi koji bi trebalo da postanu standardan set za korisnike punog FX formata jesu: **AF-S Nikkor 14–24 mm f/2,8G ED** – ekstremni širokougaoni zum objektiv sa svetlosnom jačinom od f/2,8 i minimalnom daljinom izoštravanja od 0,28 cm, i drugi objektiv – **AF-S Nikkor 24–70 mm f/2,8G ED** takođe ima svetlosnu jačinu od f/2,8, s minimalnom daljinom izoštravanja od 0,38 cm. U svojoj konstrukciji imaju ED sočiva, asferična sočiva i sočiva sa NANO CRYSTAL premazom koji smanjuje refleksiju unutar objektivu koja se javlja kao problem prilikom refleksije s površine senzora.

Svoju ponudu super teleobjektiva Nikon je zamenio sa tri nova objektiva: **AF-S Nikkor 400 mm f/2,8G ED VR**, **AF-S Nikkor 500 mm f/4G ED VR** i **AF-S Nikkor 600 mm f/4G ED VR**. Dve glavne novine u odnosu na prethodne verzije jesu da svi imaju ugrađen sistem za redukciju vibracija (VR II) najnovije generacije, koji omogućava fotografisanje sa četiri puta dužim ekspozicijama, i sočiva sa NANO CRYSTAL premazom koji efektno smanjuje refleksiju unutar objektivu, čime su više prilagođeni korisnicima novog fotoaparata Nikon D3. Težine ovih velikih objektivu su redom: 4,9, 3,9 i 5,1 kg. Svih pet objektivu u prodaji će se pojaviti u toku novembra, a cene još nisu poznate. Više informacija možete da nađete na sajtu: www.refot.com.

ADVANCED ALKALINE

25%
više!

Ekskluzivni uvoznik i distributer:

RefotB, Pčinjska 15a, 11000 Beograd, t. 011 245 6151, 308 7004, f. 011 446 0234

Canon EOS-1DS MARK III MOĆNI pikselaš

Baš kao što mu i oznaka "Mark III" govori ovo je treći Canonov D-SLR fotoaparati s punim 35 mm formatom i predstavlja sam vrh Canonove ponude kada su u pitanju D-SLR fotoaparati. Prvi je imao CMOS sensor s efektivnom rezolucijom od 11,1 miliona piksela, drugi 16,7 miliona piksela, a nov Canon EOS-1Ds Mark III ima čak 21,1 miliona piksela. Sada je postao ozbiljna konkurencija analognim i digitalnim srednje formatnim fotoaparatom. Međutim, to nisu sve novine koje nudi ovaj novi Canon namenjen zahtevnijim profesionalnim korisnicima koji žele da kada konvertuju sirovi RAW format imaju nekompresovane TIFF fajlove u 16 bita koje daju fotografije teške preko 100 MB. Mnogo je tehničkih novina preuzeo od svog bržeg brata Canona EOS-1D Mark III koji se pojavio u prodaji početkom ove godine, a koji je prevashodno namenjen fotoreporterima.

Da bi se mogli obraditi toliki megabajti podataka koji u obliku četrnaestobitnog signala stižu sa senzora u A/D konverter, Canon je ugradio novi Dual "DIGIC III" procesor s impresivnom brzinom obrade od 185 MB/s. Podržava UDMA CompactFlash memorijske kartice što omogućava maksimalno iskorišćavanje brzih memorijskih

kartica s brzinom čitanja i pisanja od 45 MB/s kao što je, na primer SanDisk Extreme IV. Pored CompactFlash memorijske kartice ima prostor za SD memorijsku karticu i obe kartice mogu se koristiti paralelno ili serijski (snimati na obe kartice iste fotografije ili na jednoj RAW format a na drugoj JPEG). Brzina fotografisanja povećana je na pet snimaka u sekundi sa baferom (prostor za skladištenje) od 56 snimaka snimljenih u JPEG formatu ili 12 snimaka u RAW formatu. Slika koju vidimo u tražilu svetlija je i blago uvećana, a pored ostalih informacija vidimo i izabranu osetljivost.

Teško je ne primetiti i veliki monitor dijagonale od tri inča na kome se vidi živi prikaz slike. U toku

Kao što se i očekivalo Canon je zamenio svoja dva D-SLR fotoaparata dajući im senzore veće rezolucije i moderne, za ovo doba, tehnološke novine kao što su živi prikaz slike na monitoru i sistem za čišćenje senzora od prašine. Tu su i tri nova objektiva širokog spektra. U ovom broju dajemo samo kratak prikaz a kasnije ćemo se detaljnije pozabaviti onim što se krije iza crnog "odela"

živog prikaza slike može se automatski izostravati, na monitoru mogu biti prikazane pomoćne linije za preciznije kadriranje i histogram za kontrolu ekspozicije. Ova osobina sigurno će obradovati sve studijske fotografe, jer kada se fotoaparati povežu s računarnom uspostavljen je potpuna kontrola nad radom fotoaparata. Ono što je već sada postala standardna oprema skoro svih D-SLR fotoaparata to je sistem za čišćenje senzora zasnovan na vibracijama koje otrsaju prašinu s filtera ispred senzora. Autofokus ima isti broj od 45 AF polja kao i njegov prethodnik, ali sada je čak 19 krstasto orijentisano, a ima i finu kalibraciju autofokusa prema objektivu. Na taj način može se fino podesiti i registrovati dvadeset različitih tipova objektivu koje će fotoaparati sam prepoznati kada se postavi objektiv.

Sistem merenja svetlosti uzima podatke sa 63 zone povezane s autofokusnim poljima radi dobijanja što tačnije ekspozicije. Posebno je interesantan prioritet na svetle delove koji povećava dinamički opseg i daje više detalja u svetlim delovima fotografije što je posebno važno za fotografe koji fotografšu svadbe i pejzaže. Naravno, Canon se potrudio da olakša rad sa njim, pa je tako ovaj model dobio džojstik koji već duže vreme imaju D-SLR Canoni niže klase, zatim izdvojeno AF-ON dugme, a i sama

struktura upravljačkog menija unapređena je za brži i jednostavniji rad. Sistem za kontrolu parametara koji utiču na kvalitet snimljene fotografije je prilagodljiviji. Osetljivost se može birati od ISO 100 do ISO 1.600 sa proširenjem L: ISO 50 i H: ISO 3.200 s podešavanjem nivoa šuma kada se koriste veće osetljivosti. Pored standardnog RAW formata ima i mali sRAW format koji daje fotografije za četvrtinu manje piksela od normalnog RAW formata. Dobro je zaštićen od uticaja vlage i prašine, a nova zavesica sada ima 50 % veću izdržljivost i testirana je na 300.000. Za napajanje koristi novu litijum-jonsku bateriju, a uz fotoaparati dobija se punjač koji može da puni dve baterije istovremeno. Može da koristi i bežični Wi-Fi transmiter WFT-E2 za bežični prenos snimljenih fotografija. Njegova cena biće oko 8.000 evra, a više informacija o ovoj novoj moćnoj profesionalnoj "mašini" potražite na sajtu: www.canon-adria.com.

- ŠTA JE NOVO:**
- CMOS sensor punog formata od 35 mm sa efektivnom rezolucijom od 21 miliona piksela;
  - 5 snimaka u sekundi do 56 fotografija u JPEG formatu;
  - Dual "DIGIC III" procesor;
  - autofokusni sistem sa 19 krstasto orijentisanih polja i 26 pomoćnih autofokusnih polja;
  - sistem za čišćenje senzora;
  - živi prikaz slike na monitoru;
  - osetljivost od ISO 100-1.600 (sa mogućnosti proširenja na L (ISO 50) ili H (ISO 3.200));
  - TFT monitor visoke rezolucije dijagonale 3 inča;
  - veće i svetlije tražilo;
  - 14 bitni A/D konverter.

Malo za AMATERE, malo za PROFESIONALCE

Canon je predstavio i dva nova objektiva iz EF-S serije: standardni zum objektiv EF-S 18-55 mm f/3,5-5,6 IS i telezum objektiv EF-S 55-250 mm f/4-5,6 IS koji su namenjeni amaterima i početnicima. Pokrivaće ekvivalentan vidni ugao objektivu od 29-88 mm odnosno od 88 do 400 mm kod 35 mm formata. Ono što je posebno interesantno jeste da oba objektiva poseduju sistem za stabilizaciju slike (IS), koji omogućava fotografisanje brzinom zatvarača koji su za četiri stepena duži od potrebne. Tehnologija optičke stabilizacije slike više nije privilegija za skuplje objektivu, a ovo je i direktan odgovor na konkurentne D-SLR fotoaparate koji imaju stabilizaciju slike na senzoru.

Pored toga što će moći da se odvojeno kupe od oktobra po ceni od oko 200 i 300 evra, oni će se isporučivati i u setu sa jednim ili oba objektiva s fotoaparatom Canon EOS 400D i EOS 40D.

Treći nov Canonov objektiv je EF 14 mm F2,8 L II USM koji je optički redizajnirana verzija svog prethodnika sa dva asferična i jednim UD sočivom (sočivo s malom disperzijom). Na fotoaparatu punog formata od 35 mm daje impresivan vidni ugao od 114 stepeni. U prodaji će se pojaviti u oktobru i njegova cena biće oko 2.200 evra. Više informacija o novim objektivima možete potražiti na sajtu: www.canon-adria.com.

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a
011 30 34 373

D80 set

D80 telo, objektiv AF-S DX
Zoom-Nikkor 18-135mm f/3,5-5,6G IF-ED

2 GODINE GARANCIJE

79.990 din

Cena je s uračunatim PDV-om!

Canon EOS 40D

Unapređenja koje donosi novi Canon EOS 40D u odnosu na svog prethodnika nisu samo kozmetičke prirode i očekivale su se mnogo ranije jer su već viđene na fotoaparatu Canon EOS 400D

UNAPREĐEN ZA popularnost

Glavna novina jeste CMOS senzor s efektivnom rezolucijom od 10,1 milion piksela s ugrađenim filterom koji proizvodi vibracije koje otrešaju prašinu i umanjuju mogućnost pojave tačkica od prašine na fotografijama.

Obrada signala u A/D konverteru je četrnaesto bitna, a novi "DIGIC III" procesor omogućava bržu obradu snimljenih fotografija pa se tako može fotografisati do 75 fotografija u JPEG formatu s brzinom od 6,5 snimaka u sekundi. Automatska ISO osjetljivost postavlja se u opsegu od ISO 100 do ISO 800 i može biti povezana s izabranom brzinom zatvarača. Pored standardnog RAW formata može da snima i mali sRAW format koji daje fotografije za četvrtinu manje piksela od normalnog RAW formata (oko 2,5 miliona piksela).

ŠTA JE NOVO:

- CMOS senzor efektivne rezolucije od 10,1 milion piksela;
- sistem za čišćenje senzora;
- živi prikaz slike na monitoru;
- veće i svetlije tražilice;
- promenljivo mat staklo;
- prikaz osjetljivosti u tražilici;
- brži i tiši mehanizam ogledala;
- nov upravljački meni;
- poboljšani AF sistem;
- 14 bitni A/D konverter.

Tražilo je sada veće i svetlije, a u njemu se vide informacije o izabranoj ISO osjetljivosti. Mat stakla su izmenjiva, a pored standardnog mogu se nabaviti i još dva tipa. Unapređen je i meni koji je bolje grupisan i sličniji je onom iz modela EOS 1D serije. Sada se podaci potrebni za fotografisanje mogu videti i na velikom monitoru dijagonale od tri inča. Sve ovo treba da doprinese lakšem i bržem radu. Na monitoru se vidi živi prikaz slike uz opciju automatskog izoštravanja, digitalnog zumiranja od 5x ili 10x, simulacije ekspozicije i tiho fotografisanje kada se ne podiže ogledalo koje stvara buku. Do sada su svi zamerali njegovim prethodnicima da nije bilo upozorenja kada se otvore vrata za memorijsku karticu, što je sada ispravljeno, a nova vrata imaju i bolju zaštitu od vlage.

Autofokus ima isti broj polja, ali je svih devet sada krstasto orijentisano čime je povećana osjetljivost i brzina izoštravanja. Takođe, značajno je tiši od svojih prethodnika zato što ima novi mehanizam za rad ogledala. Sa novih Mark III fotoaparata "prepisano" je dugme za nezavisno aktiviranje autofokusa (AF-ON). Za napajanje koristi istu Li-jon bateriju i vertikalni rukohvat s nosačem baterija kao EOS 30D. Napravljen je i novi Wi-Fi bežični transmiter WFT-E3 koji ima izgled vertikalnog rukohvata. Međutim, bežični transmiter WFT-E3 ne služi samo za bežični prenos već

omogućava povezivanje preko USB-a s eksternim Hard Diskom ili fleš memorijom i koristi ih kao medij za memorisanje snimljenih fotografija. U tom slučaju ti eksterni uređaji moraju imati vlastito napajanje.

U narednim brojevima sigurno ćemo se pozabaviti više s ovim fotoaparatom kada nam dođe u redakciju na testiranje. Njegova cena takođe je popularna za mogućnosti koje nudi i iznosiće oko 1.200 evra, a više informacija možete potražiti na sajtu: www.canon-adria.com.

B. BJELICA

Spoljašnja zaštita vaše unutrašnje vizije

© Corey Rich — www.coreyrich.com

Corey Rich, fotograf i avanturista, obišao je svet radeći kao fotograf za svetski poznate kompanije kao što su: Sports Illustrated, Outside, Men's Journal, National Geographic Adventure, Anheuser - Buch, Nike, Patagonia i North Face. Upravo je završio svoju prvu foto-monografiju s omiljenom temom: Veliki sportisti u prirodi.

Predstavljamo vam Apex kolekciju

Praktična torba s kaišem za rame, dizajnirana je tako da vam je olakšan pristup digitalnom fotoaparatu

Pregrade za memorijske kartice, takođe su vrlo funkcionalno smeštene

Patentirani vodootporni prekrivač, štiti opremu od lošeg vremena, peska i prašine

Džepovi za kompaktne digitalne fotoaparate svedenog su dizajna i od izuzetno izdržljivog materijala

Designed
for
Digital

Za kompletnu specifikaciju svih Lowepro proizvoda, posetite www.lowepro.com

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer, Pčinjska 15a, 11000 Beograd, t. 011 2456 151, f. 011 446 0234, e. info@refot.com, www.refot.com, www.lowepro.com

SONY α700

DRUGI PO REDU

Dve godine nakon što je "KonicaMinolta" foto-program prepustila firmi "Sony" i godinu dana nakon pojave prvog D-SLR fotoaparata Sony a100, svetlo dana treba da ugleda i novi Sony a700 koji je napredniji fotoaparat i u principu zamena za KonicaMinolta Dynax 7D

Novi fotoaparat pored efektivne rezolucije od 12,3 miliona piksela, u kojem je integrisan A/D konverter, ima jače kućište napravljeno od legure magnezijuma. Sve to zajedno u sprezi sa BIONZ procesorom treba da omogući da snimljene fotografije budu sa što manje šuma i da obrada snimljenih fotografija bude brza. Osetljivost se može podešavati između ISO 100 i 1.600 s mogućnosti podizanja i do ISO 6.400. Nov je i autofokusni senzor sa jedanaest AF polja, a centralni poseduje dva vertikalno i dva horizontalno osetljiva senzora i jedan visoko osetljivi vertikalni senzor na sredini koji funkcioniše s objektivima koji imaju svetlosnu jačinu veću od f/2,8.

Značajno je poboljšani i motor u fotoaparatu koji pokreće autofokusne objektivne zbog čega je izostravanje brže i tiše. Od ostalih tehničkih mogućnosti pomenimo sledeće: tražilo je svetlije i jasnije a mat stakla se mogu menjati. Zavesica je

testirana na više od 100.000 snimaka, a sistem za stabilizaciju slike zasnovan je na pomeranju senzora. Može da snimi pet snimaka u sekundi i zaštićen je od uticaja vlage i prašine. Ima monitor dijagonale tri inča, HDMI priključak, prostor za dva tipa memorijskih kartica (MS Duo i CF) a uz fotoaparat se dobija bežični daljinski upravljač.

Uz njega će se isporučivati nov standardni zum objektiv Sony DT 16-105 mm F3,5-5,6, koji će pokrivati vidni ugao ekvivalentan 35 mm formatu od 24 do 160 mm. Za napajanje koristi litijum-jonsku punjivu bateriju NP-FM500H s kapacitetom od 1.650 mAh a, takođe, tu je i nov vertikalni rukohvat s nosačem baterija VG-C70AM.

Cena još nije poznata, a planira se da se u prodaji pojavi krajem godine. Više informacija o drugom po redu Sony D-SLR fotoaparatu možete potražiti na sajtu: www.sony.co.yu.

Može se fotografisati brzinom od tri snimka u sekundi. Za napajanje koristi punjivu litijum-jonsku bateriju, a za memorisanje snimljenih fotografija SD karticu. Koristi sve objektivne 4/3 sistema.

Prodavače se i u setu sa, takođe novim objektivom LEICA D VARIO-ELMAR 14-50 mm F3,8-5,6 ASPH MEGA OIS koji pokriva vidni ugao ekvivalentan 35 mm formatu od 28 do 100 mm, i ima optičku stabilizaciju slike, a nema prsten za izbor blende kao što ima objektiv LEICA D VARIO-ELMARIT 14-50 mm F2,8-3,5 ASPH MEGA OIS. Panasonic D-SLR fotoaparat jeftiniji je od svog prethodnika i koštaće oko 1.300 evra, u setu s objektivom, a više informacija možete potražiti na: www.panasonic.co.yu.

B. BJELICA

PANASONIC LUMIX DMC-L10 U KLASIČNOM STILU

Panasonic nastavlja da razvija D-SLR fotoaparate koristeći 4/3 standard pa je tako predstavio novi, drugi po redu, fotoaparat Lumix DMC-L10

Njegov dizajn klasičniji je od svog "kockastog" prethodnika s klasičnom penta prizmom i ergonomski oblikovanim rukohvatom što veoma podseća na napredniji kompaktni digitalni fotoaparat Panasonic Lumix DMC-FZ50. LiveMOS senzor ima efektivnu rezoluciju od 10,1 milion piksela, s mogućnosti prikaza žive slike na monitoru, a tu je i Olympusov "Supersonic Wave Filter" - sistem za uklanjanje prašine s površine senzora.

Monitor od 2,5 inča sada je pokretan i omogućava fotografisanje iz različitih položaja a, takođe, može se izostravati na samoj površini senzora na bazi detekcije kontrasta. Tražilo je malo svetlije, a kao standardna oprema isporučuje se uvećavajući okular od 1,2x.

AKCIJA MESEC POKLONA

na 5 godina - 800 din mesečno (učešće 20%)

BigOne computer **Amsterdam 2**
Fun & Game

Procesor AMD Sempron 3000+
Memorija 1024MB Ram DDR2
HDD 160GB, VGA ATI X1050 256MB
DVD-RW (DVD rezač), 350w Midi Tower
Modem 56k, tastatura, miš, zvučnici
Monitor 17" TFT 1280x1024...

39.990,-

na 5 godina - 800 din mesečno (učešće 20%)

FUJITSU COMPUTERS
SIEMENS
Amilo Li1705

Cel M 440 (1.86 GHz), LCD 15.4"WXGA,
HDD 80GB SATA, WLAN, 512MB DDR2,
DVD RW, 2.8kg., Linux, Vista capable

39.990,-

Uz sve laptopove
POKLON
Torba i miš

na 5 godina - 880 din mesečno (učešće 20%)

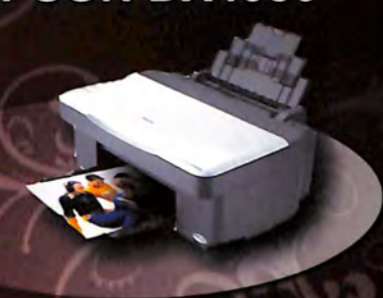
hp **6715B**

invent
AMD Sempron64 3800+, LCD 15.4"WXGA
HDD 120GB SATA, WLAN, 1024MB DDR2
DVD RW, ATI X1250, Bluetooth, Fire Wire,
Card Reader, Vista Home Basic

54.990,-

POKLON
Mulifunkcijski printer
EPSON DX4050

na 5 godina - 920 din mesečno (učešće 20%)

TOSHIBA
Satellite L40-139

Cel M 520 (1.6 GHz), LCD 15.4"WXGA,
HDD 120GB SATA, WLAN, 1024MB DDR2,
DVD RW, 2.8kg., Vista Home Premium

46.790,-

na 5 godina - 1490 din mesečno (učešće 20%)

TOSHIBA
Satellite A200-1M4

Intel Core Duo (1.86 GHz), LCD 15.4"WXGA,
HDD 120GB SATA, WLAN, 1024MB DDR2,
DVD RW, Intel 943, Bluetooth, Card Reader,
Fire Wire, Vista Premium

57.790,-

NOVO! Odloženo plaćanje samo uz ličnu kartu!!!

Nabrži krediti bez učešća, samo na ličnu kartu. Realizacija za 20minuta.

Beograd: Centar, Dž. Vašingtona 21a, 011/ 3344-696, 3242-522, 3242-540
Slavija, Deligradska 7, 011/ 3612-720, 3612-087, 3650-000
Vidikovac, Pilota M. Petrovića 72, 011/ 2343-444, 2343-131

Novi Sad: Radnička 24, 021/ 455-050

www.bigapple.co.yu

PRENOSNI HP ŠTAMPAČI

Završilo se leto, bili smo na odmoru, u poseti rodbini, putovali na egzotična mesta i naravno snimili smo mnogo fotografija sa digitalnim fotoaparatom. Sada treba podeliti svoje utiske i prijateljima, ali prezentacija mnogo fotografija na monitoru za većinu nas postaje zamorna i dosadna zato je najbolje napraviti selekciju i odštampati fotografije. Mi smo probali dva zanimljiva štampača koji mogu da štampaju fotografije do formata 13 x 18 cm, što je dovoljno za većinu amaterskih korisnika, a mogu da budu potpuno nezavisni od računara

HP PHOTOSMART A626

Ovo je štampač koji po se po izgledu ne razlikuje puno od svojih prethodnika, koje karakterišu male dimenzije i izgled koji podseća na toster i sklopiva ručka za nošenje. U donjem delu nalazi se prostor za punjivu bateriju koja mu omogućava potpunu nezavisnost od izvora napajanja i mogućnost da sa jednim punjenjem odštampamo oko 75 fotografija. Može da štampa pored fotografija formata 10 x 15 cm, i panoramski format 10 x 30 cm i format 13 x 18 cm.

Stavljanje kertridža sa mastilom jednostavno je i svaka operacija objašnjena je na monitoru. Ono što vam može zasmetati, ako ste nestrpljivi jeste instalacija softvera koja je jednostavna, ali zahteva više vremena. Podržava i bežično štampanje kada se koristi Bluetooth adapter tako da je moguće odštampati direktno fotografije snimljene s mobilnim telefonom, ali su ovaj Bluetooth adapter kao i baterija dodatna oprema za koju moramo naknadno izdvojiti novac.

Ono što je novo kod ovog štampača jeste veliki monitor dijagonale 12,1 cm, na kojem je moguće kod direktnog štampanja veoma jednostavno i brzo izabrati fotografiju i poslati je na štampu. Fotografiju je moguće u samom štampaču i delimično obraditi (otkloniti efekat "crvenih očiju", prosvetliti ili potamniti fotografiju ili napraviti isečak, a podržano je štampanje i video isečaka).

HP PHOTOSMART A826

Ako ste pomislili da je ovo portabl televizor sa DVD čitačem prevarili ste se, jer je ovo novi HP fotoštampač i predstavlja pravi mali foto kiosk namenjen za štampanje fotografija u kućnoj radinosti do formata 13 x 18 cm. Ono što je na prvi mah uočljivo je veliki monitor dijagonale 17,8 cm koji je osetljiv na dodir i upravljački grafički interfejs je identičan sa modelom A626, ali zahvajujući većem monitoru jednostavniji i pregledniji je za rad. Kvalitet odštampanih fotografija kod oba štampača je identičan, što je i razumljivo jer koriste identičan trobojni kertridž sa mastilima. Za razliku od modela A626, on je manje prenosiv i više je namenjen za kućnu upotrebu jer je zavisn od izvora napajanja.

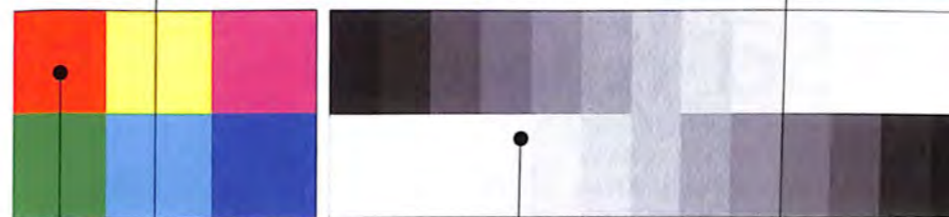
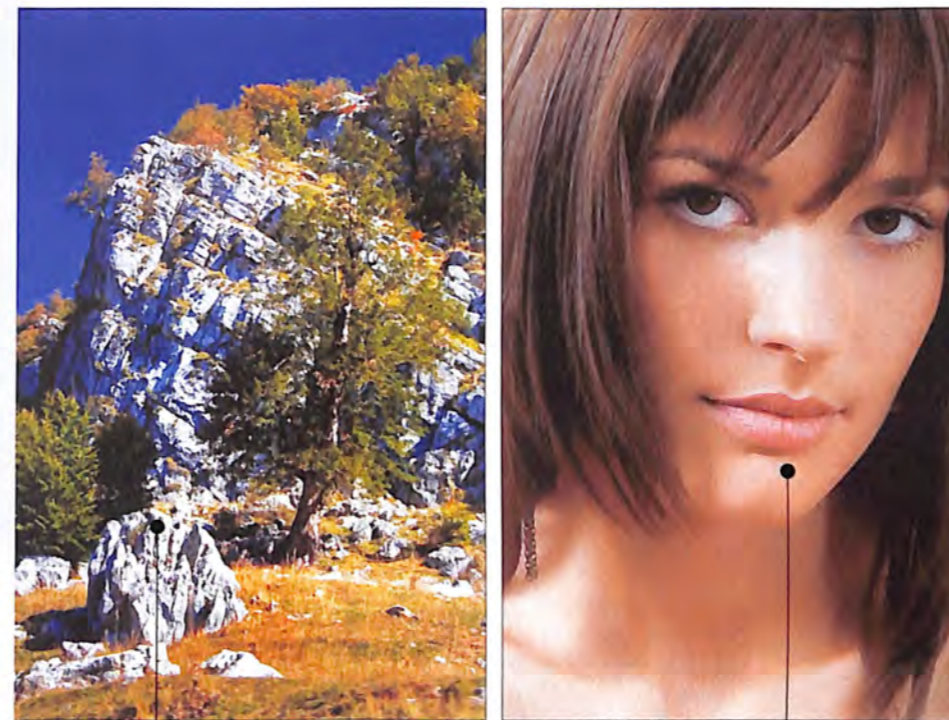
B. BJELICA

Na ovom štampaču sada možete dodati i veliki broj gotovih ukrasnih elementa, tekst ili sami da nacrtamo ili napišemo uz pomoć olovke na samom ekranu osetljivom na dodir ono što bi želeli da se nađe na odštampanim fotografijama. Mogu se odštampati i nalepnice za CD ili DVD, a u kućnoj režiji možete samostalno štampati i fotografije za dokumenta. Pored toga što koristi samo tri boje (cijan, magentu i žutu) za štampu, fotografije imaju dosta detalja, oštre su i jasne s blagim prezasićenjem boja koje ne kvare opšti utisak. Kod direktnog štampanja, ako su fotografije manje kontrastne, dobićemo odštampane fotografije koje su mekše i s manje zasićenim bojama, a na žalost korekcija kontrasta u samom štampaču nije moguća. Odštampane fotografije za razliku od ranijih modela brže se suše. Fotografiju formata 10 x 15 cm u najboljem kvalitetu štampa se oko 92 sekunde, a prema nezavisnom istraživanju Wilhelm Reasearch postojanost takve fotografije je 70 godina kada se koristi HP fotopapir.

FOTO

REFOTO

Boje su malo prezasićene ali to ne smeta kada štampamo fotografije pejzaža

Priлично verna reprodukcija boja

Dosta dobro reprodukuje ten lica

Veliki broj detalja u svetlim i tamnim delovima

Oba štampača daju identičan kvalitet slike a preko ovog uvećanje od 400% uverite se sami u kvalitet štampe.

MODEL ŠTAMPAČA	HP PHOTOSMART A626	HP PHOTOSMART A826
Preporučena Cena (sa PDV)	14.880 din. (186 evra)	20.240 din. (253 evra)
Cena jedne fotografije	oko 25 din.	oko 25 din.
Tehnologija štampanja	HP termalna Inkjet	HP termalna Inkjet
Maksimalna rezolucija	1.200 x 1.200 dpi s optimizacijom 4.800 x 1.200 dp na foto papiru	HP termalna Inkjet
Monitor za pregledanje fotografija	osetljiv na dodir od 4,8 inča (12,1 cm)	osetljiv na dodir od 7 inča (17,8 cm)
Veličine papira na kojima može da štampa	13 x 18, 10 x 15, 10 x 20, 10 x 30 cm (panorama)	
Brzina štampanja za format 10 x 15cm	91 s	95 s
Kertridži koje koristi	jedan trobojni kertridž	jedan trobojni kertridž
Memorijske kartice koje podržava	CompactFlash tipa I i II, MicroDrive, Memory Stick, Memory Stick Duo (s adapterom) SD, mini SD (s adapterom), MMC i xD	CompactFlash tipa I i II, Memory Stick, Memory Stick Duo (s adapterom) SD, mini SD (s adapterom), MMC i xD
Veza sa računarom	USB 2.0	
PictBridge standard	da	da
Ostale mogućnosti	bežično (Bluetooth) štampanje kao dodatna opcija	bežično (Bluetooth) štampanje kao dodatna opcija
Dimenzije (D x Š x V)	252 x 222 x 132 mm	263 x 384 x 324 mm
Masa	1,52 kg	2,63 kg
Sadržaj kutije	HP 110 kertridž sa tri boje (2,5 ml), ispravljač za napajanje sa kablom, uzorci papira, uputstvo za upotrebu i CD s programima (HP Image Zone i HP Instant Share)	HP 110 kertridž sa tri boje (2,5 ml), ispravljač za napajanje sa kablom, uzorci papira, uputstvo za upotrebu i CD s programima (HP Image Zone i HP Instant Share)
Dodatna oprema	USB kabl, Bluetooth bežični adapter, baterija	USB kabl, Bluetooth bežični adapter
Plus	Jednostavno rukovanje, nezavisnost od izvora napajanja kada se koristi baterija, mogućnosti kod direktnog štampanja	Jednostavno rukovanje, mogućnosti kod direktnog štampanja, veliki monitor
Minus	Kertridž koji se isporučuje sa njim je duplo manji, ne dobija se USB kabl	Kertridž koji se isporučuje sa njim je duplo manji, nema mogućnost korišćenja baterije, ne dobija se USB kabl
Informacije	www.hp.co.yu	
Instalacija i rukovanje	★★★★★	★★★★★
Mogućnosti	★★★★★	★★★★★
Kvalitet štampe	★★★★★	★★★★★
Cena / kvalitet	★★★★★	★★★★★
Ukupna ocena	★★★★★	★★★★★

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a
011 30 34 373

D40 set

D40 telo, objektiv AF-S DX
Zoom-Nikkor 18-55 mm f/3,5-5,6G ED II

2 GODINE GARANCIJE

39.990 din

Cena je s uračunatim PDV-om!

Ovoga puta pišemo o ruskim fotoaparatu proizvedenim pod imenom "Smena". Mnogi će odmah pomisliti "zašto o Smenama, pa njih svi znamo"? A sem toga, Smene i nisu "neki" fotoaparati. To je velikim delom tačno, svi znamo Smene, ali isto tako važi činjenica da o Smenama ne znamo mnogo, daleko od toga da nam je poznato sve o njima. Nadam se da će ovaj tekst pomoći da im se približimo

Fotoaparati sa kioska

Smene su oni mali jednostavni fotoaparati od bakelita, metala i plastike, bez ikakve automatike, izvanredno izrađeni, sa jednostavnim ali dobrim objektivima. Njihovi zatvarači imaju upravo takav raspon ekspozicija kakav je potreban početniku. Zbog toga nije ni čudo što je najveći broj amatera, koristeći njih, učinio svoje prve fotografske korake. A, kako u svetu ima mnogo početnika, sasvim logično deluje podatak da se broj proizvedenih fotoaparata sa ovim imenom meri desetinama miliona, prema nekim podacima, preko 50.000.000. Ovu brojku napisali smo ciframa. Da bi bila što uočljivija.

Oko 50.000.000 izrađenih Smena, samo na području bivšeg SSSR-a podsećaju donekle na još jedan proizvod iz ove velike zemlje. Pogodili ste, mislio sam na Kalašnjikov. Iako nije tako opasna, Smena je jednostavna, izdržljiva i "ubojita" u svom domenu. I, vrlo teško bi se proverilo, čega je više napravljeno: fotoaparata ili automata.

Dve fabrike su, pored ostalih fotoaparata, proizvodile i Smene. Lenjingradska fabrika LOMO počela je da ih pravi još 1952. godine. Uzgred budi rečeno, ova fabrika je, od 1914. godine, zahvaljujući promeni sistema

a i politici, imala više imena označenih skraćenicama: GOZ, GOI, VOOMP, GOMZ, i na kraju "Lenjingradsko optičko mehaničko objedinjenje" – LOMO. Druga fabrika, BelOMO iz Minska (Belorusija) "krenula" je sa Smenama tek 1957. godine. I ona je, takođe, proizvodila više drugih fotoaparata. Pre pomoći od "bratskog" LOMO-a, zvala se: MMZ (Minsk mehaničeskij zavod).

Da bi informacije iz ovog pasusa bile potpuno tačne, moramo da kažemo da je prva Smena napravljena još pre Drugog svetskog rata. Ali, to je već posebno interesantna činjenica i nju čuvamo za kraj. A kako je najbolji rastanak onaj u lepom raspoloženju, za kraj smo spremili još jednu zanimljivost. Ipak, molim Vas, ne brzajte, pročitajte nastavak ove priče bez preskakanja.

OTAC SMENE

Prvi jednostavan fotoaparat pod imenom Smena, smislio je i dizajnirao još pre drugog svetskog rata konstruktor Ivan Šapiro, čija je ideja o jednostavnom, jeftinom i neuništivom fotoaparatu "za svakoga", sprovedena u život 1952. godine, kada je krenula masovna proizvodnja ovog, (kasnije će se pokazati) najpopularnijeg fotoaparata na zemaljskoj kugli.

SMENA

Godine 1952, jedan neugledan fotoaparat, napravljen od bakelita i metala, s odvojenim premotavanjem filma i natezanjem zatvarača, bez blokade dvostrukog snimanja na istom filmu, i bez mogućnosti vraćanja filma u kasetu (znači sa dve kasete) sa jednostavnim, da ne kažemo bednim optičkim tražilom i ekspozicijama od 1/10 do 1/200 s i B, ugledao je svetlo dana. Pravo siročić koje je, na kraju, prijatno iznenadilo sve a najviše svoje proizvođače. Objektiv ovog fotoaparata bio je Triplet T-22 4,5/40 mm sa najmanjom udaljenošću snimanja od 1,3 m. Prva Smena, u nekoliko verzija, bila je u proizvodnji do 1960. godine.

SMENA 2

Nalik na prvi model (1953–1956) ali sa sinhronizacijom za blic i ugrađenim autoknipsom. Postoji pet verzija ovog modela bez znatnih tehničkih razlika. U pitanju je samo šminka.

SMENA 3

U proizvodnji između 1958. i 1960. godine. Ovaj

model dobija i malu polugu na dugmetu za premotavanje filma. Napravljene su dve verzije, jedna od njih nema polugu.

SMENA 4

Model kao prethodni, ali bez sinhronizacije za fleš. Ipak, jedna verzija ima i sinhronizaciju, uz to i autoknips (1958–1962).

SMENA 5

Potpuno redizajniran model (1961–1962) napravljen od termoplastike umesto bakelita, sa Njutnovim tražilom 1:1 i dugmetom za premotavanje filma integrisanim u telu fotoaparata ispod gornje ploče, sa objektivom T42 5,6/40 mm i ekspozicijama u rasponu između 1/30 i 1/250 s.

SMENA 6

Pravljena je između 1961. i 1969. godine. Slična je prethodnom modelu, ali sa tehničkim poboljšanjima. Sinhronizovani zatvarač

SMENA 7

U proizvodnji između 1969. i 1971. godine ovaj model je isti kao i prethodni, ali bez autoknipsa.

SMENA 8

Konačno su Smene, te 1969. godine, ponovo redizajnirane tako da im za snimanje više nisu bile potrebne dve kasete. Tome je pomoglo novo dugme za vraćanje filma u kasetu, a zatvarač i objektiv ostali su isti kao kod Smene 6. To je ujedno i model koji je proizveden u najvećem broju primeraka. Zavisno od pravca u kome je trebao da putuje, ovaj model se zvao Cosmic 35, Global 35 Revue, a za potrebe izvoza ime Smena imao je ispisano latinicom.

SMENA 9

Kao prethodni model, ali bez autoknipsa.

SMENA 11

Predviđena je da snima dva formata: 18x24 i 24x36 mm. Tražilo ima svetleće graničnike sa spot oznakom na polovini. Automatski mehanički zatvarač/blenda ima prioritet blende. Ekspozicije su u rasponu između

"Obične" Smene nemaju, praktično nikakvu kolekcionarsku vrednost. Ipak, i tu postoje razlike. Smene sa neparnim oznakama ređe su i vrede nešto više. Takođe, retke su i Smene sa oznakama: 10, 12, 14 i one bi bile značajne u svakoj kolekciji, kao i beloruske Smene i model sa oznakom Rapid.

1/30 i 1/250 s, a objektiv je Industar 73 2,8/40 mm.

SMENA 12

Kao prethodna ali sa ekspozicijama 1/60 s i B. Pored toga veličina snimka vidljiva u tražilu.

SMENA 14

Kao model 12, uz ekspozicije između 1/30 i 1/250 s.

Najavljena 1967. godine, ova tri modela nisu bila u masovnoj proizvodnji, bili su to pilot modeli za Smenu 8M i Smenu Simbol koje su se pojavile koju godinu kasnije. Zanimljivo je da nema Smene sa brojem 13. Iz toga se može zaključiti da su i komunisti u SSSR-u bili sujeverni.

SMENA RAPID

U proizvodnji između 1968. i 1971. godine predviđena za film u tzv. Agfa Karat ili Orwo patronama sa 12 snimaka. Ekspozicije između 1/15 i 1/250 s, podešavaju se pomoću simbola oblaka ili sunca smeštenih na gornjoj površini fotoaparata. Objektiv je T43 4/40 mm, najmanja udaljenost snimanja 1 m, dok je meki i tihi i izduženi okidač smešten na prednjem delu fotoaparata.

Smena Rapid pravljena je u malom broju primeraka i teško se nalazi.

SMENA SL

Slična je Smeni Rapid, ali ima graničnike u tražilu i

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a
011 30 34 373

2 GODINE GARANCIJE

95.990 din

Cena je s uračunatim PDV-om!

D200 telo

Smena Rapid

šine za pribor na gornjem delu. Jedna od verzija ovog modela ima latiničnu oznaku i tubus objektivu od aluminijuma, dok se druga proizvodila pod oznakom Cosmic 35M napisanom crvenim slovima.

SMENA 8M

Najduže je u proizvodnji, od 1970. godine. Iako redizajnirana, zadržala je karakteristike Smene 8, što znači: objektiv T43 4/40 mm i zatvarač sa ekspozicijama između 1/15 i 1/250 s, ali uz tražilo sa slikom 1:1. Postoji pet verzija ovog modela bez ikakvih tehničkih razlika, šminka je opet na sceni.

SMENA SIMBOL

I ovaj model je dugo bio u proizvodnji, od 1971. godine. Podešavanje udaljenosti je putem simbola. Na leđima ima podsetnik za vrstu i osetljivost filma. Kao i kod prethodnih pet verzija, razlikuje se jedino po završnoj obradi i oznakama Cosmic Simbol (latinica ili cirilica) Simbol 136 i Revue-135.

SMENA 18

Sasvim novi tip Smene (1985), ima jednostavan fiksokus objektiv 5,6/35 mm i zatvarač sa samo jednom ekspozicijom 1/125 s, ali za razliku od svih ostalih Smena ima i ugrađeni blic. Osetljivost filma se može podesiti na ISO 100, 200 ili 400. Indikator podekspozicije pokazuje kada treba da se uključi blic. Takođe, postoje crna i crvena verzija sa nazivom Zenit 35F.

SMENA 19

Nov dizajn baziran je na Smeni Simbol. Objektiv 4/40 mm ima nov anti-refleksni sloj. Ovaj fotoaparatus prijatnog i lepog izgleda napravljen je 1986. godine.

SMENA 20

Predstavljena je u katalogu Fotokine za 1990. godinu ali kasnije nije viđena.

SMENA 35

Najnovija Smena veoma moderno dizajnirana, pojavila se 1990. godine. Izrađena je od plastike i ima osnovne karakteristike Smene 8M.

Kao što smo već napomenuli, Smene su se proizvodile i u Belorusiji. Ova proizvodnja bila je daleko manja, sem toga, beloruska fabrika proizvela je svega nekoliko modela. Ti modeli imali su oznake: Smena (1958), Smena 2 (1957-1962), Smena M (1961) i Smena 2M, takođe 1961. godine.

LOMOGRAFIJA

Zahvaljujući jednostavnosti, Smene su i dalje popularne u celom svetu. Na nekoliko kelnskih Fotokina pa i prošlogodišnjoj, ogromne površine zidova u nekim halama i prolazima bile su izlepljene hiljadama i hiljadama fotografija snimljenim Smenama pod nazivom LOMOGRAFIJA.

Proizvodnja Smena u fabrici BeLOMO ostala bi beznačajna u odnosu na kvantitet i veliki broj modela koje je Lomo proizveo, da ova fabrika, na bazi Smene, nije konstruisala jedan sladak mali fotoaparatus pod imenom Vesna, što na njihovom i ruskom jeziku znači proleće. A Vesna baš tako i deluje. Postoje dva modela u nekoliko verzija.

VESNA

Prva Vesna bila je u proizvodnji između 1962. i 1964. godine. Predviđena je za format snimka 24 x 32 mm. Ima sinhronizovani zatvarač Smene 8M sa rasponom ekspozicija između 1/8 i 1/250 s, kao i B ekspoziciju. Objektiv je T22 4,5/50 mm. Okidač je smešten na gornjem delu fotoaparatusa, pored njega je i brojač snimaka. Na gornjem delu smeštene su još i šine za pribor, kao i podsetnik vrste i osetljivosti filma. On se može podesiti samo kada je fotoaparatus otvoren, a otvara se oslobađanjem okrugle bravice i izvlačenjem gornjeg iz donjeg dela fotoaparatusa. Veliko, ali tanko i dobro nazubljeno dugme služi za premotavanje filma. Napomenimo još i

Ostajem dužan da na kraju napomenem da, koliko znam, najveću kolekciju Smena u Srbiji ima Ing. Aleksandar Barlov, iz Beograda. Njemu zahvaljujem na konsultacijama i ustupljenim fotoaparatusima radi pravljenja ilustracija za ovaj članak.

da Vesna za snimanje koristi dve kasete. Postoji pet verzija ovog modela sa nebitnim razlikama.

VESNA-2

Nov model dobio je i nov objektiv. Sada je to T43 4/40 mm, ali je raspon ekspozicija reduciran na 1/15 - 1/250 s. Postoje dva modela sa razlikama u mestu gde i kako stoji oznaka 2.

I kao što smo obećali, za kraj dva "ukusna" i zanimljiva dezerta:

SMENA STEREO

Najavljena je 1971. godine, nikada nije ušla u proizvodnju. Trebala je da snima format 24 x 30 mm, da ima svetle graničnike u tražilu, centralne zatvarače sa rasponom ekspozicije između 1/15 i 1/125 s, s okidanjem putem mehanički sinhronizovanog žičanog okidača. Predviđen je objektiv T43 4/40 mm sa hiperfokalnom oštrinom postavljenom na tri metra.

Sterna Smena

SMENA

Najinteresantnija Smena upravo je ova. Nju je konstruisao Ivan Šapiro i bila je u proizvodnji između 1939. i 1941. godine. Donekle podseća na Kodakov model Bantam. To je mali fotoaparatus sa mehom koji snima 20 snimaka formata 24 x 30 mm, na filmu širine 35 mm koji ima zaštitni papir i premotava se uz kontrolu kroz crveni prozorčić na leđima fotoaparatusa. Objektiv je triplet 6,8/50 mm, sa najmanjom udaljenošću snimanja od 1,5 m, a zatvarač ima samo 1/50 s i B ekspoziciju. Interesantno je da je ova neobična Smena pravljenjena u crnoj, crvenoj, plavoj i zelenoj boji. Ujedno je i jedina kojoj možemo proceniti kolekcionarsku vrednost, oko 300 evra. Kada su u pitanju ostale Smene, one se kod nas i kupuju i prodaju u bescenje. Stotinak dinara po komadu zadovoljava i prodavca i kupca.

Treba još znati da su Kinezi kopirali Smene i da su ih proizvodili pod imenima HUA SHAN i CHANG JIANG. A i neki evropski proizvođači, naročito iz istočnih zemalja pravili su fotoaparatuse slične Smenama, ili su neki njihovi delovi imali tehnička rešenja slična ovim fotoaparatusima.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

At the heart of the image

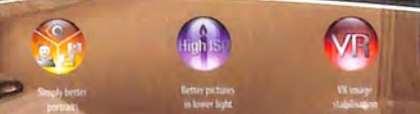
Nevidljiva pomoć pri svakom fotografisanju
To nije samo fotoaparatus, to je Nikon COOLPIX

Pametna i tanka Nikon COOLPIX iz S serije stoprocentni je Nikon. Nikonova tehnologija i Nikkor objektiv garantuju veličanstvene fotografije. Na primer Red-eye Fix ili D-lighting** tehnologija koja dodaje svetlo kada Vam zatreba. **Bilo koji Nikon COOLPIX model da izaberete videćete da to nije samo fotoaparatus. To je Nikon.**

www.nikon-is-different.com

Single better power
High ISO
VR

Ekstuzivni uvoznik i distributer:
Pčinjska 15a, Beograd, tel. 011 308 7004, fax. 011 446 0234

www.refot.com

KOMENTATORSKI PAR IVANA & MILAN

Dobili smo puno pozitivnih kritika na naš dvojac što na veoma raduje. Malo smo se uobrazili i osilili pa su nam kritike dosta oštre. No, ne očajavajte, i mi smo nekada davno prošli kroz takvu torturu pa eto i dalje smo "zatrovani" fotografijom. Svaki komentar bilo pozitivan ili negativan treba da vam pomogne, da vas usmeri jer tapšanje po ramenu vaših prijatelja i rođaka često može da bude kontraproduktivno. Zato, stegnite zube, pročitajte komentar vaše fotografije ali i svih ostalih i prionite na rad jer samo iskustvom možete unaprediti svoje fotografije.

Ne može se reći da je ovo spektakularna fotografija ali ne može joj se skoro ništa ni prigovoriti. Lepo svetlo, dobra igra linija i uzorka daju ovom snimku stabilnost i neku čudnu mirnoću koja mi, moram da priznam, veoma godi. Rado bih samo malo "dotala" kadar tj. skinula višak samo da bi fotografija bila još bolje "upakovana". Mislim da bi dobro izgledala i u crno-beloj varijanti samo bi morala izuzetno dobro da se odštampa ili, još bolje, poveća na foto-papiru da zadrži sve fine polutonove. Neka Marko pokuša pa ako eksperiment bude uspešan rado ćemo ga objaviti u digitalnom foto-komentaru a Milan će sigurno imati neke svoje ideje kada je virtualna laboratorija u pitanju.

MARKO obradović, BEOGRAD

mi se da je prilikom snimanja zahvaćeno samo malo manje trave u prednjem planu (koju bi potom blago zatamnili) tada bi mogli videti ivicu brda i doprineti mrvom dramatike.

DARKO cvetanović, BAR

Kada pogledate ovakvu fotografiju shvatite da je ponekad potrebno i malo hrabrosti za iskorak van uobičajenih normi. Druga važna stvar je korišćenje one opreme koju u datom trenutku imate u rukama, zaobilaznja njenih nedostataka (male improvizacije uvek daju dovoljno dobre rezultate) jer dokle god ono što ste uradili daje rezultat koji pokazuje jasnu autorsku nameru – sve je dobro. Mislim da je ovo uspela fotografija iako je nastala od nekoliko i pravi je primer kako se sa malo mega piksela, ali sa mnogo domišljatosti može dobiti prava, velika fotografija. Za one koje to zanima istim postupkom, ali sa mnogo ozbiljnijim fotoaparatom, prave se digitalni monstumi od po nekoliko gigabajta koji se posmatraju posebnim softverom. Ovakve fotografije odlikuju se nevidenim bogatstvom detalja.

Iako sam dugo bila protivnik fotoaparata na mobilnim telefonima, nekoliko fotografija koje ste nam poslali što za konkurse što za komentar, promenili su moje mišljenje. One su potvrdile onu staru izreku "U rukama Mandušića Vuka svaka je puška ubojita"! Darko ne samo što je fotografisao mobilnim telefonom već je iskoristio i opciju spajanja u panoramski snimak koju imaju bolji modeli telefona. Na ovoj fotografiji pre svega mi se dopada atmosfera hladnog plavog svetla. Kompozicija je takođe dobra i stiće se utisak kao da gledamo u jedan kadar filmske kamere koja "kruži" po ovom urbanom pejzažu. Zbog širine scene imamo osećaj da smo deo te iste scene što u znatnoj meri "intimizuje" ovaj kadar. Sve u svemu vrlo uspeo snimak kao i mnogi drugi koje smo videli na CD-u od istog autora. Izgleda da ima budućnosti za "mobilnu" fotografiju.

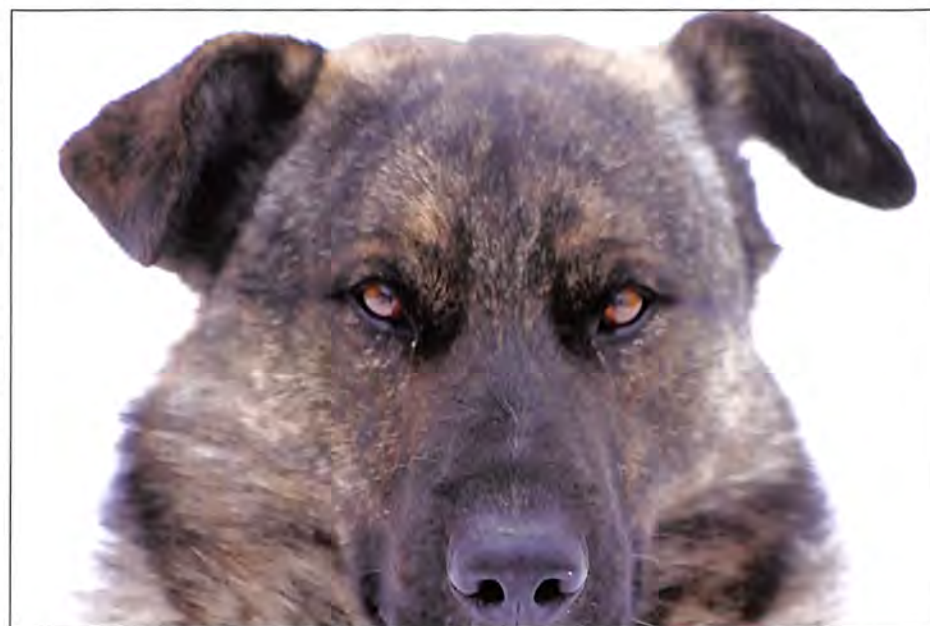

Prednost ponekad predstavlja i problem. Kod malih, kompaktnih digitalnih fotoaparata velika dubinska oštrina onemogućava dobijanje tzv. planova koji svojom oštrinom ili neoštrinom usmeravaju pogled posmatrača. Autor je čak pokušao da napravi neoštrim poslednji plan. Ako raspravljamo o kadru izrez koji Ivana predlaže je najbolje što se može uraditi u datom slučaju i čak ima sretnu okolnost što se na brdu iza vidi jedna kosa linija koja daje kontru trouglu definisanom položajem starice. Ipak čini

Davno nismo dobili zanimljivu fotografiju životinje, pa još domaće a ova je zaista odlična. Pre svega, dobar je kadar iliti izrez, zatim ugao gledanja tj. snimanja. Fino difuzno svetlo dalo je puno detalja i otkrilo nam sve valere dlake dotičnog psa. Svi ovi dobri tehnički aspekti ne bi bili bitni da onaj psihološki nije dominirajući. Pas deluje veoma sugestivno i s tim dubokim prodornim pogledom izuzetno podseća na čoveka, naravno nekog opasnog "tipa" s kojim se ne treba šaliti. Personifikacija životinja uvek je zanimljiva samo je teško uraditi je na pravi način. Što se mene tiče, ovaj je dobar.

SLAVKO savić, BRZEĆE

Da ne budem surova krenuću prvo do onoga šta mi se sviđa: krupan kadar i neobično sećenje glave. Ali sve ostalo je katastrofa! Ružno kontrastno svetlo koje je ubilo detalje, napravilo gadne senke i pretvorilo portret u crno-belu mrlju. Ideja grafizma je očigledna ali ona zaista mora pažljivo da se izvede da bi bila uspešna. Senke moraju biti strogo kontrolisane i uvek u službi forme koja treba da se istakne a ne deformiše. Može i bez ikakvih detalja, samo crno-belo (ja prva sam dugo vremena radila samo takve fotografije ali, baš sam skromna, mnogo uspešnije). Pored svega ovoga Bojana je želela da prikaže i refleks koji bi, da je dobro urađen, razbio monotoniju crnih i belih površina ali... možda nekom drugom prilikom. Svakako vredni pokušati.

Neke od prvih fotografija uopšte bile su ljuštore morskih puževa! Kao što to stalno napominjemo jedan od glavnih sastojaka recepta za dobru fotografiju je i nešto što nije uobičajeno: drugačije svetlo, vizura. Ova fotografija veoma podseća na radove fotografa Tima Flaha, koji životinje snima u studijskim uslovima – naspram potpuno bele pozadine. Smelo sećenje usmerava pogled na prodorne crne oči psa. Mislim da bi prilikom obrade autor mogao da selektovanjem pozadine i pažljivijom obradom dobije bolji izgled ivica dlake jer sada taj prelaz deluje isprano.

Sve može biti vežba pa je tako i u fotografiji. Ali i vežbe se ocenjuju i po meni ova nije realizovana dovoljno dobro. Ugao pod kojim je fotografisano preoštara je čak i za izbegavanje odraza fotografa u staklu. Čini mi se da je bilo moguće iza stakla snimiti i čoveka čije bi se lice videlo u polusenci. Ali dosta o tome šta je moglo. Malo distorzije i vorpa u Photoshopu i slika u slici počinje da liči na – fotografiju.

Šta bi bilo kad bi bilo! Ideja nije loša, mada već viđena, ali realizacija je sve samo ne uspešna. Ideja predstavljajući slike u slici može biti jako interesantna pod uslovom da se na bilo kojoj slici nešto dešava što ovde nije slučaj. Ukratko: prazno je, dosadno a pored svega prozor je u lošoj perspektivi pa se osnovna ideja slike u slici ovde gubi jer je namera suviše očigledna. Kontrast boja je dobar ali svetlo je suviše jednolično. Vredno pokušati ponovo, scenu bolje kadrirati, ako treba aranžirati ili naći zanimljiviji prozor i paziti na svetlo. Čak i manja serija fotografija s ovom temom mogla bi da napravi dobru priču. I da, nikako nisam za spašavanje fotografije u Photoshop-u kada snimak može da se ponovi.

JOVANA tomašević, ČAČAK

BOJANA bujišić, BEOGRAD

Mora se priznati da ova fotografija zaista ima interesantnu atmosferu. Kompozicija je takođe nesvakidašnja ali po meni uspešna. Strogu geometriju razbijaju oblaci, šteta što tonski nisu bolje zabeleženi, malo "bode u oči" ta "bušna" bela. Problematična je i "prazna" jer je suviše velika a sam detalj nije dovoljno svetao da bi je "razbio". Motiv je jednostavan ali u ovom načinu prikazivanja dobio je razna druga značenja koja su uslovljena vašom maštom i količinom asocijacija koje u vama izaziva. Mene podseća na mindušu, suzu, visuljak na kristalnom lusteru ili ukras iz palate ledene kraljice (čuveni ruski crtani iz vremena moje mladosti!). Sve u svemu smelo i drugačije što uvek podržavam.

VELJKO Jovanović,
NOVI SAD

Slažem se da je notni sistem veoma uspešan ali bi bilo teško svirati po tim okruglastim notama iz jednog praktičnog razloga – samo se prvi niz vidi prema tamnijoj pozadini. Prilikom konvertovanja fotografije u crno-belo potrebno je povesti malo više računa o odnosu boja koje pretvorene u valere sive ponekad postaju iste. Čak i komplementarne boje koje žestoko ističu jedna drugu deluju isto ukoliko su prebačene u sivo. Ako analiziramo fotografiju možemo da pretpostavimo da je omalterisani zid bio sivkast a znamo da merdevine i vrapci imaju određenu količinu crvene. To je moguće iskoristiti za pojačavanje kontrasta i dodatnog isticanja malih i simpatičnih nota.

RADMILA zelić, TEMERIN

Ako ste ljubitelj muzike ova fotografija imaće direktnu asocijaciju na note na muzičkoj lestvici. Ako još uzmemo u obzir da ptice "pevaju" tj. cvrkuću, slika je kompletna. Strogi red i geometriju srećom remete mala okrugla stvorenja zvana vrapci pa je

scena iz puke vežbe o elementima dizajna u fotografiji (s kojima sam vas je par godina gnjavila), prešla u zapis života, krajnje simpatičan s finom dozom humora. Za nijansu širi kadar omogućio bi bolju kompoziciju (manje centralnu) što bi sigurno bio poen plus za ovu fotografiju.

Uf, šta reći. Ovo je pravi primer kako ne treba! Manje je uvek više a ne obratno. Sam portret uopšte nije loš (više pretpostavljam nego što vidim!) i u klasičnoj crno-beloj varijanti bio bi odličan, živopisan i spontan. Ali, iz meni nepoznatih razloga, Aleksandar je odlučio da ga zbrlja i zamrlja i doda mu neke efekte za koje, iskreno rečeno, ne znam čemu služe. Fotografija je tonski "ubijena" (kao i ona živopisna atmosfera koja se naslućuje iz portreta). Neobičan kadar nema mnogo opravdanja za veliku tamnu površinu u koju devojka gleda jer tamo nema ničeg (pa zašto onda ona tamo gleda).

ALEKSANDAR kocev, SKOPLJE

Fotošop je alat koji kao i svaki drugi može nešto stvoriti i isto tako upropastiti. Naš se autor, da to tako kažemo, lupio čekićem po prstima ali još nije osetio kojem. Digitalna revolucija ima osobine slične svim ostalim pa i onu da jede svoju decu. Snimanje elemenata čijim spajanjem se dobijaju digitalni kolaži (koji

se samo uslovno mogu zvati fotografijama), primena filtera i efekata samo zato da budu primenjeni vodi neminovno u autorski čorsokak iz kojeg je teško se izvući. Koliko mogu da primetim ovo delo nastalo je tehnikom slojeva ali nije jasno zašto taj drugi sloj ide preko lica kada je montaža mogla biti mnogo suptilnija.

foto-komentar digitalan

Originalna fotografija

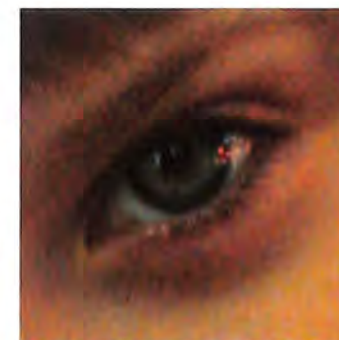
Iako je jasno da se u okviru rubrike Digitalni komentar bavimo prvenstveno mogućnostima obrade digitalnih fotografija, ipak i dalje je veoma važan onaj prvi prvi i svakako najvažniji deo samog čina snimanja – kadar. Taj prvi korak danas je neophodan i zbog kvaliteta jer manji krop znači veći kvalitet fotografije

Naša čitateljka Jelena Mijić iz Bukovca poslala nam je fotografiju snimljenu D-SLR fotoaparatom od 6 miliona piksela i na mestu gde je bilo dovoljno svetla pa nije baš najjasnije kako je nastao toliki kolorni šum, a uz to i lice je poprilično tamno. Iz "file info" uspešni smo da saznamo da je objektiv u trenutku fotografisanja bio postavljen na 18 mm, što je najgora moguća solucija za fotografisanje portreta zbog neumoljive perspektivne distorzije. Lica snimljenih osoba postaju neprirodno iskrivljena što se vidi i na originalnoj fotografiji kao i na ostalim fotografijama koje nam je poslala. Našu obradu počeli smo na malo neuobičajen način – JPG fajl otvorili smo kao RAW (ovo je moguće uraditi u programu Photoshop CS3 gde aktiviramo opciju Preferences > File Handling > Prefer Adobe Camera Raw for Jpeg Files. Ukoliko koristite neko drugi editor jednostavno otvorite sliku.

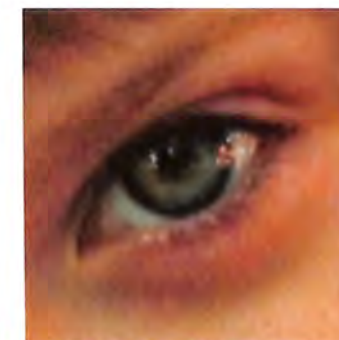
Fotografija je snimljena u romantičnom stilu sa neznim suncobranom, ali se ovaj detalj gubi u perspektivi, pa smo ga odbacili alatom za odsecanje Crop (skraćenica C), i usredsredili se na lice devojčice krupnih očiju. Prilikom otvaranja imamo

mogućnost da isečak odmah fizički povećamo, kao i da mu u osnovnim podešavanjima (kartica Basic) prosvetlimo tamne delove pomoću klizača Fill Light. Na trećoj kartici (Detail) možemo podesiti izoštravanje (klizač smo postavili na 0), i ono što je mnogo važnije u ovom trenutku – smanjiti količinu kolornog šuma. Klizač smo postavili na maksimalnu vrednost, a "ispeglati" smo malo i luminansu. Sve ove operacije možemo uraditi uobičajenim postupcima. Dobijenu kolornu fotografiju prebacili smo u sepija ton pomoću Image Mode Greyscale Duotone, jer smo tako istakli sam portret koji se gubio u jarkim bojama. Dodali smo malo šuma da bi postigli efekat zrna a potom smo selektovali i potamnili gornji i donji deo fotografije kako bi dodatno istakli oči. I na kraju smo selektovali celu fotografiju i skalirali je po vertikali da bi donekle ublažili perspektivnu distorziju.

M. ŽIVKOVIĆ

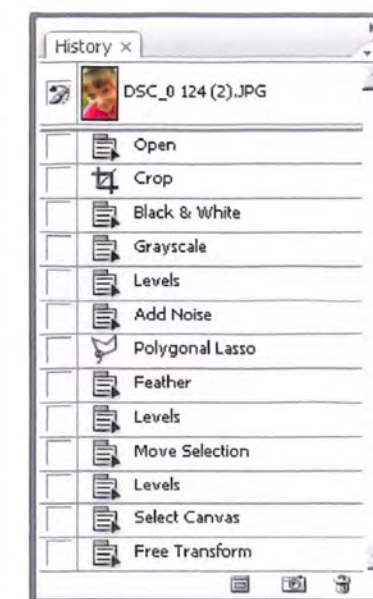
Detalj s nekorigovanim kolornim šumom

Korigovani kolorni šum i luminansa

Finalna fotografija

Mali savet: odsecanje viška sa fotografije moguće je i običnim rektangularnim alatom za selektovanje (skraćenica je M, a ukoliko nije odmah aktivna ta, već neka od druge dve alatke, pravi izbor dobićemo korišćenjem tastera Shift) i klikom na opciju Crop koja se nalazi u padajućem meniju Image.

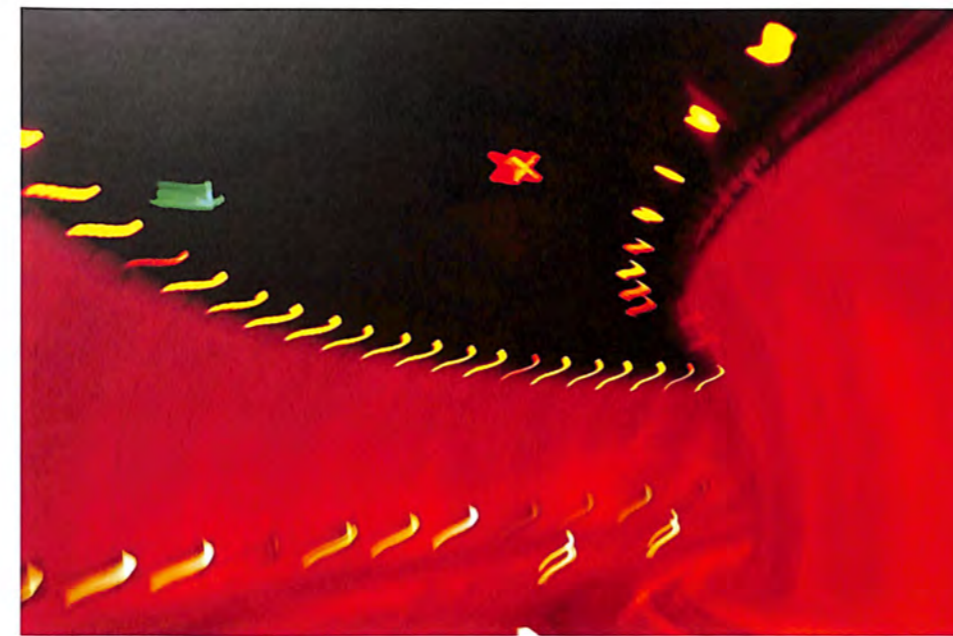

IVICA KOSTIĆ, Niš, "Sanjarenje"

AHMED HADROVIĆ, Turska, "Derviš"

PREDRAG ILIĆ, Kraljevo, "Tunel"

ZORAN ZETOVIĆ, Zaječar, "Nad gradom"

SLOBODAN STOŠIĆ, Novi Sad, "Kesa"

MARKO STAMATOVIĆ, Kragujevac, "B1onic"

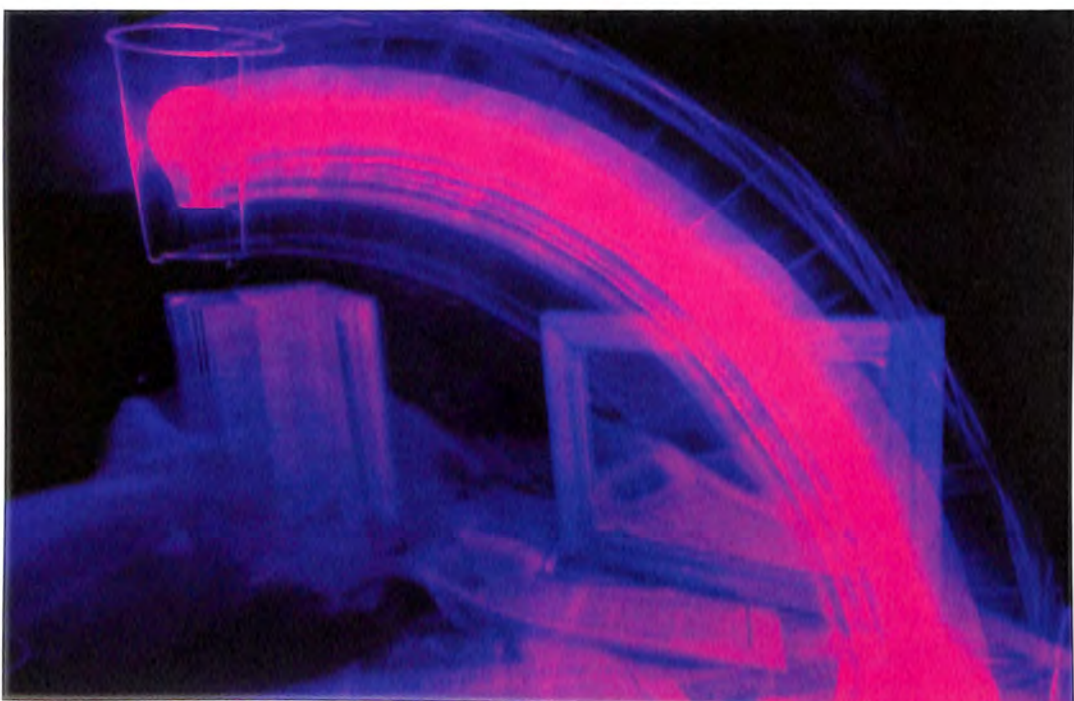
ANA PETROVIĆ, Jagodina, "Inside-out"

E K S P E R I M E N T

Prošli smo sredinu u vremenskom trajanju naših konkursa ali u brojčanom smo negde oko trećine ili čak četvrtine. Kako to? Pa trenutno je broj fotografija koje stižu sve veći i veći, a ono što je još važnije jeste da su one sve bolje i bolje. Naš strah od odgovora na naše teme opet se pokazao kao neopravdan jer su se konkursi nekako brojčano ujednačili. A kada smo pomenuli kvalitet radova tema

"Eksperiment" polako postaje baš onakva kako smo je i zamišljali: mesto gde možete drugima pokazati sve ono što je nov pristup bilo kojoj temi. Kako smo u redakciji svi još uvek orijentisani ka klasičnoj fotografiji to nas vaš pristup eksperimentu kao pokušaju nečeg novog, a ne pukom egzibicijom filterima i plug-in programima iznad svega raduje. Iako nam se nigde ne žuri jedva čekamo da vidimo finale.

M. ŽIVKOVIĆ

MLADEN MARČETA, Niš, "Ljubičasta"

SIGMA

18-200 mm F/3.5-6.3 DC OS
450 EUR

SIGMA SD14 **CF 1GB**
17-70mm F/2.8-4.5 **Extreeme III**
1230 EUR

SIGMA

GENERALNI UVOZNIK

JOSIPOVIĆ TRADE

Josipović Trade d.o.o.
011/217-6139, 318-1295
Gen. Mihajla Nedeljkovića 33
Novi Beograd
www.josipovictrade.co.yu

OVLAŠĆENI PRODAVCI

AXELFOTO.COM

AXELFOTO d.o.o.
011/361-75-52
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BM FOTOFOTO

BM FOTO d.o.o.
011/311-99-88
Bul. AVNOJ-a 12z/5
Novi Beograd
www.bmfoto.co.yu

FOTOPREMA

FOTO OPREMA d.o.o.
011/3391-551
Francuska 42
Beograd
www.foto-oprema.com

BOJAN DŽODAN, Rušanj, "GSP"

JELENA MIJIĆ, Bukovac, "Poljubac"

SLAVKO SAVIĆ, Brus, "Maskarada"

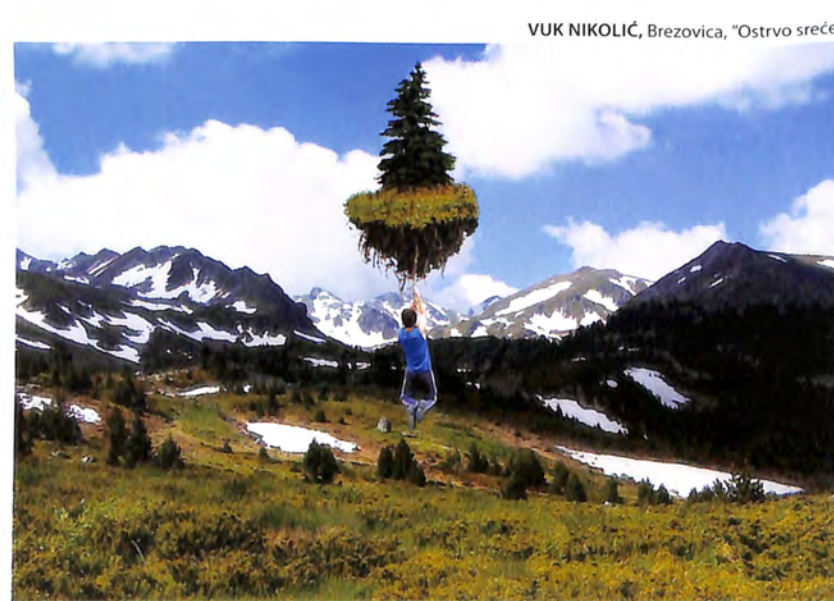

HUSEIN ŠLJIVO, Lug, Prozor, BIH, "Lav"

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelji: Direct Link i Lexmark
 Tema: "Eksperiment"
 Broj radova: do 10 fotografija po autoru
 Tehnika: analogne ili digitalne fotografije kao i one kreirane u programu za obradivanje fotografija
 Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
 Radovi moraju biti propisno obeleženi (na svakoj fotografiji napisati naziv, ime i prezime autora, adresu i telefon ili iste podatke upisati u File Info ili File Properties)
KRAJNJI ROK ZA SLANJE FOTOGRAFIJA: 20. NOVEMBAR 2007.
 Nagrade konkursa: 1. nagrada – laserski štampač u boji, 2. i 3. nagrada – ink džet štampači
 Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd

VUK NIKOLIĆ, Brezovica, "Ostrvo sreće"

PRVA NAGRADA ROBERT SEMNIC, Novi Sad, "Talas", Canon PowerShot P1

LEPOTA OKO NAS

DRUGA NAGRADA FADIL ŠARKI, Beograd, "Bez naziva", Olympus E500

Iako smo svi svesni činjenice o njenom postojanju apstraktni pojam sveprisutne lepote u početku vam je zadavao poprilično muke. Hteli smo da vam stvari pojednostavimo i damo vam najširi mogući okvir a umalo da izazovemo kontra efekat. Ipak, sada nam naš poštar donosi pošiljke sa naznakom da su fotografije namenjene isključivo ovom konkursu a ne kao ranije kada ste ih nekako neubedljivo pakovali uz ostale. Ustvari, problem je bio u sakupljanju fragmenata slobode pa ste onoga trenutka kada je dostignuta kritična masa prosto eksplodirali kreativnošću. Ima tu i vrlo dobrih fotografija koje smo merili količinom svoje pozitivne ljubomore i čije smo autore kontaktirali – ali o tome kasnije. Sada je vreme za nastavak potrage za lepotom.

M. ŽIVKOVIĆ

TREĆA NAGRADA DRAGAN TODOROVIĆ, Beograd, "Cvet"

ANA PETROVIĆ, Jagodina, "Kind of blue"

ANA POZDERAC, Beograd, "Nijanse zelene", Nikon D80

DOBRIŠLAV BAJEVIĆ, Nikšić, "Pasovi", Fujifilm FinePix S6500fd

POHVALA ALEKSANDAR ŠLJIVIĆ, Beograd, "Oluja nad Šibenkiom", Canon EOS 350D Digital

BOJAN DŽODAN, Rušanj, "Tragovi", Fujifilm FinePix S9500

GORDAN JARIĆ, Novi Sad, "Bez naziva", Fujifilm FinePix E550

POHVALA ZORAN ZETOVIĆ, Zaječar, "Pogled", Canon EOS 350D Digital

POHVALA TAMAŠ TOT, Subotica, "(K)Raj", Nikon D80

POHVALA NEMANJA KNEŽEVIĆ, Beograd, "Blatnjava mladost", Fujifilm FinePix S5600

**PROPOZICIJE ZA KONKURS
LEPOTA OKO NAS**

Naš časopis je pokrenuo stalnu rubriku "Foto-konkurs" gde će objavljivati fotografije čitalaca, amatera i profesionalaca. Pravo učešća imaju svi koji se bave fotografijom, a jedini uslov jeste da uz fotografije pošaljete i originalni kupon iz našeg časopisa REFOTO, čitko popunjen osnovnim podacima o autoru (ime i prezime, adresa i kontakt, kao i neophodni tehnički podaci, npr. kojim fotoaparatom je snimljeno i dr.). Broj fotografija koji neko želi da pošalje na konkurs "Lepota oko nas" nije ograničen, s tim da jedan kupon važi za deset fotografija. Uz sve priloge potrebno je naznačiti naziv fotografije, kao i neophodne tehničke podatke, npr. kojim filmom i fotoaparatom je snimljeno i dr.

FORMATI I TEHNOLOGIJA RADOVA

Učesnici mogu poslati:

- » crno-bele i kolor fotografije formata od 13 x 18 cm do 18 x 24 cm,
- » fotografije snimljene na CD u rezoluciji 300 dpi veličine od 13 x 18 cm.

SLANJE RADOVA

Ovogodišnji konkurs sastoji se iz šest periodičnih konkursa. Učesnici mogu poslati radove za februarSKI, aprilSKI, junSKI, avgustovski i oktobarski broj časopisa, za svaki pojedinačno i za decembarSKI koji je završni. Za svaki od navedenih brojeva časopisa obavlja se žiriranje, biraju radovi u uži izbor i određuju nagrade.

ROKOVI

» **ZA FINALNI DECEMBARSKI BROJ DO 20. NOVEMBRA.**

Za decembarSKI broj, kada je finale ovogodišnjeg konkursa, žiriraju se radovi pristigli za decembarSKI broj, kao i svi oni koji su ušli u uži izbor u prethodnim brojevima časopisa.

NAGRADE KONKURSA

Nagrade konkursa sastoje se od nagrada za svaki broj časopisa i nagrada konkursa kao celine. Za svaki od ovogodišnjih brojeva dodeliće se po tri nagrade:

1. godišnja pretplata na časopis,
2. SanDisk Digital Photo Album,
3. knjiga "Elementarna tehnika fotografije" Dragoljuba Kažića.

VELIKE, ZAVRŠNE NAGRADE KONKURSA JESU:

1. Nikon digitalni fotoaparata,
2. LOWEPRO FOTO-TORBA,
3. fotomonografija.

U svakom broju časopisa objavljuju se rezultati žiriranja za taj broj, nagrade broja i reprodukcije desetak izabranih fotografija. U decembarSKOM broju objavljuju se finalni rezultati konkursa, završne nagrade i reprodukcije do tada neobjavljenih fotografija konkursa.

ZAVRŠNE ODREDBE

- » Radovi koji su poslani na konkurs ne vraćaju se;
- » organizator radove može koristiti za potrebe časopisa, bez naknade i uz potpisivanje autora;
- » odluke žirija su konačne;
- » pravo tumačenja ovih propozicija ima organizator.

IVAN PANČIĆ, Niš, "Layers", Canon PowerShot A510

LUKA KNEŽEVIĆ, Beograd, "Točkovi"

VLADIMIR RADOSAVLJEVIĆ, Beograd, "Arabeska"

DEJAN RADOSAVLJEVIĆ, Beograd, "Aysh"

VLADAN DOŠLIĆ, Beograd, "Ptica na bovi"

IVAN ŠEPIĆ, Beograd, "Poslednja senka"

SVETLOST I SENKE

Kada se na ovakav način posvetimo nekoj temi, tada su otkrića neminovna. Mislimo da do sada niste previše razmišljali o tome šta se sve može pronaći u senkama, ali kako naš konkurs odmiče i vaš istraživački duh gonjen kreativnim nabojem ide samo napred. Pored glavne, mistične osobine tih čudesnih prostora u koji-

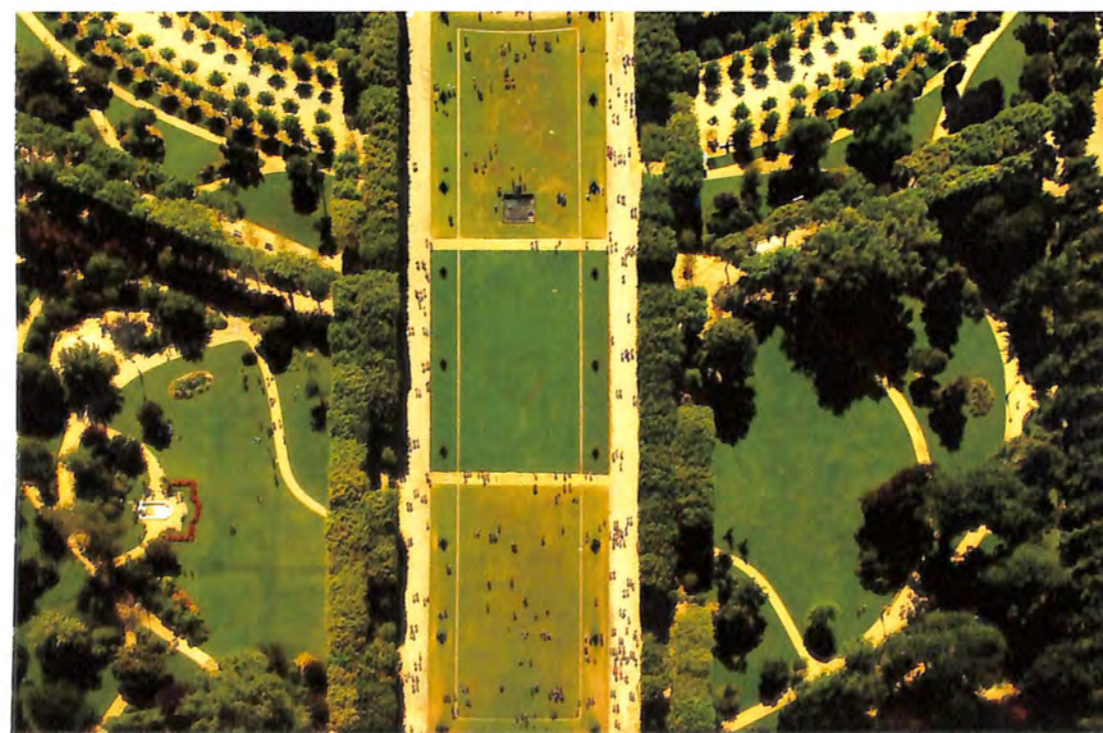
ma se prepliću san i java sve više se na vašim fotografijama pokazuje i jedinstvena lepota koju je teško porediti sa bilo čim. Još jedna stvar pada u oči pažljivim posmatračima vaših fotografija, a to je poštovanje zonskog sistema ili pravilne reprodukcije tonova od koje zavisi prikaz detalja u najtamnijim partijama jer

ne zaboravite da se loše reprodukovana senka na fotografiji pojavljuje ili kao prljavo siva površina ili još gore kao potpuno crna rupa. Kada pogledate do sada objavljene fotografije videćete da su motivi i njihova realizacija sve bolji, tako da će i finale biti izrazito zanimljivo.

M. A.

ALEKSANDAR ĐORĐEVIĆ, Berlin, "Postdamer Platz"

PREDRAG ILIĆ, Kraljevo, "Pariz"

Konkurs za najbolju fotografiju na temu

Svetlost i senke

Fotografija: Nenad Dedović - Njuška

EPSON
EXCEED YOUR VISION

REFOTO
Časopis za kulturu fotografije

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

UČESTVUJTE U NAGRADNOM KONKURSU „SVETLOST I SENKE“ KOJI ORGANIZUJU EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Za autore tri najbolje fotografije pripremili smo vredne nagrade: I NAGRADA - EPSON ŠTAMPAČ RX685; II NAGRADA - EPSON MULTIFUNKCIJSKI UREĐAJ DX4450; III NAGRADA - EPSON FOTO SKENER PERFECTION V100 PHOTO. Izbor najboljih radova vršiče stručni žiri.

Konkurs je otvoren do 1. DECEMBRA 2007. Najbolji radovi će biti adekvatno prezentovani javnosti, nakon zatvaranja konkursa. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na: www.bsprocesor.com/fotokonkurs, a radove možete slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd.

OLEKSANDR KRAMARENKO, Ukrajina, "In Grove"

ALEKSANDAR ĐORĐIĆ, Beograd, "Mistična šuma"

MAJA DONČIĆ, Pirot, "Skakač"

BSProcesor EPSON®

PROPOZICIJE ZA KONKURS

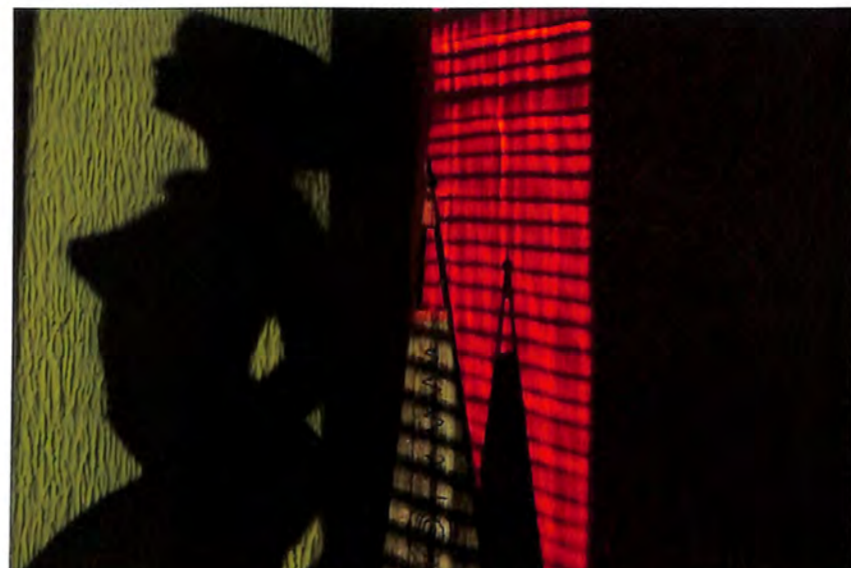
Pokrovitelji:
 Tema: "Svetlost i senke"
 Broj radova: do 10 fotografija po autoru
 Tehnika: analogne ili digitalne fotografije kao i one kreirane u programu za obradivanje fotografija
 Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
 Radovi moraju biti propisno obeleženi (na svakoj fotografiji napisati naziv, ime i prezime autora, adresu i telefon ili iste podatke upisati u File Info ili File Properties)
KRAJNJI ROK ZA SLANJE FOTOGRAFIJA: 20. NOVEMBAR 2007.
 Nagrade konkursa: 1. nagrada – ink džet štampač RX685; 2. nagrada – multifunkcionalni uređaj DX4450; 3. nagrada – foto skener Perfection V100 Photo
 Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd

ALEKSANDAR MIJAJLOVIĆ, Niš, "Tomorrow will I wake up in a cage of perfect gold"

SLAVKO SAVIĆ, Brus, "Poljubac"

VLADIMIR ŽIVANČEVIĆ, Beograd, "San"

Fantastična ponuda!

vrednost
835 din

POKLON Lowepro Peak PX 60 foto-torba

KADA SE PRETPLATITE NA REFOTO ČASOPIS

Za samo **1.500 dinara**, koliko iznosi jednogodišnja pretplata (6 brojeva), dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu i na poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru. (Poštarina je uključena u cenu.)

Dimenzije torbe:
14 x 6,5 x 16 cm

PONUDA VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE!

NAPOMENA: Torbica se dobija uz prvi sledeći broj!

Odaberite najlakši i najbrži način da poručite časopis ili neka od izdanja:

Naručujem časopis REFOTO, ili druga ponudena izdanja, koja ćete mi isporučiti na sledeću adresu:

GODIŠNJA PRETPLATA NA REFOTO
6 brojeva časopisa
(upišite od kog broja želite pretplatu)

UPOTPUNITE VAŠU ARHIVU
(upišite broj ili brojeve časopisa koji vam nedostaju)

POVEZAN UKORIČEN KOMPLET REFOTO
(upišite godinu ili godine izdanja koje želite)

KNJIGA "ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFIJE" Prof. Dragoljuba Kažića
(označite polje)

KNJIGA "DRAGOLJUB TOŠIĆ - FOTOGRAFIJE"
Foto-monografija Dragoljuba Tošića
(označite polje)

Ime _____

Prezime _____

Adresa _____

Grad/Pol. Fah _____

Telefon _____

E-pošta _____

Datum / Potpis _____

kupon za slanje fotografija
(do 10 fotografija po konkursu)
VAŽI ZA SVE KONKURSE

REFOTO
konkursi

NARUČITE

ČASOPIS ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

PUTEM **PORUDŽBENICE** ČASOPISA KOJU SA UPLATNICOM POŠALJETE NA ADRESU: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili

POZOVITE 011/303-4373 NIKON Shop u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja

Pretplata za 6 brojeva časopisa REFOTO iznosi din. 1.500 sa plaćenom poštarinom. Uz pretplatu dobijate na poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu (važi samo za područje Srbije)

+ poklon

Upotpunite svoju arhivu časopisa REFOTO (brojevi 4, 5, i 6 su rasprodati). Od broja 7 do 28 cena po komadu je 180 din. a od broja 29 iznosi 250 din.

Povezan komplet REFOTO časopisa za 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 i 2006. godinu, din. 2.000 + PTT (din. 160) po kompletu

"Elementarna tehnika fotografije" prof. Dragoljub Kažić, din. 450 + PTT (din. 140)

"Dragoljub Tošić – Fotografije", Foto-monografija, din. 1.500 + PTT (din. 180)

PRETPLATA

NA GODINU DANA ZA 6 BROJEVA IZNOSI 1.500 DINARA (poštarina je uključena u cenu)

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO

NA GODINU DANA ZA 6 BROJEVA IZNOSI 51 EVRO

NAPOMENA: Specijalna ponuda ne važi za inostranstvo.

DEVIZNI RAČUN

INTERMEDIARY (posrednička banka): Deutsche Bank AG – Frankfurt/M, SWIFT CODE: DEUTDEFF ACCOUNT WITH (banka korisnika): EUR 936 2609 10

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)

255-0009780101000-19 (Samo za područje Srbije)

PRIVREDNA BANKA BEOGRAD a.d. – Beograd, SWIFT CODE: PBBBYUBG BENEFICIARY (korisnik): REFOT B – Beograd Pčinjska 17 Account 5401-978-0001032 s naznakom PRETPLATA ZA REFOTO.

Kopiju uplate dostaviti na faks: 381 11 446 0234 ili poslati na adresu redakcije

moje srce je na prvoj liniji dešavanja. moj fotoaparatus je moj vizuelni dnevnik. ja sam Ziv Koren i izabrao sam SanDisk.

Nezaboravne slike Ziva Korena govore više od bilo koje knjige. Da bi se snimile tako upečatljive fotografije, najvažnije je biti u pravom trenutku na pravom mestu. Ziv se oslanja na rasklopive SanDisk Ultra® II SD™ Plus memorijske kartice sa ugrađenim USB adapterom. Ove kartice visokih performansi omogućavaju mu da brzo preuzima, obrađuje i šalje fotografije udarnih vesti nestrpljivim urednicima širom sveta. I kao što Ziv kaže, ponekad je tajna kako da prvi dođete do vesti, skrivena u brzom protoku informacija.

WWW.SANDISK.COM

Ziv Koren. Fotografisao Jay Maisel.

SanDisk
STORE YOUR WORLD IN OURS®

ZRNO UMESTO ŠUMA

ALEKSANDAR KOCEV, SKOPJE, MAKEDONIJA

Pozdrav, šteta što nemame nie vo Makedonija vakvo dobro spisanie za fotografija, no zatoa ve imame vas. Ako prodolžite da bidete ovoliko dobri, jas sekako deka ké prodolžam da ve kupuvam. Segá edno prašanje do vas: poradi toa što fotografiram na 35 mm film, da li možete da mi preporučate nekoj software za najefikasno odstranuvanje na šum (noise, buka). Do sega go koristam NoiseNinja kako plug-in za PS CS3. Ođnapred Vi blagodaram na odgovorot. P.S. se nadevam deka nemavte mnogu maka so kirilicno pismo i makedonskiot jezik.

Što se tiče ćirilice i makedonskog jezika nemamo mnogo muke i obećavamo da ćemo ubuduće biti još bolji. Nije nam najjasnije zašto koristite program za eliminisanje šuma na skeniranim snimcima. Film sam po sebi ima veoma lepu strukturu koja se danas kopira mnogim programima za dodavanje zrna – kako bi digitalne fotografije ličile na one sa filma. Na skeniranim fotografijama mogu se pojaviti crne ili bele tačkice u zavisnosti od toga da li skenirate negativ ili pozitiv film i one se uklanjaju pomoću raznih programa od kojih mi koristimo freeware PolaDSR (Polaroid Dust&Scratch Removal Tool) koji možete preuzeti sa adrese <http://www.polaroid.com/service/software/poladrs/poladrs.html>. Program radi samostalno ili kao dodatak Fotošop-u i veoma je lak za korišćenje. Nakon uklanjanja tragova prašine i ogrebotina možete iskoristiti filter Smart Sharpen sa aktivnom opcijom Lens Blur i blago izoštriti zrno. Nemojte vašim skeniranim snimcima uzimati dušu već je istaknite i pročistite bez bespotrebne želje da analogne snimke približite digitalnim kada se većina autora koji snimaju digitalcima trudi upravo suprotno.

NA PRAVOM MESTU U PRAVO VREME

SLAVICA BUKILIĆ, SUBOTICA

Poštovanje, redovno kupujem časopis i još redovnije se pripremam poslati fotografiju na konkurs. No, s obzirom da imamo dovoljno vremena za slanje radova meni to vreme koristi da bih uvidela sve mane i greške na odabranim fotografijama, te redovno odustajanje od slanja istih koje mojem oku nikada nisu dovoljno dobre. Ovog puta, nisam dozvolila pozitivno nastrojenom stavu da sudi fotografije koje su izabrane "na prvi pogled", ubacila sam ih u koverat, i pustila da putuju ka vama, najboljima. Dodala bih da sam amater (nadam se da se ne vidi jako), i da imam tek mali Canon IXUS50 sa kojim fotografisem i koji me, moram priznati, izluduje jer ne postiže ono što moje oko želi. Da, svakako da se slažem sa onom narodnom: "Koliko para, toliko i muzike", i zadovoljnija bih bila da sa lošim fotoaparatom pravim dobro komponovane fotografije, no obratno. Fotografije koje sam poslala nisam posebno obrađivala programom jer svaki put kad to pokušam da uradim zapletem se i više ne znam

šta je dobro, šta loše a šta najbolje, te sam ih ovom prilikom poslala direktno iz fotoaparata, i nije mi cilj osvojiti nagradu na konkursu. Jedino šta očekujem jeste "dobra kritika" koja mi otvara nova vrata tj, jasniji-izoštriji pogled na tu čarobnu oblast – fotografije. Mnogo toga bih napisala, još više postavila pitanja,.... no predmet je konkurs "Lepota oko nas".... i nisam jedina u vašoj redakciji... Osim odabranih fotografija, šaljem vam pozitivne energije i veseli pozdrav.

Hvala na pozitivnoj energiji a što se tiče izbora fotografija kao i njihove dorade i čak načina fotografisanja tu je prostor za priču neograničen. Pre nekog vremena smo na jednoj izložbi nenamerno čuli komentar posetioca koji je objašnjavao svom prijatelju da bi on sve to uradio bolje ali je autor izloženih fotografija imao sreću da bude u pravom trenutku na pravom mestu. Kao da je neko njemu zabranio da i on pokuša da pronade svoje vreme i mesto. Taj komentar nas je setio reći čuvenog Anselma Adamsa koji je na pitanje kako snima tako dobre fotografije odgovorio: "Bog je sve namestio za mene, ja samo treba da pritisnem okidač". Što se nas tiče ne znamo da li smo baš najbolji ali smo do sada uspevali da Vas usmerimo što se lepo vidi na fotografijama koje stižu na konkurse. Po ko zna koji put ponovićemo da fotografije ne zavise od fotoaparata i da mnogi autori namešno koriste najjeftinije ruske i kineske analogne fotoaparate (posetite sajtove posvećene "lomo-grafiji") kako bi se maksimalno posvetili motivu a ne tehnici (među te fotoaparate spadaju i u ovom broju predstavljene Smene). Veoma je pozitivna vaša konstatacija da bi bilo dobro lošim fotoaparatom praviti dobro kadrirane snimke nego obrnuto pa Vas savetujemo da u tom pravcu i krenete a mali Ixus će vam itekako pomoći. Verujte da se i njime mogu snimiti više nego dobre fotografije – samo budite na pravom mestu u pravo vreme.

SLAVA SPRŽENIM PIKSELIMA

DARKO CVETANOVIC

Šaljem fotografije iako lično smatram da ne odgovaraju zadatim temama, bar ne ("Lepota oko nas"). Primjetićete da je sve, samo ne lijepo, što odgovara mom ukusu i senzibilitetu. Iskreno, mnogo bih volio da neka od fotografija bude prezentovana u rubrici "Foto-komentar" što mi je i bio motiv da pošaljem fotografije. Značilo bi mi dosta zbog budućeg pristupa i rada na fotografiji, onoliko koliko je to moguće sa mob. telefonom (Sony-Ericsson K800i) kojim i fotografisem. Neke fotografije su naknadno spajane (panorama), neke ne, a zbog lošeg tehničkog kvaliteta fotografije, sve su obrađene u Photoshopu. To je bilo neophodno. Na fotoaparatu nisam mogao ništa da podešavam sem balans bjelog i veličinu fotografije. Čini mi se da je to neki (po mom mišljenju) maksimum koji se može dobiti sa mob. fotoaparatom. Slava sprženim pikselima :-)

Osjetite se pozdravljenim.

Svaki put kada neko postavi granicu takozvanog maksimuma neko drugi je pomeri. Mi smo jednu vašu fotografiju prokomentarisali ali ćemo i ovde pohvaliti vaš rad. Mislimo da danas previše vremena odlazi na traganje za načinom kako je fotografija nastala nego koliko je ona dobra. Šta nas briga da li je snimano analogno ili digitalno, fotoaparatom ili fotoaparatom ugrađenim u mobilni telefon gde smo namerno naglasili ovo drugo jer većina ljudi kaže kako fotografije mobilnim telefonom. Nekada davno smo imali priliku da vidimo fotografije snimljene najjednostavnijim "idiotom" koje nam je bojažljivo pokazao mladi autor a kojima smo bili oduševljeni jer su možda tehnički bile nesavršene ali je ta "mana" bila potpuno potisnuta likovnim vrednostima. Isto tako i Vas savetujemo da nastavite sa daljim radom i u istom senzibilitetu, a zajedno ćemo već pronaći način da odamo počast sprženim pikselima.

PREUSMERAVANJE KREATIVNE ENERGIJE

DRAGAN TODOROVIĆ, NOVI SAD

Kao prvo pozdravljam sve u redakciji a dalje ću iskoristiti priliku da vam predstavim svoje radove i svoja skromna dostignuća u fotografiji nastala tokom poslednje 2,5 godine. Do tada sam se amaterski bavio crtanjem ali sam svoju kreativnu energiju ipak preobličio iz crtačke u fotografsku formu, iz više razloga u koje sada ne bih zalazio. Moj prvi fotoaparat bio je Olympus C-50z, koji sam izuzetno voleo ali sam ga brzo prevazišao, posle godinu dana. Od tada-nekih godinu i po dana vlasnik sam Nikona D70s, kojim sam prezadovoljan, osim nekih malečkih zamerki, o kojima opet ne bih sada. Vaš časopis čitam već dugo – od 2003. godine, ali mi nekako stalno izmiče da Vam se javim, zbog nedostatka vremena, uglavnom. Znam da imam još puno da učim oko fotografije ali se trudim koliko mogu i stižem, pa bih vas molio da procenite moje radove, kao i da mi date neke smernice, gde grešim i kako to ispraviti. Najviše volim da slikam dešavanja tipa koncerti i sl., pejzaže, iako mi ni ostali fotografski smerovi nisu nepoznati niti "mrski".

Hvala na pozdravima. Korišćenje D-SLR fotoaparata otvara veliki broj vrata ali je na vlasniku takve sprave da odluči koliko vremena će provesti iza njih. Od dužine tog vremena zavisi i uspešnost jer je veoma teško svaštari i biti dobar u velikom broju različitih oblasti. Čak i da ste najtelantovaniji morali bi da u svakom trenutku kraj sebe imate veliki broj delova opreme primerene različitim situacijama. Najčešće zaljubljenici u fotografiju kreću sa snimanjem pejzaža tako da se i na izložbama najčešće vide baš ovakve fotografije. Ali vremenom se stvori gužva, konkurencija postane velika kao i zasićenost temom pa je teško snimiti nešto što se izdvaja. Čovek je još uvek najzanimljivija tema koja je uvek tu oko nas a najmanje je iskorištena pa vam savetujemo da pokušate da pridete ljudima i ostvarite neophodan kontakt sa njima jer su oni na koncertima ipak daleko.

Think GAIA
For Life and the Earth

SANYO

eneloop
Ready to use Rechargeable BatteryPromenite baterije,
promenite budućnost

Punjive baterije

Smanjuju
troškove
Više energije
Ne zagađuju
okolinu

Alkalne baterije

Spreme za
upotrebu
Dugo vreme
skladištenja
Za sve upotrebe

www.eneloop.info

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer - Pčinjska 15a, 11000 Beograd, t. 011/308-7004, e-mail: info@refot.com